

ახალი უგაღლესი სასწავლებელი

NEWUNI

სტუდენტთა მეექვსე სამეცნიერო
კონფერენციის სტატიების კრებული

გამომცემლობა „ენივერსული“
თბილისი 2019

სარედაქციო კოლეგია:

სარედაქციო საბჭოს თავმჯდომარე

თამარ გარდაფხაძე – სამართლის დოქტორი, პროფესორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის რექტორი

სარედაქციო კოლეგიის წევრები:

დავით გეფერიძე – სამართლის დოქტორი, პროფესორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის სამეცნიერო კვლევითი ცენტრის უფროსი

ივანე სეხნიაშვილი – ფილოლოგიის დოქტორი, პროფესორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის დეკანი

ანნა მარუაშვილი – ეკონომიკის დოქტორი, პროფესორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის დეკანის მოადგილე

მანანა ნანიტაშვილი – ეკონომიკის დოქტორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის ბიზნესის ადმინისტრირების საბაკალავრო პროგრამის ხელმძღვანელი

მანანა ალადაშვილი – ბიზნესის ადმინისტრირების დოქტორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის ტურიზმის საბაკალავრო პროგრამის ხელმძღვანელი

ქეთევან ჯიჯეიშვილი – პოლიტიკის დოქტორი, ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის საერთაშორისო ურთიერთობების საბაკალავრო პროგრამის ხელმძღვანელი

**ქართული ენის რედაქტორი –
ზურაბ სანადირაძე**

© კრებული, 2019

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიტიკური სასამართლოს №4, თე: 5(99) 33 52 02; 5(99) 17 22 30

E-mail: gamomcemlobauniversal@gmail.com; universal505@ymail.com

ISBN 978-9941-26-577-8

პიზნესისა და ტურიზმის სექცია:

სოფო კოდუა

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
III კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: ეკონომიკის
დოქტორი
მარინა ლუარსაბიშვილი

გულალტრული აღრიცხვა – პიზნესის ენა

არასპეციალისტებს ხშირად ჰგონიათ, რომ ბუღალტრულ აღრიცხვასთან საქმე მხოლოდ პროფესიონალ ბუღალტრებს აქვთ. სინამდვილეში კი თითქმის ყოველი ადამიანი თავის საქმიანობაში ამა თუ იმ ფორმით იყენებს აღრიცხვის მეთოდებს, რაც განაპირობებს თითოეული მოქალაქისათვის განსაზღვრული დოზით ბუღალტრული ცოდნის მიღების აუცილებლობას.

ბუღალტრული აღრიცხვა არის ეკონომიკური მოღვაწეობის აღწერის, ინტერპრეტაციისა და ეფექტიანობის გაზიმვის ხელოვნება. მას ხშირად „ბიზნესის ენასაც“ უწოდებენ, რადგან გამოიყენება ბიზნესის სამყაროში, როგორც საქმიანი ინფორმაციის მოპოვებისა და გადაცემის საშუალება.

ბიზნესის მრავალ მიზანთა შორის ერთ-ერთ უმთავრესს საქმიანი ორგანიზაციის მიერ თავისი ფინანსური მდგომარეობის შესწავლა წარმოადგენს. საქმიან ორგანიზაციათა უმრავლესობა გრძელვადიან პერსპექტივაში ინვესტიციებიდან

შესაძლო მაქსიმალური ფინანსური მოგების მიღებას გეგმავს. ყოველი ორგანიზაცია ცდილობს, მინიმუმამდე დაიყვანოს ფინანსური დანაკარგების სიდიდე, რაც ეფექტიანი საალრიცხვო სისტემის გარეშე შეუძლებელია.

საალრიცხვო სისტემის მთავარი მიზანია ეკონომიკური სუბიექტის შესახებ ბუღალტრული ინფორმაციის წარმოება და ამ ინფორმაციის დაინტერესებულ პირთათვის მიწოდება. ალრიცხვა მოქმედებს, როგორც ინფორმაციული სისტემა, რომელშიც ბიზნესის მონაცემები მუშავდება, რომელიც გადაწყვეტილების მიმღებს საშუალებას აძლევს შეაფასოს ბიზნესის ავკარგიანობა.

ბუღალტრული ალრიცხვის ადრეულ, ახლა უკვე მოძველებულ განმარტებებში, ძირითადი ყურადღება ეთმობოდა ანგარიშთა წაყვანასთან დაკავშირებულ ბუღალტრთა ტრადიციულ საქმიანობას.

ბუღალტრთა საქმიანობა თანდათან გართულდა. დღეს ისინი ასრულებენ სამუშაოთა ფართო სპექტრს, რომელიც ანგარიშთა შეყვანასთან ერთად მოიცავს დაგეგმვასა და გადაწყვეტილებათა მიღებას, კონტროლს, შეფასებას, აუდიტს. თანამედროვე ბუღალტრი ვალდებულია, დააკმაყოფილოს ფინანსური ინფორმაციის როგორც შიგა, ასევე გარეშე მომხმარებელთა ინტერესები. ასე რომ, „ბუღალტრული ალრიცხვა არის სისტემა, რომელიც ზომავს, ამუშავებს და გადასცემს ფინანსურ ინფორმაციას გარკვეული სამეურნეო-ეკონომიკური (ბიზნეს) სუბიექტის შესახებ“.

ბიზნესის ყოველდღიური საქმიანობა იძლევა ბუღალტრულ ინფორმაციას, რომელიც საალრიცხვო სისტემის შესავალს წარმოადგენს. გადამუშავების შემდეგ გამოსავალზე გარკვეული ღირებულების მქონე ფინანსური მონაცემები მიიღება, რომლებიც გამოიყენება სხვადასხვა პირების მიერ გადაწყვეტილებათა მიღებისას. მაგალითად, მენეჯერებს სჭირდებათ ყოველდღიური ინფორმაცია, რათა ეფექტიანად მართონ ბიზნესი და მუდმივად გააუმჯობესონ მიღებულ გადაწყვეტილებათა ხარისხი. აქციონერებს სურთ, შეაფასონ მენე-

ჯერთა საქმიანობა და ბიზნესიდან მიღებული ან მოსალოდნელი შემოსავლების სიფიდე. მომწოდებლებს აინტერესებთ კომპანიის შესაძლებლობანი ვალების გადახდის თვალსაზრისით, ხოლო მომხმარებლებს ის, თუ რამდენად საიმედოა სანარმოს მიერ ბაზარზე საქონლის მიწოდება. ბანკებს და ბიზნესის ფინანსურად უზრუნველყოფ ნებისმიერ სხვა ორგანიზაციებს სჭირდებათ სანარმოს შესაძლებლობების ცოდნა მოკლე და გრძელვადიანი სესხის დაფარვის თვალსაზრისით. საგადასახადო ინსპექციას აინტერესებს ინფორმაცია სანარმოს მოგებისა და შემოსავლების შესახებ, რათა ზუსტი გადასახადი დაუწესონ მას. სანარმოს თანამშრომლებს უფლება აქვთ იცოდნენ, თუ როგორ მდგომარეობაშია მათი ორგანიზაცია. ფინანსურ მრჩევლებსა და ბროკერებს კლიენტებისათვის სათანადო რჩევების მისაცემად სჭირდებათ მონაცემები სანარმოს მდგომარეობის შესახებ.

ბუღალტრული აღრიცხვა ერთგვარი დამაკავშირებელი რგოლია სამეურნეო საქმიანობასა და გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს შორის. ის 1) მონაცემთა რეგისტრაციის (აღრიცხვის) საშუალებით ზომავს სამეურნეო საქმიანობის შედეგებს, 2) ამუშავებს და გარკვეულ მომენტამდე ინახავს ამ ინფორმაციას, შემდეგ კი აძლევს მას ყველა დაინტერესებული პირისათვის ადვილად აღსაქმელ სახეს, 3) გადასცემს მომზადებულ ინფორმაციას (ფინანსური ანგარიშების სახით) გადაწყვეტილების მიმღებ პირებს.

ბუღალტრული ინფორმაციის დამუშავება ბიზნესის ყოველდღიური საქმიანობის სისტემატურ ანალიზს გულისხმობს. დამოუკიდებლად იმისა, თუ როგორია სააღრიცხვო სისტემა, ხელით წარმოებადი თუ კომპიუტერზე დაფუძნებული, ფინანსურ მონაცემთა დამუშავებისათვის საჭიროა სამი ეტაპი: მონაცემთა აღრიცხვა, კლასიფიკაცია და შეჯამება.

განვიხილოთ თითოეული ეტაპი:

ეტაპი 1 – ფინანსური საქმიანობის მონაცემთა აღრიცხვა. სააღრიცხვო სისტემის პირველი ფუნქციაა ბიზნესის ყოველ-დღიური საქმიანობის ფულადი ტერმინებით აღრიცხვა. მაგა-

ლითად, საწარმო ყიდულობს და ყიდის საქონელს, მომსახურებას, გაიცემა კრედიტი, იხარჯება და შემოდის ფული. ეს ოპერაციები ტიპიურია ბიზნესისათვის, რომელთა ჩანარაც შესაძლებელია ფულად ტერმინებში. ასეთ ოპერაციებს შემდეგში გარიგებებს ვუწოდებთ. მოვიყვანოთ მისი უფრო ზუსტი განმარტება. ბუღალტრული ინფორმაციის ერთეულად მიღებული გარიგება ისეთი ეკონომიკური მოვლენაა ბიზნესში, რომელიც გამოიხატება ფულად ტერმინებში და არის არა მომავალში მოსალოდნელი ან შესაძლო ქმედება, არამედ უკვე მომხდარი, დასრულებული ხდომილება. მაგალითად, მომავალში საქონლის ან მომსახურების შეძენის განზრახვა არ გამოხატავს გარიგებას. აქვე აღვნიშნოთ, რომ ბიზნესში ყოველი ქმედება შეიძლება არ გაიზომოს ფულად ტერმინებში (პროფკავშირების მუქარა გაფიცვების მოწყობის შესახებ, მმართველის გარდაცვალება), ამიტომ ისინი არ ჩაითვლებიან გარიგებებად.

გარიგებები შეიძლება იყოს როგორც ორმხრივი, დამოუკიდებელ პარტნიორთა შორის ფასეულობათა გაცვლით (ყიდვა-გაყიდვა, სესხის აღება და სხვა), ასევე ერთმხრივი (დანაკარგები გამოწვეული სტიქიური უპედურებითა და ქურდობით, ძირითადი საშუალებების ცვეთა, და სხვა). ტიპისაგან დამოუკიდებლად ყოველი გარიგება სააღრიცხვო სისტემის მიერ აისახება ფულად ტერმინებში. რასაკვირველია, შეიძლება არაფინანსური ინფორმაციის რეგისტრაციაც, მაგრამ ურთიერთშესაძლარი ფინანსური მონაცემების მომზადება პრაქტიკულად მხოლოდ ერთი მოსახერხებელი საზომი ერთეულის, ფულის საშუალებით ხდება.

ეტაპი 2 – ფინანსური საქმიანობის მონაცემთა კლასიფიკაცია. ბიზნესის ყოველდღიური საქმიანობის სრული აღრიცხვა იძლევა მონაცემთა უზარმაზარ რაოდენობას, რომელთა დაუმუშავებლად გამოყენება ძნელია. ამიტომ მონაცემებს აჯგუფებენ ეკონომიკური შინაარსის მიხედვით ერთტიპიურ გარიგებებად. მაგალითად, ისეთი გარიგებების დაჯგუფება, როგორებიცაა ფულის გადახდა და მიღება, გააადვილებს

ბიზნესში ფულის შესახებ საჭირო ინფორმაციით უზრუნველყოფის შესაძლებლობას.

ეტაპი 3 – ფინანსური საქმიანობის მონაცემთა შეჯამება.
დაინტერესებულ პირთათვის ფინანსური მონაცემები გამოსაყენებლად მოხერხებული რომ გახდის, ისინი უნდა შეჯამდეს. მაგალითად, ნებისმიერი სავაჭრო საწარმოს თვიურ გაყიდვათა სრული სია აღსაქმელად ძნელი იქნება, მით უფრო, რომ ასეთი ინფორმაცია თითქმის არავის სჭირდება.

თანამშრომლებს აინტერესებთ ცალკეული სახის პროდუქტის მიხედვით შეჯამებული ინფორმაცია, მენეჯერები სწავლობენ ინფორმაციას გაყიდვების შესახებ განყოფილებების მიხედვით და ა.შ. ამიტომ ჯამდება ინფორმაცია შესაბამისი ჯგუფების მიხედვით.

გარდა ზემოთ აღნერილი ეტაპებისა, საალრიცხვო სისტემის ამოცანას წარმოადგენს მიღებული ინფორმაციის შესაფერისი ფორმით გაფორმება და შემდეგ თითოეული დაინტერესებული პირისათვის მიწოდება.

მომხმარებელთათვის საჭირო ინფორმაციის ტიპი დამოკიდებულია მათ მიერ მისალები გადაწყვეტილებების სახეზე. ამ თვალსაზრისით აღრიცხვის პროცესი შეილება დაიყოს ორ მთავარ ნაწილად: ფინანსური აღრიცხვა და მმართველობითი (მენეჯერული) აღრიცხვა. თავად აღრიცხვა კი ორ ელემენტისაგან შედგება – „ჩანერა“ და „განზოგადება“.

ჩანერა – წარმოებაში განხორციელებული ოპერაციების რეგისტრაცია უნდა მოხდეს განხორციელებისთანავე, ყოველდღიური მართვისათვის ინფორმაციის მოსამზადებლად მენეჯერებისათვის განახლებული ინფორმაციის მისაწოდებლად.

განზოგადება – გარკვეული პერიოდის ოპერაციები განზოგადდება დაინტერესებულ პირთათვის, საწარმოს საქმიანობის შედეგებისა და მდგომარეობის შესახებ ინფორმაციის მიწოდების მიზნით. განზოგადების ნაწილია ფინანსური ანგარიშგება. ფინანსური ანგარიშგება კი მოიცავს მოგებისა და ზარალის ანგარიშგებას (გვიჩვენებს ორგანიზაციის საქმიანობის შედეგს ერთი წლის განმავლობაში) და ბალანსს (გვიჩვე-

ნებს საწარმოს ფინანსურ მდგომარეობას იმ წლის ბოლოსათვის, რომელსაც მოიცავს მოგებისა და ზარალის ანგარიშგება).

1. ფინანსური აღრიცხვა „განზოგადების“ ნაწილია, ეხება საწარმოს მოღვაწეობის მთელ პროცესს და გამიზნულია გარე მომხმარებლებისათვის (აქციონერები, მომწოდებლები, კრედიტორები და ა.შ.). ფინანსური აღრიცხვა აისახება ძირითად ფინანსურ ანგარიშგებებში, ფინანსური ანგარიშგება ბუღალტრულ დოკუმენტთა შორის ყველაზე მნიშვნელოვანია. ისინი იძლევიან დროის განსაზღვრული პერიოდის (თვე, წელიწ.) განმავლობაში ბიზნესის საქმიანობის შესახებ მოკლე, შეჯამებულ ინფორმაციას და ასახავენ აღნიშნული პერიოდის ბოლოსათვის ამ საქმიანობის შედეგად საწარმოს მიერ მიღწეული ფინანსური მდგომარეობის სურათს. ფინანსური ანგარიშგების ანალიზი საშუალებას აძლევს მენეჯერებს, სწორად შეაფასონ ბიზნესის არსებული შესაძლებლობები და მომავლის პერსპექტივები, მათზე დაყრდნობით კი კორექტირება გაუკეთონ ძველს და მიიღონ ახალი გადაწყვეტილებები.

ყოველწლიურად ყველა დიდი კომპანია ამზადებს და ავრცელებს დაინტერესებულ მომხმარებელთა შორის ფინანსურ ანგარიშგებას. აქვე აღვნიშნოთ, რომ ეს დოკუმენტები აღრიცხებიან სახელმწიფო რეგულირების ორგანოებში, სადაც მათი გაცნობა შეუძლია ნებისმიერ დაინტერესებულ პირს.

2. მმართველობითი (მენეჯერული) აღრიცხვა ფინანსური აღრიცხვისაგან განსხვავებით „ჩანწერის“ ნაწილად მიიჩნევა, გამიზნულია შიდა მოხმარებისათვის. ფინანსური აღრიცხვა ასახავს წარსულს და განიხილავს საწარმოს, როგორც ერთ მთლიანს. მმართველობითი აღრიცხვა კი განცალკევებულად განიხილავს საწარმოს მოღვაწეობის სხვადასხვა სფეროს და საშუალებას იძლევა წარიმართოს ბიზნესი გარკვეული მიმართულებით ისე, რომ მიღწეულ იქნას მისი მიზნები. მმართველობითი აღრიცხვის საშუალებით მიღებული ინფორმაცია

გამოიყენება საწარმოს მენეჯერების მიერ მმართველურ გა-
დაწყვეტილებათა მიღებისას.

გამოყენებული ლიტერატურა:

ზ. ნიკვაშვილი, „ფინანსური აღრიცხვის საფუძვლები“.

ACCA წიგნი F3 – ფინანსური აღრიცხვა, თავისუფალი უნივერსიტეტი.

რატი კანაშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
III კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: პროფესორი
გელა ალადაშვილი

გლობალიზაციის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე

საკვანძო სიტყვები:

ჩრდილოვანი ეკონომიკა, გლობალიზაცია, ტურიზმი, ინ-
ფრაცია.

ბოლო ორი ათწელეულის განმავლობაში, იმ ფონზე,
როცა საქართველოს ეკონომიკაში ბევრი რამ შეიცვალა, სა-
ქართველო დადგა პრინციპულად ახალი გამოწვევების წინა-
შე, ქართული სახელმწიფოს ორიენტაცია გახდა სახელმწიფო-
ებრივი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის არსებული პოზი-
ციური მხარეების გაძლიერება, ანუ სუსტი და ნეგატიური
ელემენტების თანმიმდევრული და ჩვენი საზოგადოებისთვის
გასაგები, მისაღები უმტკივნეულო მეთოდებითა და ფორმე-
ბით ტრანსფორმირება. კულტურის როლი უდიდესია ქვეყნის
ეკონომიკის განვითარებაში. სწორედ აქედან იწყება იმ ფასე-
ულობების გაზიარება, რასაც გვაძლევს გლობალიზაცია.

საქართველოსთვის მნიშვნელოვანია, გლობალიზაციის
მოთხოვნებიდან გამომდინარე, გლობალური ბიზნესგარემოს
ადეკვატური აღქმა და ქვეყნის შესაძლებლობების ეფექტიანი
გამოყენება. მე ვფიქრობ, რომ არსებული ჩრდილოვანი ეკო-
ნომიკის პირობებში, რაც საქართველოსა და ბევრ პოსტსაბ-

ჭოთა სიცრცის ქვეყანაშია, ფასიანი ქალალდების ბაზრის შექმნა აუცილებელია.

ფასიანი ქალალდების ბაზარი, მისი თანმხლები საფინანსო ინსტიტუტებით, ის სისტემაა, სადაც რეალიზდება ეკონომიკური ზრდის ფინანსური წყაროები, თავს იყრის და ნაწილდება საინვესტიციო რესურსები. (ვ. ხუციშვილი, 2016. გვ. 139).

ასევე გასათვალისწინებელია ის ფაქტი, რომ ევროპული ღირებულებებიც მისაღებია, ის დაეხმარება სახელმწიფოს სტრუქტურული ერთეულების გამართვაში, კერძოდ, თვითმმართველობის განვითარებასა და ანტიმონპოლიური სამსახურის გაუმჯობესებაში.

მიუხედავად იმისა, რომ ინვესტიციების შემცირება 2015 წელს ექსპორტისა და ფულადი გზავნილების შემცირებასთან ერთად ლარის გაუფასურების ერთ-ერთი მთავარი მიზეზი იყო (მ. გელაშვილი, ხ. ბერიშვილი, 2016, გვ. 123), შეიძლება ითქვას, რომ ბოლო ათწლეულების განმავლობაში საქართველოს ეკონომიკური ურთიერთობები ევროკავშირის წევრ ქვეყნებთან თანდათან ფართოვდება, რაც ხელს უწყობს საინვესტიციო შესაძლებლობების გაზრდასა და უცხოური პირდაპირი ინვესტიციების შემოდინებას.

ის ფაქტი, რომ საქართველოს ჰქონდეს კეთილმეზობლური ურთიერთობა მის გარშემო მყოფ ყველა სახელმწიფოსთან, აუცილებელ პოლიტიკურ პროცესს წარმოადგენს. ეს უბიძგებს მას თავისი ეკონომიკური პოტენციალის სრულად გამოყენებისკენ.

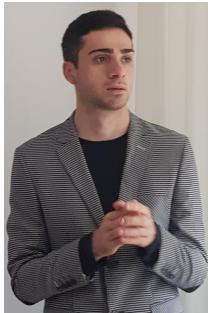
ტურიზმის განვითარება უმნიშვნელოვანესია ქვეყნის მშპ-ის გასაძლიერებლად, ეს კი თავისთავად გლობალიზაციის გარეშე შეუძლებელია. მიუხედავად ამ ყველაფრისა, არ უნდა დაგვავინყდეს, რომ ეკონომიკური ზრდის დაჩქარების მთავარი ფაქტორია კონკურენტუნარიანი სამუშაო ადგილების შექმნა მაღალი კვალიფიკაციის მქონე კადრების მომზადებით, ანუ განათლების, როგორც სისტემის პრიორიტეტული განვითარებითა და უახლესი ტექნოლოგიების დანერგვით, ასევე

ტექნოლოგიური მიღწევების ინდექსის ამაღლებით (მ. ჭანია, 2016, გვ. 136).

ბოლოს კი უნდა ითქვას, რომ გლობალიზაცია ქვეყნებს აჩვევს მსოფლიო ვაჭრობის წესრიგს, კონკურენციასა და სამართლებრივ პასუხისმგებლობას. გლობალიზაცია ამსხვრევს ხელოვნურად შექმნილ პოლიტიკურ ბარიერებს და აძლევს მეტ ეკონომიკურ თავისუფლებას ჩვეულებრივ ადამიანებს, რათა საკუთარი ტალანტები და უნარები უკეთ გამოიყენონ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. გ. ბედიანაშვილი, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „ევროპული ინტეგრაცია და საქართველოს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების კულტურული პოტენციალი“, თბ., 2016.
2. მ. გველესიანი, შ. ვეშაპიძე, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „ევროპული ლირებულებები, რა განვახორციელოთ საქართველოში და როგორ განვახორციელოთ“, თბ., 2016.
3. მ. თოქმაზაშვილი, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „ევროპული ლირებულებები, რა განვახორციელოთ საქართველოში და როგორ განვახორციელოთ“, თბ., 2016.
4. რ. სირბილაძე, სახელმძღვანელო, გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში, „ტურიზმის განვითარება საქართველოში გლობალიზაციის ასპექტით“, თბ., 2016.
5. მ. გელაშვილი, ხ. ბერიშვილი, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „საინვესტიციო პოლიტიკა და პირდაპირი უცხოური ინვესტიციები საქართველოში“, თბ., 2016.
6. მ. ჭანია, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „გლობალიზაცია და საქართველოს ეკონომიკური ზრდა თანამედროვე გამოწვევების ფონზე“, თბ., 2016.
7. ვ. ხუციშვილი, სახელმძღვანელო, გლობალიზაცია და ბიზნესგარემო, „ფასიანი ქალალდების ჩამოყალიბების თავისებურნებანი საქართველოში“, თბ., 2016.

მიშიალ ფაილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური მეცნიერებების ფაკულტეტის მე-4 კურსის სტუდენტი

**ხელმძღვანელი: ეკონომიკის დოქტორი
მარინა ლუარსაბიშვილი**

პულალტრის პროცესია და პულალტერთა კლასიფიკაცია

ბიზნესის წარმატებით წარმართვისთვის უდიდესი მნიშვნელობა აქვს საქმიანი ორგანიზაციის მიერ საკუთარი ფინანსური საქმიანობის ანალიზს, რაც ბულალტრული აღრიცხვის გამოყენებას გულისხმობს. პირველი ეტაპი – გარიგებათა ზუსტი აღრიცხვა, მექანიკური პროცესია და მისი შესწავლა დიდ ძალისხმევას არ საჭიროებს. შემდეგი ეტაპებია დაგროვილი მონაცემების კლასიფიცირება, შეჯამება და მათ საფუძველზე ბულალტრული ანგარიშგების შედგენა. და ბოლოს, აღრიცხვის ყველაზე მნიშვნელოვანი, საპასუხისმგებლო ეტაპია ფინანსური ანგარიშგების ანალიზი, ანუ კავშირის დამყარება ბიზნესის საქმიანობასა და მის ფინანსურ შედეგებს შორის ამ ქმედებათა ეფექტიანობის შეფასების მიზნით. ბულალტრები ასრულებენ აგრეთვე ისეთ სამუშაოებს, როგორიცაა: აუდიტი (შემოწმება, რევიზია), საგადასახადო დეკლარაციების მომზადება, სამომავლო შედეგების პროგნოზირება და სხვა. მაღალკვალიფიციური ბულალტრის მომზადება შესაბამისად ძნელია, იგი რამდენიმე წლის დაძაბულ სწავლასა და პრაქტიკული მუშაობის გამოცდილებას მოითხოვს.

ხალხი ხშირად ვერ ხედავს განსხვავებას ბულალტრულ აღრიცხვასა და მის ერთ-ერთ ფუნქციას – ანგარიშთნაყვანას შორის.

ანგარიშთნაყვანა არის სამეურნეო გარიგებათა რეგისტრაციისა და შენახვის პროცესი. ეს არის მექანიკური, მრავალჯერ განმეორებადი და ნაკლებად საინტერესო სამუშაო, რომელიც სააღრიცხვო სისტემის მხოლოდ ნაწილს წარმოადგენს. ბუღალტრული აღრიცხვის მთავარი მიზნები კი მიღებული ინფორმაციის ანალიზი და ინტერპრეტაციაა. ბუღალტრებს სამეურნეო სუბიექტის ფინანსურ მაჩვენებლებზე დაყრდნობით მისი განვითარების ტენდენციათა დადგენა უფრო აინტერესებთ, აგრეთვე ის, თუ რა გავლენას ახდენს მასზე სხვადასხვა აღტერნატიული გადაწყვეტილება.

ამიტომ ბუღალტრული აღრიცხვა ითვალისწინებს ისეთ სამუშაოთა შესრულებასაც, როგორებიცაა, მაგალითად, ხარჯთაღრიცხვა, ბიუჯეტის დაგეგმვა, აუდიტორული შემოწმება, გადასახადების გამოთვლა და სხვა.

რიგ ქვეყნებში ბუღალტრებს ადვოკატების მსგავსად ყოფენ საჯარო, კერძო და სახელმწიფო ბუღალტრებად.

საჯარო ბუღალტრები. საჯარო ბუღალტრები, როგორც წესი, სერტიფიკატის მქონე ბუღალტრები არიან. სერტიფიკატს ბუღალტრისთვის ისეთივე მნიშვნელობა აქვს, როგორც ლიცენზიას ექიმისათვის და იგი მისი მფლობელის მაღალ პროფესიონალიზმზე მეტყველებს. სერტიფიკატის მიღება არ არის ადვილი. მაგალითად, ამერიკაში სერტიფიკატის მისაღებად კანდიდატები წელიწადში ორჯერ აძარებენ გამოცდებს საჯარო ბუღალტერთა ამერიკულ ინსტიტუტში.

სერტიფიკატის მქონე საჯარო ბუღალტერთა ნაწილი დამოუკიდებელ საჯარო საბუღალტრო ფირმებში მუშაობს. არსებობს როგორც ძალიან მცირე, ერთკაციანი, ასევე ძალიან დიდი, ტრანსნაციონალური საბუღალტრო ფირმები რამდენიმე ათასი პროფესიონალი ბუღალტრისაგან დაკომპლექტებული შტატით. ეს საწარმოები, როგორც წესი, მომხმარებლებს სთავაზობენ აუდიტორულ და საკონსულტაციო მომსახურებას, საგადასახადო დეკლარაციებსა და ფინანსური ანგარიშების მომზადებას.

საქართველოში დღეს არსებული მდგომარეობა სერტიფიცირების თვალსაზრისით საქმაოდ რთულია, რამდენადაც ჯერ არ არსებობს სერტიფიცირების საიმედო მექანიზმი, თუმცა, გლობალიზაციის ბოლოდროინდელი ტემპების გათვალისწინებით, ქართველ ბუღალტერს შესაძლებლობა ეძლევა, მიიღოს როგორც პროფესიონალიზმის დამადასტურებელი საერთაშორისო სერტიფიკატი (ACCA), ასევე ჩააბაროს ამერიკული სერტიფიცირების გამოცდები (CPA).

აუდიტი არის სერტიფიკატის მქონე საჯარო ბუღალტერთა მიერ კომპანიის ფინანსური ანგარიშგების შესწავლა მათი სისწორისა და სისრულის დადასტურების მიზნით. ბუღალტრის დამოუკიდებლობა ნიშნავს, რომ იგი არ შეიძლება იყოს იმ საწარმოს თანამშრომელი, რომლის ფინანსური ანგარიშგების აუდიტსაც ახორციელებს. ამდენად, დამოუკიდებელი ბუღალტერი არ არის დაინტერესებული პირი და გადაწყვეტილების მიღებისას არ განიცდის საწარმოს მხრიდან „დაწოლას“. მისი მოვალეობაა კეთილსინდისიერად ჩაატაროს შემოწმება, რაზეც პასუხს აგებს არა მარტო თავისი პროფესიული რეპუტაციით (რაც აუდიტორთა შორის უდიდესი კონკურენციის პირობებში არსებითია მათი წარმატებისათვის), არამედ „გამიზნული“ შეცდომის გამოაშკარავების შემთხვევაში დიდი ჯარიმის წინაშეც დგება.

როგორც წესი, საწარმოები თავიანთ ფინანსურ ანგარიშგებას ყოველწლიურად უკეთებენ აუდიტს და ამ შემოწმებათა ანგარიშებს აუდიტორული დასკვნის სახით აწვდიან საწარმოს კრედიტორებს, აქციონერებს და სხვა პირებს. ამ დოკუმენტის გაცნობა ყოველი დაინტერესებული პირისათვისაა შესაძლებელი.

საგადასახადო მომსახურება. ბიზნესმენების მიერ ამათუ იმ საინვესტიციო გადაწყვეტილების მიღებისას უდიდესი მნიშვნელობა აქვს გადასახადების გამოთვლას, რომელიც, თავის მხრივ, განისაზღვრება ინვესტიციების სიდიდით. ამ სამუშაოს უდიდესი მნიშვნელობიდან გამომდინარე, საწარმოები საგადასახადო დეკლარაციების მომზადებისას ხშირად იწვევს

საჯარო ბუღალტრებს, რის გამოც ამ უკანასკნელთ „გადასახადის დამგეგმავებსაც“ უწოდებენ. ბუღალტრებს ავალებენ ისეთი პროგრამების შემუშავებას, რომელიც მინიმუმამდე შეამცირებს საწარმოს გადასახადებს, არსებული კანონმდებლობის ფარგლებში.

მენეჯერთა საკონსულტაციო მომსახურება. ბევრი საჯარო საბუღალტრო ფირმა თავის მომხმარებლებს საკონსულტაციო მომსახურების ფართო სპექტრს სთავაზობს. მაგალითად, ისინი ეხმარებიან საწარმოებს კომპიუტერზე დაფუძნებული სააღრიცხვო სისტემების ტექნიკურ დანერგვაში, ახალი პროდუქტის ათვისების შესაძლებლობათა შესწავლაში და სხვა. ის ფაქტი, რომ მენეჯერები სხვადასხვა ამოცანების გადაჭრისას ხშირად საჭიროებენ ბუღალტერთა რჩევებს, კიდევ ერთხელ ადასტურებს ბიზნესში გადაწყვეტილების მიღებისას ბუღალტრული ინფორმაციისა და მისი ანალიზის უდიდეს მნიშვნელობას.

მცირე ბიზნესის მომსახურება. საჯარო საბუღალტრო ფირმების უმრავლესობა მცირე ბიზნესის დამხმარე მომსახურებასაც ეწევა. ისინი ამზადებენ საწარმოთა ყოველთვიურ ფინანსურ ანგარიშგებებს, ადგენენ მათ ბიუჯეტს, ეხმარებიან პროგნოზირებაში, უწევენ სხვადასხვა ტიპის კონსულტაციებს.

კერძო ბუღალტრები. საჯარო ბუღალტრებისაგან განსხვავებით, რომლებიც გარკვეული ჰონორარის ფასად მომსახურებას სთავაზობენ მთელ საზოგადოებას, კერძო ბუღალტრები წარმოადგენენ კონკრეტული არასახელმწიფო ორგანიზაციების თანამშრომლებს და ემსახურებიან მხოლოდ მათ. გამომდინარე იმ ფაქტიდან, რომ ბუღალტრულ მონაცემთა ანალიზი ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ფაქტორია ბიზნესის წარმატებული ფუნქციონირებისათვის, კერძო ბუღალტრებს ხშირად ბუღალტერ ანალიტიკოსი ხელმძღვანელობს საწარმოს ბუღალტერთა შტატს, ანაწილებს დავალებებს შესაბამისი მიზნების გათვალისწინებით და პასუხს აგებს მათ შესრულებაზე. მისი ხელ-

მძღვანელობით წარმოებს პერიოდული ფინანსური ანგარიშ-გების მომზადება.

კერძო ბუღალტერთა საქმიანობიდან განსაკუთრებით მნიშვნელოვანია ბუღალტრული სააღრიცხვო სისტემის შექმნა. მიუხედავად იმისა, რომ ნებისმიერი სიდიდისა თუ ტიპის საწარმოს სააღრიცხვო სისტემა მოქმედებს ერთი და იმავე საერთო ზოგადი პრინციპებით, ყოველი წარმოება, თავისი სპეციფიკიდან გამომდინარე, საჭიროებს დამატებით კონკრეტულ საბუღალტრო ფორმებს, ჩაწერის ტექნიკას, სახელმძღვანელო ინსტრუქციებს, კომპიუტერულ პროგრამებს და სხვა. ბუღალტერ-ანალიტიკოსის ფუნქციაა შექმნას საწარმოს საქმიანობის შესაბამისი სააღრიცხვო სისტემა, რომელსაც შეეძლება აღრიცხოს საწარმოს ყველა საქმიანი გარიგება.

ხარჯთაღრიცხვა. ბიზნესში სწორი გადაწყვეტილებების მისაღებად მნიშვნელოვანია წარმოებულ პროდუქციაზე განეული ხარჯების ცოდნა. მაგალითად, სავტომობილო საწარმოს სჭირდება იცოდეს, რა ლირს მის მიერ გამოშვებულ მანქანათა თითოეული ტიპი. მაგრამ ბევრი გადაწყვეტილების მისაღებად არანაკლებ მნიშვნელოვანია სხვა, საწარმო (მანქანების შეღებვა) თუ არასაწარმო (თანამშრომელთა კვალიფიკის ასამაღლებელი პროგრამები) პროცესების ღირებულება. ცალკეულ საქმიანობაზე განეული ხარჯების აღრიცხვასა და დაჯამებას ხარჯთაღრიცხვა ეწოდება. ამ სამუშაოსაც კერძო ბუღალტრები ასრულებენ.

ფინანსური პროგნოზირება, ანუ ბიუჯეტის შედგენა, ფულად ტერმინებში ჩაწერილი მომავალში შესასრულებელ ფინანსურ ოპერაციათა გეგმა. პროგნოზირება საშუალებას იძლევა, შეფასდეს ოპერატიული შედეგები მანამ, სანამ ადგილი ექნება რეალურ გარიგებას, საბოლოოდ კი შედარდეს დაგეგმილი და მიღწეული შედეგები.

საგადასახადო აღრიცხვა. როგორც წესი, კომპანიათა უმრავლესობა საგადასახადო დეკლარაციების შევსებას საჯარო ბუღალტრებს ანდობს, მაგრამ ბიზნესის შემდგომ საქმიანობაზე ამ სამუშაოს უდიდესი მნიშვნელობის გამო, კომპანია-

თა ნაწილს შტატში აყვანილი ჰყავს გადასახადებზე მომუშავე ბუღალტერი. ეს განპირობებულია საგადასახადო კანონმდებლობის სირთულითა და ამ კანონების ხშირი ცვლილებით.

შიდა კონტროლი. კერძო ბუღალტრები, კომპანიათა მმართველობის დავალებით ხშირად ამონმებენ კომპანიის ცალკეულ ქვედანაყოფთა მუშაობას – რამდენად ეთანხმება მათი საქმიანობა კომპანიის ძირითად პოლიტიკას, რამდენად ეფექტიანია ესა თუ ის ოპერაცია, და ამ შემონმებების შედეგებს გადასცემენ მენეჯერებს.

სახელმწიფო ბუღალტრები. მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფო ორგანიზაციათა საქმიანობა არ ითვალისწინებს მოგების მიღებას, აღრიცხვის თვალსაზრისით სახელმწიფო და კერძო სექტორის მუშაობაში მაინც ბევრი რამ არის საერთო. ამიტომ, დაქვემდებარების ყოველ დონეზე, სახელმწიფო ჩინოვნიკები კორპორაციათა მმართველების მსგავსად, შესაბამისი სააგენტოების მართვისას ფართოდ ეყრდნობიან ბუღალტერთა საკუთარი შტატის – სახელმწიფო (სახელმწიფო სექტორში მომუშავე) ბუღალტრების რეკომენდაციებს.

სახელმწიფო ორგანიზაციათა შორის მხოლოდ ორი, საგადასახადო ორგანოები და ფასიანი ქაღალდებისა და ბირჟების კომისია, გამოირჩევა განსხვავებული ბუღალტრული საქმიანობით. პირველი იღებს და ამონმებს მილიონობით კერძო პირისა და კომპანიის ბუღალტრულ დოკუმენტაციას და დოკუმენტაციის საშუალებით მომზადებულ საგადასახადო დეკლარაციებს, მეორე კი აწესებს და აქვეყნებს ფასიანი ქაღალდების გამომშვებ კორპორაციათა საქმიანობის მარეგულირებელ კანონებს, არსებული მოთხოვნების გათვალისწინებით რეგისტრირებულ კომპანიებს უწესებს შესაბამის კონტროლს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

- ზ. ნიკვაშვილი „ფინანსური აღრიცხვის საფუძვლები“,
ACCA წიგნი F3 – ფინანსური აღრიცხვა.

ნაფა ციცეპიშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალურ
მეცნიერებათა ფაკულტეტის
III კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: ეკონომიკის დოქტო-
რი, ასოცირებული პროფესორი
ნოდარ გრძელიშვილი

რელიგიური ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები აზეზეთში

დღევანდელ დღეს ტურიზმი ერთ-ერთ მთავარ როლს თა-
მაშობს მსოფლიო ეკონომიკაში. თანამედროვე პირობებში ტუ-
რიზმი გახდა მსოფლიოში ეკონომიკური განვითარების მძლავრი
საშუალება. იგი ძირეულ გავლენას ახდენს სახელმწიფოთა შო-
რის პოლიტიკურ, ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ
კავშირებზე. ტურიზმი უდიდესი ინდუსტრიაა, რომელიც, სწორი
გააზრებული მენეჯმენტისა და, რაც მთავარია, ქვეყანაში სტა-
ბილური პოლიტიკური მდგომარეობის პირობებში, დიდი შემო-
სავლების მომტანია.

აფხაზეთში არის უამრავი საკურორტო ზონა და ადგილი,
რომელიც დასვენებისა და მკურნალობის იდეალურ ადგილებს
წარმოადგენს და ტურისტული პოტენციალი კვლავაც გააჩინათ.
მათგან შეიძლება დასახელდეს: ბიჭვინთა, მიუსერა, ეშერა, გან-
თიადი, ლესელიძე, ოქროს ნაპირი და მრავალი სხვა, სადაც ტე-
რიტორიის ბუნებრივია რეკრეაციულმა პოტენციალმა საბჭოთა
ხელისუფლების დროს ხელი შეუწყო მათ საკურორტო-გამაჯან-
სალებელ ზონებად ქცევას.

რელიგიური ტურიზმს შეიძლება უძველესი ეწოდოს. მისი
ფესვები უხსოვარ დროში მიდის. ადამიანები ყოველთვის ცდი-

ლობდნენ გამორჩეული საკულტო ცენტრების მონახულებას და შორეულ ეპოქებშიც კი, პილიგრიმები ამ მიზნით ათასობით კი-ლომეტრის დაფარვასაც არ ერიდებოდნენ.

დღეისთვის აფხაზეთის ტერიტორიაზე ქრისტიანული ხუ-როთმოძღვრების დაახლოებით 80 ნაგებობაა აღრიცხული. ისი-ნი საქართველოს კულტურულ-ისტორიული ერთობის სიმბო-ლოებს წარმოადგენენ.

გუდაუთის რაიონში რელიგიური ტურიზმის განვითარები-სათვის აქ არსებული მრავალრიცხვოვანი ძეგლების გათვალის-წინებით, დიდი შესაძლებლობები არსებობს. ტურისტებისათვის უპირველესად დიდი ინტერესის გამომხატველი აუცილებლად იქნება, სოხუმიდან 22 კმ-ში მდებარე უნიკალური ახალი ათონი.

ახალ ათონში კონცენტრირებულია დიდი რაოდენობის ღირშესანიშნაობები ისტორიული და წმინდა ადგილები.

სამონასტრო კომპლექსი დაარსებულია 1875 წელს. სამო-ნასტრო კომპლექსი აფხაზეთის ერთ-ერთ მთავარ ღირშესანიშ-ნაობას წარმოადგენს.

ახალი ათონის მონასტრებს შორის აუცილებელად უნდა აღინიშნოს მე-10 საუკუნეში სიმონ კანანელის დაკრძალვის ად-გილას აგებული დიდებული ტაძარი, ასევე სალოცავი-მღვიმე მდინარე ფსირცხასთან მდებარე ქვაბულში, სადაც გადმოცემით სიმონ კანანელი დასახლდა და დაიწყო ქრისტეს სიტყვის ქადა-გება.

სოფელ ლიხნში მდებარეობს X საუკუნეში ნაგები ლვთის-მშობლის მიძინების ტაძარი. იგი ჯვარგუმბათოვანი, სამაფასი-დიანი ნაგებობაა. შენობა გამოიჩინა ფორმების სიმკაცრით და ამავდროს პროპორციების სისუფთავითა და ჰარმონიით, რაც ხუროთმოძღვართა დიდ ოსტატობაზე მეტყველებს. ლიხნის ტაძრის კედლებზე გამოსახულია წმინდანთა მრავალრიცხვოვანი ფრესკული გამოსახულებები, რომელთა დიდ ნაწილს ახლავს გამოსახულების განმარტებითი წარწერები. დაახლოებით 17-მდე წარწერა შესრულებულია ასომთავრული ანბანით.

გულრიფშის რაიონის სოფელ დრანდში მდებარეობს ღვთისმშობლის ტაძარი, რომლის ფორმები პიზანტიური არქი-ტექტურული სტილითაა შექმნილი. ტაძარი 1737 წელს თურქებმა გადაწვეს. ღვთისმსახურება თითქმის საუკუნე-ნახევრის შემ-დეგ, 1871 წელს, იქნა აღდგენილი.

კომანის მონასტერი-კომანი აფხაზეთის ერთ-ერთი ულამა-ზესი სოფელია. იგი სოხუმიდან 12 კილომეტრში მდებარეობს. აქ აღმართულია XI საუკუნის ცნობილი მონასტერი. აქ ანამეს წმინდა მოწამე ვასილისკო. აქ მიაბარა სული უფალს გადასახ-ლებაში მყოფმა კონსტანტინეპოლის დიდმა მღვდელმთავრმა წმინდა იოანე ოქროპირმა.

ისტორიული წყაროების თანახმად, ბედის სამონასტრო კომპლექსი დაარსებულია მე-10 საუკუნის ბოლოს გაერთიანე-ბული საქართველოს პირველი მეფის ბაგრატ მესამე ბაგრატიო-ნის მიერ. ბაგრატ მესამე მისივე ანდერძით, ბედის მონასტერ-შია დაკრძალული.

დავით აღმაშენებელმა საქართველოს და ქართული ეკლე-სის ერთიანობის სიმბოლოდ ბედის არქიეპისკოს სვიმეონს მი-ანიჭა ბედიელ-ალავერდის წოდება.

იმედია, საქართველოს მართლმადიდებული ეკლესია ბე-დის მონასტერს კვლავ აქცევს ქართველთა და აფხაზთა ერთი-ანობის სიმბოლოდ.

წარჩეს ეკლესია. წარჩეში 23 ისტორიული ძეგლია, მათ შორის მეცამეტე მეთოთხმეტე საუკუნის ხუროთმოძღვრული კომპლექსი „მაფაშ ოხუამე“ მეფის ეკლესია. კომპლექსში შედის ორი ეკლესია, გალავანი და კარიბჭის ნაშთი. წარჩეს ეკლესიები მეჩვიდმეტე საუკუნეში განუახლებია სამეგრელოს მთავარს ლე-ვან მეორე დადიანს.

აფხაზეთში ტურიზმის სფეროს განვითარების ძირითად შე-მაფერხებელ ფაქტორად შეიძლება დასახელდეს:

* ტურიზმის დამოკიდებულება ქვეყნის ეკონომიკის მდგომარეობაზე.

- * გართობის ინდუსტრია არასაკმარისადაა განვითარებული.
- * ეკონომიკის ტურისტული სექტორის საქმიანობას სეზონური ხასიათი აქვს, რაც აძლიერებს აღწარმოების პროცესის ციკლურობას.
- * ტურიზმი ყველაზე მეტად განიცდის პოლიტიკური არასტაბილურობის გავლენას, რაც ამ დარგის განვითარებას ძალიზე სარისკოს ხდის.
- * ტურისტული და სატრანსპორტო ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა.
- * საერთაშორისო იზოლაცია.

ყველა ქვეყანას, რომელიც ილტვის გახდეს ტურისტული, უნდა გააჩნდეს შესაბამისი ინფრასტრუქტურა, განავითაროს საერთაშორისო და შიდა კომუნიკაციები, სატრანსპორტო საშუალებათა ერთობლიობა, გააფართოვოს საზოგადოებრივი კვების საწარმოთა ქსელი, ააშენოს მომსახურების მრავალი ობიექტი და ა. შ. ყველა ეს მისი ტურისტული სპეციალიზაციის აუცილებელი პირობაა.

რეალობის ადეკვატურ აღქმასთან ერთად საჭიროა მეტი გამბედაობა და მარტივი ჭეშმარიტების გაცხადება - აფხაზეთის განვითარებაზე ფიქრიც კი შეუძლებელია, საქართველოსთან და შემდგომ დანარჩენ ცივილურ სამყაროსთან საზღვრების გახსნის გარეშე.

ჩვენ შევეცადეთ გვეჩენებინა, რომ ერთ ტერიტორიაზე ქართული და აფხაზური ნაციონალური პროექტების თანაარსებობა და მისი განხორციელება შესაძლებელია, ეს ჩემი დიდი სურვილია. ის რომ, ასეთი თანაარსებობა რეალური და საესებით შესაძლებელია, ამას ისტორიაც გვასწავლის მე-8 – მე-9 საუკუნის აფხაზთა სამეფო, ქართველებსაც და აფხაზებსაც საკუთარი ისტორიის საამაყო ნაწილად მიგვაჩინია, ისევე როგორც მე-11 – მე-13 საუკუნეების უკვე ერთიანი საქართველოს სამეფო, აფხაზთა და ქართველთა სამეფო. 21-ე საუკუნეში კვლავ ასეთი ერთიანი ქვეყნის შექმნას უნდა შევეცადოთ, რომლითაც ორივე ერი ვიამაყებთ.

ანა ცხოვრებაშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
პირველი კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: ეკონომიკის დოქტორი,
პროფესორი ნაზი გვარამია

აუდიტორული საქმიანობა უცხოურ ქვეყნებში და პროფესიის მომავალი 21-ე საუკუნის გადმოსახელიდან

აუდიტური საქმიანობის დიდი გამოცდილება არსებობს ევროპასა და ამერიკაში, სადაც განვითარდა აუდიტის საერთაშორისო თეორია და პრაქტიკა. დღეს უკვე გვაქვს საერთაშორისო დონეზე ჩამოყალიბებული აუდიტის კანონიერი საფუძველი, რომლის სამუალებითაც ტარდება სხვადასხვა ქვეყანაში აუდიტი. რა თქმა უნდა, სპეციფიკიდან გამომდინარე, სხვადასხვა ქვეყნაში აუდიტიც იზიარებს ამ თავისებურებებს.

ჯერ კიდევ ძველი დროის ჩინეთში, ჩუოუს დინასტიის ეპოქაში (1122-256 წ. ჩვ. წ. აღ-მდე) აღრიცხვის სახელმწიფო სისტემა მოიცავდა საფუძვლიანად დამუშავებულ ბიუჯეტს და ყველა სახელმწიფო დაწესებულებათა კონტროლს (აუდიტს). ათენში, ძველი წელთაღრიცხვის V ს-ში, სახალხო კრება აკონტროლებდა სახელმწიფოს შემოსავალს და გასავალს, ხოლო ქვეყნის საფინანსო სისტემაში შედიოდნენ სამთავრობო აუდიტორები, რომლებიც ამონმებდნენ თანამდებობის პირთა დოკუმენტებს მათი უფლებამოსილების შეწყვეტის შემდეგ. კერძო სექტორში ქონების მეპატრონეები თვითონ ატარებდნენ თავიანთი ანგარიშგების აუდიტს. რომის რესპუბლიკაში სახელმწიფო ფინანსები სახელმწიფო კონტროლს

ექვემდებარებოდა, ხოლო სახელმწიფო ბიუჯეტს ხაზინადა-
რის მეთვალყურეობით ამოწმებდა აუდიტორთა შტატი.

რომაელებმა პრაქტიკაში დანერგეს მოვალეობათა დანა-
ნილება, თანამდებობის პირთათვის განსხვავებული პასუხის-
მგებლობის დაკისრება: ზოგი მათგანი გადასახადებისა და
დანახარჯების საქმეს უძლვებოდა, სხვები ამონაგებსა და ბე-
გარაზე აგებდნენ პასუხს.

ინგლისურენოვან ქვეყნებში ცნობა აუდიტის შესახებ და
ჩვენამდე მოღწეული ყველაზე ძველი სააღრიცხვო დოკუმენ-
ტი ეს არის ინგლისისა და შოტლანდის „სახაზინო არქივი“,
რომელიც დათარიღებულია 1130 წლით. XIII ს.-ში ცნობები
აუდიტორთა და აუდიტის შესახებ გვხვდება როგორც ინ-
გლისში, ისე იტალიაში. ხოლო ამავე საუკუნეში საფრანგეთში
დაწერილი თხზულება ქონების მართვის შესახებ მეპატრონე-
ებს ურჩევდა ყოველწლიურად ჩაეტარებინათ აღრიცხვის აუ-
დიტი დამოუკიდებელი აუდიტორის მიერ. ლონდონის სიტიში
აუდიტი დაწერგილი იყო უკვე 1200 წლიდან, ხოლო XIV-ე ს-
ის დასაწყისში თანამდებობის პირთა არჩევნებში აუდიტორის
არჩევაც შედიოდა. იმ დროიდან მოყოლებული არქივებში
დაგროვდა დიდადი დოკუმენტაცია, რომელიც მოწმობს აუ-
დიტის მნიშვნელობის ფართო აღიარებას და ადასტურებს,
რომ რეგულარულად ტარდებოდა მუნიციპალიტეტების, კერ-
ძო მიწათმფლობელობისა და ხელოსანთა გილდიების ანგა-
რიშების აუდიტი.

ძველად დიდ ბრიტანეთში ორი ტიპის აუდიტს ატარდებ-
დნენ. ქალაქებში აუდიტი საჯაროდ ტარდებოდა და მას მმარ-
თველი თანამდებობის პირები და მოქალაქები ესწრებოდნენ. აუ-
დიტი მთავრდებოდა აუდიტორის ანგარიშის მოსმენით,
რომელსაც ხმამაღლა კითხულობდა ხაზინადარი (ანგარიშის
მოსმენის პრაქტიკა დაინერგა იმასთან დაკავშირებით, რომ
ძველ დროში მოსახლეობის უმეტესობა წერა-კითხვის უცო-
დინარი იყო. თვით ტერმინი „აუდიტი“ ლათინური სიტყვიდან
მომდინარეობს და მოსმენას ნიშნავს). ანალოგიური სახით
ტარდებოდა გილდიების აუდიტის მოსმენა მისი წევრების

თანდასწრებით. მე-16 საუკუნის დასაწყისისათვის ქალაქების აუდიტორებმა დაიწყეს თავიანთ ანგარიშებში ასეთი ტიპის შენიშვნების ჩართვა: „მოსმენილია ქვემორე ხელისმომწერი აუდიტორების მიერ“. [1 გვ. 14] ასეთი იყო აუდიტორული დოკუმენტის პირველადი ფორმა. აუდიტის მეორე ტიპი ნარმო-ადგენდა მსხვილი მამულების ფინანსურ მმართველთა საგა-დასახადო ანგარიშების დეტალურ შემოწმებას „დებეტისა და კრედიტის“ მიხედვით, რომელიც მთავრდებოდა ‚აუდიტორუ-ლი დეკლარაციით, ე.ი. ზეპირი ანგარიშებით მამულის მე-პატრონისა და მმართველთა საბჭოს წინაშე. აუდიტორი, ჩვე-ულებრივ ამ საბჭოს წევრი იყო და, ამრიგად, თანამედროვე შიდა აუდიტორის წინამორბედად შეიძლებოდა ჩაგვეთვალა.

აუდიტის ორივე ტიპი, რომელიც ტარდებოდა დიდ ბრი-ტანეთში თითქმის მე-18 საუკუნემდე, პირველ რიგში, იმისკენ იყო მიმართული, რომ უზრუნველეყო სახელმწიფო და კერძო თანამდებობის პირთა ანგარიშება მათ გამგებლობაში არსე-ბულ საშუალებებზე. ამ სახეობათა აუდიტის მიზანს არ წარ-მოადგენდა გაანგარიშებათა ხარისხის შემოწმება, თუ არ ჩავ-თვლით ისეთ შემთხვევებს, როცა უზუსტობები მოტყუების მცდელობას უკავშირდებოდა. ეკონომიკურმა ცვლილებებმა 1600 წლიდან 1800 წლამდე პერიოდში, როცა ინტენსიურად მიმდინარეობდა ქალაქების ზრდა, მრეწველობისა და ვაჭრო-ბის გაფართოება, ახალი მოთხოვნები წაუყენა სააღრიცხვო საქმეს. ყურადღების ცენტრში მოექცა ქონებაზე საკუთრების უფლება და მოგება-დანაკარგის კალეულაცია, ამ სიტყვის ეკონომიკური აზრით. აუდიტმაც თანდათან იცვალა სახე და მოსმენის პროცესიდან წერილობითი დოკუმენტაციის დაწ-ვრილებით ანალიზად და დამატებილი მოწმობის კვლე-ვად იქცა. მე-17 საუკუნის ბოლოს შოტლანდიაში მიღებულ იქნა პირველი კანონი ზოგიერთი თანამდებობის პირთათვის ქალაქის აუდიტორად მუშაობის აკრძალვის შესახებ. ამით დასავლეთის სამყაროში შემოღებულ იქნა თანამედროვე ცნე-ბა – აუდიტორის დამოუკიდებლობა.

აუდიტორული პრაქტიკის ასეთი პროგრესის მიუხედავად, მხოლოდ მე-19 საუკუნის მეორე ნახევარში იქცა პროფესიონალი აუდიტორი საქმიანი სამყაროს ორგანულ ნაწილად. ეს დაკავშირებული იყო რეინიგზების მშენებლობასთან, სადაზღვევო კომპანიების, ბანკების და სააქციო საზოგადოებების მომრავლებასთან. სარკინიგზო ტრანსპორტი ერთ-ერთი პირველი დარგია აშშ-ში, რომელმაც შექმნა შიდა აუდიტორების სამსახური. მე-19 საუკუნის დასასრულს ე.წ. გამსვლელი აუდიტორები უკვე მუშაობდნენ მთელ ქვეყანაში გაფანტულ სატრანსპორტო სააგენტოებში იმ მიზნით, რომ შეეფასებინათ ანგარიშების სისტემა და ქონებაზე ადმინისტრაციის პასუხისმგებლობა.

მე-20 საუკუნის მიჯნამდე გარე აუდიტი აშშ-ში ინგლისური მოდელის მიხედვით იყო აგებული. მასში იგულისხმებოდა საბალანსო მონაცემთა დეტალური გამოკვლევა. აუდიტორის სამუშაო დროის სამი მეოთხედი საბუღალტრო წიგნების შედგენასა და გაანგარიშებებზე იხარჯებოდა. ამერიკაში არ არსებობდა კანონით დადგენილი მოთხოვნები აუდიტორის მიმართ და შემოწმებას უმეტეს შემთხვევაში ახორციელებდნენ აშშ-ს ფირმებში ინგლისიდან ინგლისელი ინვესტორების მიერ გამოგზავნილი აუდიტორები, რის გამოც ეს პროფესია თავიდან ნელა ვითარდებოდა.

თანდათანობით ამერიკული აუდიტი „ტესტიურ აუდიტში“ გადაიზარდა, როდესაც სწრაფად განვითარებადმა ამერიკულმა ბიზნესმა საკმარისად აითვისა აუდიტის პროცედურები, ამერიკელმა ბიზნესმენებმა ჩათვალეს, რომ შემოწმების პროტანული სტილი მეტისმეტად ბევრ დროსა და საშუალებებს მოითხოვდა. გარდა ტესტირების მეთოდისა, რომელიც სულ უფროდაუფრო ვრცელდებოდა, აუდიტორებმა დაიწყეს იმ ფორმათა და საქმიანობის ამსახველი ცნობების შეკრება, რომლებიც მონათესავე ბიზნესთან იყვნენ დაკავშირებული. პარტნიორთა საქმიანობის ანალიზი ეხმარებოდა მათ ოპერაციების შემოწმებაში. ინვესტორთა ინტერესების გათვალისწინებით ამერიკელმა აუდიტორებმა მეტი ყურადღება დაუთმეს

აქტივებისა და პასივების შეფასებას. ყველა ეს სიახლე ასახავდა აუდიტის ამოცანათა გაფართოებას. აუდიტი უკვე აღარ იზღუდებოდა კანცელარიული სიზუსტეების შემოწმებით, აშშ-ში ვითარდებოდა დამოუკიდებელი აუდიტი. მისი აუცილებლობა მნიშვნელოვანნილად ნაკარნახევი იყო კრედიტორების, განსაკუთრებით ბანკების მოთხოვნილებით საიმედო ფინანსურ ინფორმაციაზე, რომლის საფუძველზეც ისინი შეძლებდნენ კრედიტის გაცემის შესახებ გადაწყვეტილების მიღებას.

აუდიტის სტანდარტიზაციის თანამედროვე ერა დაიწყო 1939 წლიდან, როდესაც ნაფიც ბუღალტერთა ამერიკის ინსტიტუტმა დააწესა აუდიტურ პროცედურათა კომიტეტი და ამ კომიტეტმა გამოსცა აუდიტორული პროცედურის პირველი დებულება (IAP). 1973 წლამდე გამოვიდა 54 დებულება, ხოლო კომიტეტმა ამასობაში ახალი სახელწოდება მიიღო: აუდიტორულ სტანდარტთა აღმასრულებელი კომიტეტი (შემდგომში აუდიტორული სტანდარტების საბჭო), რომელმაც მოახდინა ყველა დებულების კოდიფიცირება და თავი მოუყარა მათ „აუდიტორული პროცედურების დებულება №1“-ის სახით, რომელიც ამჟამად მოქმედებს.

ისეთი ქვეყნები, როგორიცაა, მაგალითად, აშშ, საფრანგეთი, შვედეთი, გერმანია და სხვა, სადაც განვითარებულია საბაზო ურთიერთობები, ცდილობენ მოამზადონ მაღალკვალიფიცირებული აუდიტორები, აშშ-ში ბუღალტრის დიპლომის მისაღებად საჭიროა წელიწადში ორჯერ გამოცდის ჩაბარება, წერითი გამოცდისაგან, რომელიც შედგება ოთხი ნაწილისგან: აუდიტი, ბუღალტრული პრაქტიკა, ბუღალტრული აღრიცხვის თეორია და სამეურნეო საქმე, გამოცდა გრძელდება 2.5 დღე. გამოცდის მსვლელობაში ადამიანმა უნდა გამოავლინოს თავისი ცოდნა პროფესიულ ეთიკაში, აუდიტორის იურიდიულ პასუხისმგებლობაში, სახელმწიფო გადასახადებში, აგრეთვე შემოსავლებში და ბუღალტრული აღრიცხვის რაოდენობრივ მეთოდებში, ამიტომაც გამოცდას გადიან მხოლოდ ჩამბარებლების დაახლოებით 10%, ევროპაში კი აუ-

დიტორად მუშაობის უფლება აქვს ადამიანს უმაღლესი განათლებით, აგრეთვე უნდა ჰქონდეს ნამუშევარი ბუღალტრად ან აუდიტის ასისტენტად 10 წელი (საფრანგეთში-15 წელი), აუდიტორად მუშაობა ეკრძალება პირებს, რომელთაც აქვთ ნასამართლეობა, ფინანსური დარღვევები და იმ პირებს, რომელთაც აქვთ პრობლემები ფინანსურ სფეროში. რაც შეეხება ჩვენ მეზობელ ქვეყანას, რუსეთს, აქ სიტუაცია განსხვავდება, რადგან საბჭოთა რესპუბლიკის შემდეგ ახლადჩამოყალიბებულ ქვეყანაში, აქ აუდიტორად მუშაობისთვის საჭიროა გაიაროს ატესტაცია და მიიღოს აუდიტორის კვალიფიცირიული ატესტატი, აუდიტორი შეიძლება გახდეს პირი როგორც უმაღლესი განათლებით, აგრეთვე საშუალო განათლებით. განათლება უნდა ჰქონდეს მიღებული იურიდიული ან ეკონომიკური განხრით, თან აუდიტორად მუშაობის სტაჟი სამ წელზე ნაკლები არ უნდა იყოს. საქართველოს მიზანია გაიზიაროს სხვა ქვეყნების გამოცდილება და სრულყოს თავისი აუდიტორული საქმიანობა.

საქართველოში აუდიტი ტარდება აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტების (ISA)შესაბამისად. [5 თავი V, მუხლი 14] აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტები (ISA) არის აუდიტისა და მარწმუნებელი მომსახურების საერთაშორისო საბჭოს (IAASB) მიერ ან მისი უფლებამონაცვლე ორგანოს მიერ მიღებული აუდიტის საერთაშორისო სტანდარტები, რომელსაც მოიცავს ამ ორგანოს და მარწმუნებელი გარიგებების საერთაშორისო ოფიციალური დოკუმენტების ცნობარი. აუდიტორი – სერტიფიცირებული ბუღალტერია, რომელიც არის ბუღალტერთა ან/და აუდიტორთა პროფესიული ორგანიზაციის წევრი, რეგისტრირებულია აუდიტორების /აუდიტორული (აუდიტური) ფირმების სახელმწიფო რეესტრში და უფლებამოსილია განახორციელოს აუდიტორული საქმიანობა (მომსახურება), მათ შორის, ინდივიდუალურად: აუდიტორული (აუდიტური) ფირმა – საქართველოში რეგისტრირებული იურიდიული პირია ან სხვა ქვეყანაში რეგისტრირებული იურიდიული პირის ფილიალი საქართველოში, რომელიც რეგისტრირებულია

რეესტრში და აუდიტორულ საქმიანობას (მომსახურებას) ახორციელებს გარიგების პარტნიორის (პარტნიორების) მეშვეობით: ბუღალტრული აღრიცხვის, ანგარიშგებისა და აუდიტის ზედამხედველობის სამსახური – საქართველოს ფინანსთა სამინისტროს სისტემაში შემავალი სახელმწიფო საქვეუწყებო დაწესებულებაა: პროფესიული მომსახურება არის მომსახურება, რომელსაც ახორციელებს აუდიტორი /აუდიტორული ფირმა საბუღალტრო, აუდიტორულ, საგადასახადო, ფინანსური მენეჯმენტის ან სხვა მსგავს ბიზნესსაკონსულტაციო სფეროში და რომელიც ბუღალტრულ და მასთან დაკავშირებულ უნარებს მოითხოვს: კანონმდებლობის შესაბამისად, სერტიფიცირებული ბუღალტერი არის ფიზიკური პირი, რომელიც სამსახურის მიერ დადგენილი პროფესიული სერტიფიცირების სტანდარტის შესაბამისად სერტიფიცირებულია ბუღალტერთა და აუდიტორთა პროფესიული ორგანიზაციის მიერ ან სერტიფიცირებულ ბუღალტრად აღიარებულია ამ კანონით და რომელიც სერტიფიცირების შემდეგ თავის კვალიფიკაციას განვითარებითი განათლების სტანდარტის შესაბამისად ადასტურებს: გარიგების პარტნიორი – აუდიტორი, რომელიც აუდიტორულმა ფირმამ კონკრეტული აუდიტის ჩატარებისათვის ან სხვა აუდიტორული საქმიანობის (მომსახურების) განხორციელებისათვის მთავარ პასუხისმგებელ პირად დანიშნა და რომელიც აუდიტორული ფირმის სახელით მოქმედებს, ან აუდიტორი, რომელიც ხელს აწერს აუდიტორულ დასკვნას ან სხვა აუდიტორული საქმიანობის (მომსახურების) განხორციელების შედეგად შემუშავებულ დოკუმენტს:

აუდიტორული დასკვნა – აუდიტორის/აუდიტორული ფირმის მიერ გაცემული დოკუმენტია, რომელშიც აუდიტორი/აუდიტორული ფირმა გამოთქვამს მოსაზრებას იმის შესახებ, თუ რამდენად არის ფინანსური ანგარიშგება მომზადებული ყველა არსებითი ასპექტის გათვალისწინებით, წარდგენის შესაფერისი საფუძვლების შესაბამისად, ან უარს განაცხადებს მოსაზრების გამოთქმაზე; წარდგენის შესაფერისი საფუძვლები წარმოადგენს ფინანსური ანგარიშგების მომზადე-

ბას, რომელთა გამოყენება სუბიექტისათვის სავალდებულოა ან წებადართულია საქართველოს კანონმდებლობისა და საერთაშორისო კანონმდებლობის შესაბამისად;

[5, თავი III, მუხლი 10]

- მარნმუნებელი გარიგება – გარიგება, რომლის განხორციელების შედეგად

აუდიტორი /აუდიტორული ფირმა განსახილველი საგნისადმი მესამე პირის ნდობის ხარისხის ასამაღლებლად გამოთქამს მოსაზრებას ამ საგნის შეფასების ან/და გაზომვის შედეგის სათანადო კრიტერიუმებთან შესაბამისობის შესახებ:

- ბუღალტერთა ან აუდიტორთა პროფესიული ორგანიზაცია ბუღალტერთა ან აუდიტორთა პროფესიული ორგანიზაციაა, რომელიც საქართველოს კანონმდებლობის შესაბამისად რეგისტრირებულია არასამეწარმეო (არაკომერციულ) იურიდიულ პირად და აკმაყოფილებს ამ კანონით დადგენილ მოთხოვნებს;
- სპეციალიზებული გამოცდების განმახორციელებელი ორგანო იურიდიული პირია, სხვა ქვეყანაში რეგისტრირებული იურიდიული პირის ფილიალი საქართველოში, რომლებიც ამ კანონის მიზნებისათვის სამსახურის მიერ აღიარებულია პირთათვის სერტიფიცირებული ბუღალტრის გამოცდების ორგანიზების განმახორციელებელ ორგანოდ.

თანამედროვე ეტაპზე მსოფლიო დონეზე პროფესიაში ღიადერობენ გამოკვეთილი ძირითადი მონაწილეები: ფირმები და ბუღალტრული აღრიცხვის პროფესიული ორგანიზაციები

- დიდი ოთხეული (2018 წლის გლობალური შემოსავლი/პერსონალი)
 1. DELOITTE – \$43,2 მლრდ/286,214
 2. PWC – \$41,28 მლრდ/261,559
 3. EY – \$34,8 მლრდ/250,930
 4. KPMG – \$28,96 მლრდ/207,050
- ბუღალტრული აღრიცხვის 4 დიდი პროფესიული ორგანიზაცია (PAOS -წევრების რაოდენობა 2018 წელს)

1. **AICPA/CIMA** – 431,000 (28 000 სავარაუდო სტუდენტი)
2. **ACCA** – 208,549 (503,262 სტუდენტი)
3. **ICAI** – 282,193 (250 000 სავარაუდო სტუდენტი)
4. **CPA Australia** – 163,750 (42 000 სავარაუდო სტუდენტი).

ბუღალტერთა საერთაშორისო ფედერაცია (**IFAC**) წარმოადგენს ბუღალტრული აღრიცხვის გლობალურ პროფესიას – 175 ნამდვილი და ასოცირებული წევრით, მათ შორისაა საქართველოს პროფესიონალ ბუღალტერთა და აუდიტორთა ფედერაცია. 130-ზე მეტ ქვეყანაში წარმოდგენილია 3 მილიონი ბუღალტრით, რომლებიც საზოგადოების ინტერესებს ემსახურებიან.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მონტგომერი, აუდიტი.
2. საქართველოს კანონი ბუღალტრული აღრიცხვისა და ფინანსური ანგარიშგების აუდიტის შესახებ, 2016 წლის 8 ივნისი.
3. <http://rs.ge/>
4. <http://www.sao.ge/>
5. <https://matsne.gov.ge/>

ლიკა ვარდოსანიძე

ევროპის უნივერსიტეტის
ტურიზმის ადმინისტრირების
ბაკალავრი

ხელმძღვანელი:
მანანა ალადაშვილი
ბიზნესის ადმინისტრირების დოქ-
ტორი, პროფესორი

„ეკოსოფელი – მომავლის სოფელი საქართველოში“

მსოფლიო ყოველდღიურად ვითარდება, იხვეწება ტექ-
ნოლოგიები, ინერგება სიახლეები, ფართოვდება მომსახურება
და ამასთან ერთად იზრდება საფრთხეებიც. ყველაზე მნიშ-
ვნელოვანია ეკოლოგიური გარემოს შენარჩუნება, გლობალუ-
რი პრობლემების შემცირება და ანთროპოლოგიური ფაქტო-
რის კონტროლი. [2]

პლანეტის ეკოლოგიური პრობლემის მდგომარეობის
გაჯანსაღებისა და ტურიზმის მდგრადი განვითარების ხელ-
შეწყობის მიზნით გაერომ 1998 წელს ეკოსოფლების შექმნა
დაასახელა.

რა არის ეკოსოფელი? – ეს არის დასახლება, რომელსაც
აქვს საკუთარი მორალური კოდექსი, რაც განაპირობებს
მცხოვრებთა შორის კეთილგანწყობას, საზიაროს ხდის ჭირ-
საც და ლხინსაც. სოფლის თითოეულ მოსახლეს აქვს საშუა-
ლება განვითაროს, შეცვალოს ანდა სიახლე შეიტანოს სოფ-
ლის განვითარებაში. აქ სოფლის მკვიდრნი თავს ბუნების ნა-
წილად გრძნობენ, რადგან ყველაფერი ეკოლოგიურად სუფთა
და სასარგებლოა. ამასთან ერთად თითოეული მათგანი ზრუ-
ნავს ბუნებრივ გარემოზე, იყენებენ განახლებად ტექნოლოგი-

ებს, სამშენებლოდ თუ ყოველდღიური საქმიანობისათვის ბუ-ნებრივ მასალებს. მათი შენობები მაქსიმუმ 5 სართულიანია.

მსოფლიოში ათიათასობით ეკოსოფელია, რომელთაც სხვადასხვა პროფილური დანიშნულება აქვთ, კერძოდ:

- ✓ ეკოლოგიურ- აგრარული;
- ✓ ეკოლოგიურ- სოციალური;
- ✓ ეკოლოგიურ- რელიგიური;
- ✓ ეკოლოგიურ- კულტურული;
- ✓ და ა.შ

ეკო სოფლების შექმნის მიზანია გარემოს დამოკიდებუ-ლებაზე ზრუნვა და მკვიდრი მოსახლეობის ჩართვა ბუნებრივ საქმიანობებში- რათა უკეთ იგრძნონ თავი, როგორც მნიშნე-ლოვან ამჟღვლაში და გაუფრთხილდნენ, როგორც საკუთარ ჯანმრთელობას და მომავალს, ისე გარემოს. მოსახლეობის მაქსიმალური რაოდენობა მერყეობს 50-250 – ადამიანამდე. ასეთ სოფლებში ჩადებულია/ ჩანერგილია ჯანსაღი ცხოვრე-ბის წესი, მნიშნელოვანი და საზიაროა გავითვალისწინოთ მსოფლიო გამოცდილება. [1]

მიწათმოქმედება აქ მაქსიმალურად დიდი სიფრთხილით მიმდინარეობს, ნერგავენ ისეთ კულტურებს, რომლებიც არ ფიტავენ მიწას და არ აზიანებენ ნიადაგს. გადაადგილების სა-შუალებად -ყველაზე ეკოლოგიურად ველოსიპედს და ფეხით სიარულს მიიჩნევენ, რადგან ეს ყელაზე ეკოლოგიურად ჯან-საღი ტრანსპორტია.[1]

საჭიროა გავიზიაროთ გაეროს ათასწლეულის მდგრადი განვითარების მიზნები (SDG 11) - იგი მიზნად ისახავს ქალა-ქებისა და დასახლებების ჩათვლით 2030 წლისთვის ინკლუზი-ური, სტაბილური, უსაფრთხო და მდგრადი გარემო შექმნას.

GEN-ის ამოცანაა, რომ ყველა სოფელს და ქალაქს მწვანე გარემო სჭირდება. ეს რომ რეალობად იქცეს, საჭიროა პრაქტიკული გადაწყვეტილებები, საგნმანათლებლო საშუა-ლებები, კომბინირებული დაფინანსება და გაჯანსაღებაზე ზრუნვა. GEN-ის ხუთ მნიშვნელოვან და მჭიდროდ დაკავში-

რებულ ეკოლოგიური განსახლების პროგრამის სფეროს შეუძლია პასუხი გასცეს. იგი ემსახურება კონსოლიდირებული მხარდაჭერის სისტემებს.

- ეკოსოფლების ინკუბაციის ხელშეწყობა;
- ეკოსოფლებში რეგულარული დასახლებების ხელშეწყობა;
- გამწვანების სკოლები მდგრადი განვითარების საზოგადოებისთვის, მწვანე სკოლების ჩამოყალიბება მთელი საზოგადოების ტრანსფორმაციისთვის შტაგონების ჰაბები;
- ეკოსოფლების ეკოლტოლვილთა დასახმარებლად;
- ურბანული ეკო სამეზობლოები.

მდგრადი ეკოსოფლების შექმნისა და განვითარების მსოფლიო პრაქტიკის გათვალისწინებით საქართველოს ყველა რეგიონში უნდა შეიქმნას სანიმუშო ეკოსოფლები, რომლებიც იქნება ეტალონი სხვა სოფლებისათვის, უკეთ რომ ვთქვათ, ეტაპობრივად უნდა მოხდეს საქართველოს სოფლების ეკოლოგიზაცია.

დღესდღეობით უამრავი ადგილია საქართველოში, სადაც შეიძლება შეიქმნას ეკოსოფლები. თითოეული კუთხე უნიკალურია და მათი მდებარობა და მდგომარეობა იძლევა კარგ შანსს მოწყობის ეკოლოგიური სოფლები – როგორც სიცოცხლის ახალი წყარო.

- ✓ კახეთში – სოფელი ჭერემი;
- ✓ ქვემო ქართლში – სოფ. გომარეთი;
- ✓ სამცხე-ჯავახეთში – სოფ. ცემი;
- ✓ გურიაში – სოფ. ბახმარო;
- ✓ აჭარაში-სოფ. ქედა
- ✓ რაჭაში – სოფ. ცახი
- ✓ და ა.შ

საბედნიეროდ, ნელ-ნელა ინერგება ასეთი სოფლების შექმნის იდეები და დღეს უკვე რამდენიმე სოფელს მიენიჭა ეკოსოფლის სტატუსი, ერთ-ერთი მათგანია ჭერემი.

უძველესი სატახტო ციხე-ქალაქი ჭერემი V საუკუნეში დაარსდა მეფე ვახტანგ გორგასლის მიერ. იგი მდებარეობს კახეთში, კერძოდ, გურჯაანის რაიონში, ქალაქიდან 28 კმ-ში. ოდესლაც იგი დასახლებული მხარე იყო, დღეს კი გაუკაცუ-რებას განიცდის, მაშინ როდესაც აქვს უნიკალური ბუნება, შესანიშნავი ხედები, ნორმალური მისასვლელი გზა და მიმზიდველი პერსპექტივები, რათა განვითარდეს. აქ მისდევდნენ მეხილეობას, მებოსტნეობას, მესაქონლეობას, მეფუტკრეობას, მაგრამ დღეს უკვე დაცარიელებული სოფელი შველას ითხოვს. იგი უნიკალური დესტინაციაა მოეწყოს ეკოსოფელი, აქ ახლოს არ არის ცენტრალური გზა, რაც ხელს უწყობს ბუნებრიობას – ეკოლოგიურად სუფთა ჰაერია, არ არის უახლოეს 30-40 კილომეტრის რადიუსში რაიმე ფაბრიკა, რომელიც მავნე ზემოქმედების მატარებელია, ასევე იგი მდებარეობს ზღ. დ. 1000 მეტრზე – რაც ქმნის მის მიმზიდველობას. გარშემო სოფელს აქვს ტყე, არის ტბაც, გარემო პირობები მაქ-სიმალურად ხელისშემწყობ ფაქტორს წარმოადგენს. ჭერემში ვხვდებით სამკურნალო დანიშნულების წყალს და თიხას. სხვა ზემოთ ჩამონათვლის გარდა, სოფლის კლიმატიც იძლევა კარგ შესაძლებლობებს – მოეწყოს ეკოლოგიურად სუფთა გარემო. ამისათვის საჭიროა ადამიანთა ჩართულობა და სოფლის გამოცოცხლება – ფეხზე დაყენება.

ჭერემში შესაძლებელია მოეწყოს კარგი ეკო სოფელი, დამკვიდრდეს ეკოლოგიური ყოფა, აღდგეს ძველი კულტურები და გაფართოვდეს კიდეც. მევენახეობა, მეფუტკრეობა, მებალეობა და აგრარული პროდუქტის წარმოება ნაყოფიერს გახდის სოფელს. ხალხი შეძლებს იცხოვროს ეკოლოგიურად სუფთა, მშვიდ გარემოში და მიიღოს სასარგებლო პროდუქტი, რომელსაც თავად მოიყვანს. დაამუშავებს ნიადაგს, გაიყვანს სარწყავ სისტემებს, დარგავს და გააფართოვებს ვაზს (ვენახს) მოუვლის ხეხილს და ა.შ.

სასიამოვნოა ეკოლოგიური პროდუქტით ცხოვრება, როგორებიცაა: რძის პროდუქტის დამუშავება – ერბოს ამოყვანა,

თონეში პურის, ნაზუქების, ლობიანების ცხობა, თაფლის და ლვინის, ნატურალური წვენების წარმოება და ა.შ

უნიკალური შესაძლებლობები ეკოსოფლად გადაქცევის აქვთ ასევე ლეჩხუმში მდებარე სოფელ ქორენიშს და ქვემო ქართლში – სოფელ გომარეთს.

ცაგერის მუნიციპალიტეტში მდებარეობს სოფელი ქორენიში, რომელსაც თავს გადმოჰყურებს ხვამლის მთა. სოფლის უნიკალურობა მდგომარეობს მის მდებარეობაში. აქ არის გრილი ჰავა, ნაყოფიერი ნიადაგი, სუფთა წყალი, სასარგებლო და საზრდო ჰაერი.

სოფელი ჩაძირულია ტყეში. ადგილობრივმა ფერმერებმა ბოლო წლებია დაიწყეს მიწის დამუშავება, ვაზის მოშენება, საოჯახო სასტუმროების გაკეთება, ცხვრისა და თხის მოშენება, ყველის წარმოება, ხილის და ბოსტნეულის დანერგვა. თავისუფლად შეიძლება ითქვას, რომ სოფელი რაღაც კურსით უკვე ეკოსოფელია – სტატუსის გარეშე. ნაყოფიერი ნიადაგი საშუალებას იძლევა გაშენდეს სხვადასხვა კულტურა. დამაფიქრებელია მხოლოდ ინფრასტრუქტურა, რადგან სოფლამდე საქმაოდ სახიფათო და დამლელი გზაა და ამავე დროს მოსახლეობა დაცლილია – გაუკაცურებას განიცდის.

არანაკლებ ლამაზი, მიმზიდელი და საინტერესოა ქვემო ქართლში, დმანისის რაიონში მდებარე სოფელი გომარეთი. იგი მდებარეობს ზღ.დ 1600 მეტრზე. აქ უნიკალური ჰავაა, ბუნებრივი გარემო, ფართო მინდვრები. სოფელი ყველა სეზონზე განსაკუთრებით ლამაზია.

იმისათვის, რომ მოეწყოს ეკოსოფლები საქართველოში საჭიროა და აუცილებელი ბევრი ადამიანი დაინტერესდეს და ჩაერთოს ამ საქმეში. სახსრებად კი სახელმწიფო ანდა პირადი ძალებიც საკმარისი იქნება. ყველა თუ ცდილობს იცხოვროს მშვიდად კომფორტულ გარემოში – ამისათვის შრომაა საჭირო – რათა მივიღოთ შედეგი.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. მ. ალადაშვილი, „ტურიზმის ბიზნესში ეკოლოგიურად უსაფრთხო ტექნოლოგიების გამოყენების პერსპექტივები საქართველოში“, ყოველკვარტალური სამეცნიერო ჟურნალი „ბიზნეს-ინჯინირინგი“, საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტი, №4, თბ., 2012.
2. მ. ალადაშვილი, „ტურისტულ ზონებში მზის ენერგიის გამოყენების პერსპექტივები“, საერთაშორისო სამეცნიერო-პრაქტიკული კონფერენცია, ბათუმი, 2013.
3. საქართველოს მეორე ეროვნული შეტყობინება კლიმატის ცვლილების ჩარჩო კონვენციისათვის თბ., 2010.
4. ლ. ქართველიშვილი, „საქართველოში ტურიზმის საინვესტიციო გარემოს საიმედოობის შეფასება კლიმატის ცვლილების გათვალისწინებით“, მესამე საერთაშორისო სამეცნიერო კონფერენცია, მდგრადი ტურიზმი: ეკონომიკა და ბიზნესი, ბათუმი, 2012.
5. Ruzdi kunc „eco house“ , Switzerland, 2010.
6. Vithaya Kulsomboon, Associate Professor, Director of Health Consumer Protection Program, Chulalongkorn University, personal communication, Apr. 26, 2011.

ილონა კაშარავა

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
III კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი:

პროფესორი ნოდარ გრძელიშვილი

რელიგიური ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები აბაშასა და გარტვილი

საქართველოს თვითგამორკვევა რეგიონულ ურთიერთობათა სისტემაში, მისი ეკონომიკური პოტენციალის გამოვლენა და განვითარება მრავალი ფაქტორის გათვალისწინებას მოითხოვს. თითოეული რეგიონის განვითარება, ეკონომიკაში პოტენციალის ზრდა დამოკიდებულია ტურისტული ინდუსტრიის განვითარებაზე.

ვინაიდან, რელიგიური ობიექტების დიდი ნაწილი საქართველოს რეგიონებში მდებარეობს, რელიგიური ტურიზმის განვითარება რეგიონებსა და მუნიციპალიტეტებში დაკავშირებულია რეგიონში ინფრასტრუქტურის განვითრებაზე. ტურიზმის წარმატება პირდაპირ აისახება სოფლად უძრავი ქონების ღირებულებაზე. რეგიონებში ტურიზმის განვითრება იწვევს: სოფლის ინფრასტრუქტურის განვითრების სტიმულირებას, დამატებით სამუშაო ადგილებს, სილარიბის დაძლებას, ადგილობრივი მეურნეობის განვითრებას, ძველი ტრადიციებისა და ეროვნული მემკვიდრეობის შენარჩუნებას.

ნაშრომი ეხება აბაშა-მარტვილის ტაძრების შესახებ ინფორმაციას, რომლებიც ტურისტებისათვის დიდად ცნობადი არ არის.

ლვთისმშობლის მიძინების ტაძარი

ერთ-ერთი მნიშვნელოვანი ტაძარი არის ლვთისმშობლის მიძინების ტაძარი, რომელიც ჩვენამდე, სამწუხაროდ, პირვან-დელი სახით ვერ მოვიდა, რადგან თურქ-არაბთა შემოსევებმა ის ძალიან დააზიანა X საუკუნეში, აფხაზთა მეფის გიორგი მეორის დროს ეკლესია საფუძვლიანად გადააკეთეს, გარედან კედლები დაუმატეს და გაამაგრეს, ახალი გუმბათი ამოიყვა-ნეს, ამიტომ ის აღარ მოგვაგონებს ჯვრის ტიპის ძელს.

სუჯუნის წმინდა გიორგის ტაძარი

რაც შეეხება აბაში მდებარე სუჯუნის წმ. გიორგის სა-ხელობის ტაძარს, ის სოფელ სუჯუნის ცენტრში დგას და ქა-ლაქ აბაშიდან 4 კმ. არის დაშორებული. ეს ტაძარი უდიდესი სიწმინდითა და სიძველით გამოირჩევა. ის მე-18 საუკუნის მი-წურულს და მე-19 საუკუნის დასაწყისშია აგებული. იგი სამ-თავიანი, გუმბათოვანი, წმ. გიორგის სახელობის ტაძარია. ასევე ის გამოირჩევა დახვენილი არქიტექტურით, სუფთად და თანაბრად განაწილებული ქვათანწყობით. ეს ტაძარი ადრე ჭყონდიდელების საზამთრო სადგური იყო და მას მარტვილის შემდეგ პირველი ადგილი ეჭირა. ამ ტაძარში დაცული ყოფი-ლა ძვირფასი ხატ-ჯვრები. ეს ეკლესია აშენდა 1838 წელს.

სეფიეთის V საუკუნის ტაძარი

აბაშის მუნიციპალიტეტში, სოფელ სეფიეთში გზის პი-რას მდებარეობს მე-5 საუკუნის ტაძარი, რომელიც მრავალ საიდუმლოსა და სიწმინდეს ინახავს. პირველადი დათვალიე-რებით ჩანს, რომ ტაძრის საძირკველი გვირაბია, რომელიც ნოქალაქევის ციხეს უკავშირდება. მხოლოდ ეს არ არის. ამ ტაძარში უკვე 22 წელია მსახურობს მამა ანდრია, რომელიც ამბობს, რომ ამ ტაძრის ზოგ ამბავს ვგებულობთ, ბევრი კი

უცნობი და ძალიან საინტერესოა. ეს ტერიტორია ადრე ეგეო-სის სამეფოში შედიოდა, საუბარია იმ წლებზე, როდესაც ირან-პიზანტიის ომი წარმოებდა. სავარაუდოდ, იმ დროს არის ეს ბაზილიკის სტილის ტაძარი აგებული. დიდი ალბა-თობით ამ ტაძრის ირგვლივ მოსახლეობაც ცხოვრობდა და ეს ტერიტორია ნოქალაქევს ეკუთვნოდა. ამბობენ, რომ ამ მოსახლეობის განადგურება რაღაც ეპიდემიას მოუხდენია. მოგვიანებით, მე-7 საუკუნეში, არაბებიც შემოესია ამ ტაძარს. უფრო დაუზიანებიათ, თუმცა, როგორც ჩანს, ამ ტაძარს განადგურება არ ეწერა. გვაქვს ინფორმაცია, რომ წმ. ნინოს სულ 4 ფრესკაა საქართველოში, ერთ-ერთი ყველაზე გამორჩეული კი სწორედ ამ ტაძარშია.

ამგვარად, რელიგიური ტურიზმის განვითარების პერსპექტივა, ყველა რეგიონშია შესაძლებელი. იქნებ არის იქ ისეთი ტაძრები, ისეთი ისტორია, რაც საზოგადოებისთვის ცნობილი არ არის, მაგრამ ამდენად და ამაზე მეტად საინტერესოა. ჩვენ ერთად იმაზე მეტის თქმა შეგვიძლია, ვიდრე გვგონია, ჩვენ ერთად ერთიანი ძალებით უნდა მივხედოთ იმ ისტორიულ მემკვიდრეობას, რომლის გამოც ჩვენმა წინაპრებმა თავი გაწირეს, სიცოცხლის ფასად დაიცვეს და დაგვიტოვეს ჩვენ.

სოციალური მეცნიერებების სექცია:

თეორეა პარაგაზვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
II კურსის სტუდენტი

**ხელმძღვანელი: ფსიქოლოგის დოქტორი,
პროფესორი
ნინო ცერცვაძე**

კონფლიქტი და მოლაპარაკება

ნაშრომი, რომელსაც წარმოგიდგენთ ეხება ძალზე მნიშვნელოვან საკითხს, რომელიც მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ადამიანის ცხოვრებაში. ჩვენი საუბრის თემა შეეხება კონფლიქტსა და მოლაპარაკებას, კომპლიქტისა და მოლაპარაკების არსზე. კონფლიქტის დადებითი მხარეები, კონფლიქტის მიზეზები, წყაროები და ტიპები. კონფლიქტურ სიტუაციაში ქცევითი სტრატეგია, ტაქტიკური ნაბიჯები და რეკომენდაციები. კონფლიქტების მოგვარების ალტერნატიული გზების გაცნობა და დაუფლება, თუ როგორ ვაწარმოოთ მოლაპარაკება თეორიული ცოდნის პრაქტიკაში გამოყენების უნარ-ჩვევების დაუფლებით.

ადამიანები უძველესი დროიდან ოცნებობენ შექმან ისეთი სახელმწიფო, რომელშიც იცხოვრებენ ურთიერთთანამშრომლობის, პატივისცემისა და არაძალადობის პრინციპით. კაცობრიობის განვითარების ისტორიაში ნათლად დაგვანახა, რომ ომი არ არის გამოსავალი და არც კონფლიქტების მოგვარების გზა. დღეს იცდამეერთე საუკუნეში ჩვენ გვაქვს არჩევანი, ან გავანადგუროთ ცივილიზაცია, ან მივმართოთ დავების მშვიდობიან გადაწყვეტას. თავისთავად საუბარი არ არის მხოლოდ გლობალური ხასიათის კონფლიქტებზე.

ყოველდღიურად თითოეულ ჩვენგანს გვიწევს ელემენტა-რული ხასიათის მოლაპარაკებების წარმართვა, რა დროსაც ვცდილობთ გართულებების გარეშე ორივე მხარემ სასურველი მიიღოს. კონფლიქტების სფეროში ცნობილი სპეციალისტი მე-რილ ლეფერი ამბობდა: „ნებისმიერი მოლაპარაკების 80%-ს წარმოადგენს იმ წინააღმდეგობების გადალახვა, რომლებიც დგას ორივე მხარის წინაშე, რომელთაც სურთ რეალური შე-თანხმების მიღწევა. თუ მხარეები თანახმანი არიან ასეთი გზი-სა, დეტალების დამუშავება სირთულეს არ წარმოადგენს“.

პრაქტიკულად კონფლიქტების მოგვარება ყოველთვის მარტივი როდია. ხშირად შესაძლოა ადამიანს სულაც არ სურ-დეს მისი მოგვარება, არ იყოს მზად ამისთვის, რადგან კონ-კრეტულმა შემთხვევამ მას დიდი ტკივილი მიაყენა. აუცილე-ბელია იმის გარკვევა მომწიფდა თუ არა კონფლიქტი გადა-საჭრელად და საერთოდ საჭიროა თუ არა მისი გადაწყვეტა. არასასიამოვნო სიტუაციები რომ ავიცილოთ თავიდან, ხში-რად აუცილებელია საკუთარ თავზე მუშაობა, ემოციების მო-თოვება და მართვა. ზოგიერთ შემთხვევაში საჭიროა უბრალოდ წასვლა, რათა დაცხრეს ემოციები და სიტუაციის უკეთესი ანალიზი შევძლოთ.

კონფლიქტი ხელს უწყობს ისეთი პრობლემის წარმოქ-მნას, რომელსაც გადაჭრა სჭირდება:

- კონფლიქტი გვეხმარება იმის გარკვევაში თუ ვინ ვართ ჩვენ;
- კონფლიქტი არის განმუხტვის ერთ-ერთი სახე, კონფლიქტის დროს დაგროვილი უარყოფითი ენერგიისგან თავისუფლდება ადამიანი;
- კონფლიქტი შეიძლება იყოს სტიმულის მომცემი;
- კონფლიქტი ინოვაციის და ევოლუციის ხელშემ-წყობია.

მოლაპარაკება ჩვენი ცხოვრების განუყოფელი ნაწილია. მოლაპარაკებას მარტი სახელმწიფო მოხელეები და დიპლო-მატები როდი ანარმობენ. მას მიმართავს ნებისმიერი ჩვენგა-

ნი, როდესაც, ვთქვათ, უფროსს ხელფასის მომატებას სთხოვს, ყიდულობს სახლს ან მანქანას, მასწავლებელს მიღებული შეფასების შესახებ ეკამათება და სხვა. ნებისმიერ დროს, როდესაც მეორე მხარისგან რაღაცას ითხოვთ, მას კი ამ საკითხზე განსხვავებული აზრი აქვს, სავარაუდოდ მოლაპარაკების სიტუაციაში აღმოჩნდებით. მოლაპარაკების წარმოება არის უნარი, რომელიც გეხმარებათ სხვისგან სასურველი ისე მიიღოთ რომ, მასთან ურთიერთობა არ გააფუჭოთ.

კონფლიქტი აუცილებლად არ გულისხმობს მონაწილეთა ერთმანეთის მიმართ მტრულ დამოკიდებულებას. მტრული დამოკიდებულება მაშინ წარმოიქმნება, როცა ორივე მხარეს იმდენად მტკიცე პოზიცია აქვს, რომ ნებისმიერი შეტევა მათ პოზიციაზე გაგებულია, როგორც მათ პიროვნებაზე თავდასხმა. ამ ხაფანგიდან თავის დაღწევის ერთ-ერთი საშუალებაა პრობლემისგან პიროვნების გამოყოფა. ნუ დაიწყებთ მოლაპარაკებას ერთადერთი და უცვლელი პოზიცით. პირიქით, მოლაპარაკება დაიწყეთ დამოკიდებულებით, რომ მზად ხართ ბევრი სხვადასხვა ვარიანტი განიხილოთ. თავად მოლაპარაკება განიხილეთ, როგორც დისკუსია კეთილგონიერ და თავშეკავებულ ადამიანებს შორის, სადაც ყველას აქვს საკუთარი ინტერესების დაცვის უფლება.

კონფლიქტის შედეგები დამოკიდებულია მართვის ეფექტიანობაზე. თუ მართვა განხორციელდა სათანადო დონეზე, კონფლიქტს შეიძლება მოჰყვეს დადებითი შედეგები, კერძოდ, შეიძლება გაუმჯობესდეს მუშაობა იპტიმალური გადაწყვეტილების მისაღებად, გაიზარდოს ალტერნატივების რაოდენობა და გაუმჯობესდეს თანამშრომლობა მომავალში. არასწორი მართვის შემთხვევებში კონფლიქტმა შეიძლება გამოიწვიოს შემდეგი დისფუნქციური შედეგები: შრომის მწარმოებლურობის შემცირება, კადრების დენადობის გაძლიერება, დაუკმაყოფილებლობის გრძნობის გაჩენა, სულიერი მდგომარეობის დაცემა, მომავალში თანამშრომლობის პერსპექტივების შემცირება, კომუნიკაციების შესუსტება, არაფორმალური ჯგუფებისა და ორგანიზაციებისადმი ლოიალობის ამაღლება და ა.შ.

მარიამ რობაეიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერე-
ბათა ფაკულტეტის სტუდენტი

მართა გეგურაიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერე-
ბათა ფაკულტეტის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: მარა ჭაბიძე

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტე-
ტის მოწვეული ლექტორი

მე-19 საუკუნის ქართული ფემინისტური ხედვის გავლენა თანამედროვე ქართულ ფემინისტურ აქტივიზმე

ფემინიზმი ეს არის ფილოსოფიის მიმდინარეობა, რომე-
ლიც მამაკაცისა და ქალის თანასწორობას ქადაგებს. ამ მიზ-
ნის მისაღწევად ქალებს ხანგრძლივი, წინააღმდეგობრივი და
საინტერესო გზის გავლა მოუხდათ. ერთი მხრივ, ისინი იაზ-
რებდნენ საკუთარ ადგილს საზოგადოებაში, სახელმწიფოში
და მეორე მხრივ – იბრძოდნენ ჩაგვრის განმაპირობებელი
კულტურული ნორმების შესაცვლელად. პირველად ეს ტერმი-
ნი 1895 წელს ელის როსმი გამოიყენა, როგორც ქალთა მოძ-
რაობის აქტივისტების იდეოლოგიის აღმნიშვნელი სიტყვა.

ფემინიზმი, როგორც თეორია, წარმოიქმნა ქალთა მრავალსა-უკუნოვანი დისკრიმინაციის, ისტორიული უსამართლობის, პატრიარქალური წყობის, მამაკაცის დომინირების უალტერ-ნატივობის კრიტიკის შედეგად. უდიდესმა ჰუმანისტმა მაჲათ-მა განდიმ თავისი რეფორმების გატარება სწორედ ქალთა უფლებების წინ წამოწევით დაიწყო. ფემინიზმის პირველი ტალღა XIX საუკუნეში აგორდა. მისი მიზანი იყო სქესთა იუ-რიდიული უფლებების გათანაბრება. ფემინიზმის მეორე ტალ-ღა ქალისა და მამაკაცის ფაქტობრივ თანასწორობას ქადა-გებდა, როგორც სამართლებრივ, ასევე სოციალურ-კულტუ-რულ ასპექტში. საფრანგეთის რევოლუციამ საკმაოდ მნიშვნე-ლოვნი როლი შეასრულა ქალთა მოაძრაობაში. მეცნიერთა აზრით, ფემინიზმი, როგორც იდეათა წყობა, წარმოიქმნა სენ-სიმონის, ფურიეს, ოუენის უტოპიური სოციალიზმის ნიადაგ-ზე. დღეისთვის ფემინიზმი წარმოადგენს თანამედროვე საზო-გადოების სოციალურ-კულტურული განვითარების ალტერნა-ტიულ ფილოსოფიურ კონცეფციას. XX საუკუნის დასავლურ ცივილიზაციაში გამოიკვეთა ფემინიზმისა და ფემინისტური აქტივობის სამი მიმდინარეობა: ლიბერალურ-რეფორმატორუ-ლი, სოციალისტური და რადიკალური. ქალთა საზოგადოებ-რივი საქმიანობა საქართველოში მე-19 საუკუნის 60-იანი წლებიდან იღებს სათავეს, როცა ისინი სხვადასხვა აქტუა-ლურ საკითხებზე გამართულ საჯარო დისკუსიებში ჩაერ-თვნენ. თავიდან სხვადასხვა პერიოდული გამოცემების ფურ-ცლებზე მიმდინარეობდა დისკუსიები ქალის როლსა და და-ნიშნულებაზე საზოგადოებრივი ცხოვრების სხვადასხვა სფე-როში, ცოტა მოგვიანებით წინ წამოიწია ქალთა ემანსიპაციის საკითხმაც.

საბჭოთა კავშირის დაშლის შემდეგ, უკვე დამოუკიდე-ბელ საქართველოში ფემინისტური აქტივიზმი 1990-იანი წლე-ბის შუა სანებში დაიწყო. თავდაპირველად, აქტივიზმი არა-სამთავრებო ორგანიზაციების სტრუქტურაში მოექცა. შემ-დგომში, ფემინისტური მოძრაობა ორგანიზებულ ფორმას

იძენდა სხვადასხვა ინიციატივებით, რისი მაგალითებიცაა „ფემინისტების დამოუკიდებელი ჯგუფი“, „ქალთა მოძრაობა“, ლგბტ ორგანიზაციები, მწვანე და სოციალისტური ჯგუფები.

მე-20 საუკუნის დასაწყისში ქალთა აქტივიზმი განსაკუთრებით გაძლიერდა.

საკონფერენციო ნაშრომის მოსამზადებლად გამოვიყენებთ შემდეგ კვლევის მეთოდებს: დოკუმენტების ანალიზსა და ექსპერტთა გამოკითხვას. დოკუმენტების ანალიზის ფარგლებში გავეცნობით სხვადასხვა ბეჭდურ და ონლაინ მედიაში არსებულ სტატიებს, ასევე გავეცნობით სხვადასხვა დროში მოღვაწე ფემინისტების ბიოგრაფიულ ლიტერატურას. რაც შეეხება ექსპერტთა გამოკითხვას, ავიღებთ ინტერვიუებს ამ საკითხში გათვითცნობიერებულ პირებთან, რათა კონფერენციის მოხსენება სანდო და საინტერესო გამოვიდეს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. <http://dictionary.css.ge/content/feminism>
2. <http://adjara.gov.ge/uploads/Docs/8fb444ab134e4da19bb3161691be.pdf>

ლიზა გოგუა

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
I კურსის სტუდენტი

მარი ელიშვილაშვილი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის ბიზნესის
ადმინისტრირების I კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: პროფესორი **ნინო ცერცვაძე**

პლასტიკური ქირურგია

(თეზისები)

თემა, რომელიც ყველასათვის ნაცნობია და ამავ-
დროულად საკმაოდ პრობლემატური 21-ე საუკუნე-
ში. ჩვენ ამ თემას სულ სხვა რაკურსით დაგანახებთ
და უფრო ვრცელ ინფორმაციას მოგაწვდით პლას-
ტიკური ქირურგიის შესახებ.

ამ სივრცემ მოგვცა საშუალება გვეფიქრა ჩვენს პერ-
სპექტიულ მომავალზე, როგორც ბიზნესის სფეროს წარმო-
მადგენლებს, ხოლო მოგეხსენებათ ბიზნესს ჩარჩოები არ გა-
აჩნია, სწორედ ამიტომ ავარჩიეთ ისეთი აქტუალური თემა
როგორიცაა „პლასტიკური ქირურგია“.

მოგეხსენებათ, თანამედროვე სამყაროში პლასტიკური
ქირურგია აღარავის უკვირს, ის მედიცინის და ბიზნესის

ერთ-ერთი წამყვანი დარგია მსოფლიოში, რომელსაც ყოველ-დღიურად ათასობით ადამიანი მიმართავს.

დღეს პლასტიკურ ქირურგიას მიმართავს ყველა ვისაც არ ეზარება, დაწყებული მათთვან ვისაც წამდვილად სჭირდება და დამთავრებული იმ კატეგორიით, რომელიც პლასტიკურ ქირურგიას ახირებების გამო მიმართავს, თუმცა აღსანიშნავია იმ ადამიანთა არსებობაც, რომლებიც ცდილობენ პლასტიკური ქირურგიის წყალობით შეცვლილი და განახლებული ვიზუალით მიაღწიონ წარმატებას და თავი დაიმკვიდრონ, როგორც საზოგადოებაში, ასევე ბიზნეს სფეროშიც, თუმცა პლასტიკა სულ არ ამართლებს ჩადებულ თანხებსა და მოლოდინს.

იშვიათია ადამიანი, რომელიც საკუთარი გარეგნობით ბოლომდე კმაყოფილია. უმეტესი მათგანი შეცვლიდა თუ არა „რაიმეს თავის გარეგნობაში, უპასუხებს, რომ კი, ხშირად ეს რაიმე შეიძლება მრავლობით რიცხვშიც მოვიხსენიოთ.

საქართველოში პლასტიკური ქირურგიის წარმატებული მაგალითია შორენა ბეგაშვილი, პოპულარული ფოტომოდელი, მსახიობი და ტელეწამყვანი, რომლის წარმატებაზეც პლასტიკურმა ქირურგიამ ერთ-ერთი მთავარი როლი შეასრულა, ის საქართველოში არსებული არაერთი წარმატებული კომპანიის სახე გახლავთ.

როგორც აღვნიშნეთ ბიზნესს ჩარჩოები არ გააჩნია და ამის ნათელი მაგალითია კეტლინ ჯენერი, რომელიც წარსულში ბრუს ჯენერი გახლდათ. მან სქესის შეცვლით დიდ პოპულარობასთან ერთად დიდ წარმატებებს მიაღწია ბიზნეს სფეროშიც, რადგან ის მსოფლიოში ყველაზე მდიდარი ტრანსგენდერი ადამიანი გახდა, ასევე გახდა ც& სახე და გააფორმა ხელშეკრულებები რამდენიმე კომპანიასთან, მათ შორის ერთერთი მაც-ის კოსმეტიკურ ფირმაა. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ კეტლინს სურს დაიბრუნოს პირვანდელი სახე, თუმცა ამ ნაბიჯის გადადგმა მას ძვირად დაუჯდება, რადგან პრობლემები შეექმნება იმ კომპანიებთან, რომლებთანაც მას აქვს ხელშეკრულება გაფორმებული, და დავუბრუნდეთ ისევ საქართველოს რა ღირს საქართველოში პლასტიკური ქირუ-

რია და ვითარდება თუ არა ის, როგორც ბიზნესი? „ბიას“ ბიზნესკატალოგის ინფორმაციით, თანამედროვე მედიცინაში ესთეტიკური მედიცინა ერთ-ერთი ყველაზე პოპულარული და პროგრესირებადი მიმართულებაა საქართველოში. როგორც კომპანიის წარმომადგენელმა „ბიზნესკურიერს“ განუცხადა, ბიას მონაცემთა ბაზაში აღნიშნულ დარგში 550 აქტიური იუ-რიდიული პირი ფიქსირდება, აქ უმეტესად წარმოდგენილი არის სილამაზისა და სპა სალონები, სოლარიუმები, სარეაბი-ლიტაციო და გამაჯანსალებელი ცენტრები, თუმცა მოთხოვ-ნის მიხედვით პლასტიკური ქირურგია დარგის ერთპიროვნუ-ლი ლიდერია. ბიას ცნობით, პლასტიკურ ქირურგიაში ოპერა-ციის ფასი საშუალოდ 3000 ლარიდან იწყება და 15000 ლა-რამდე ადის. კომპანიაში ამბობენ, რომ დარგში საუბრობენ იმ კრიზისებზე, რომელიც ლარის გაუფასურებამ გამოიწვია, რადგან ესთეტიკური აპარატურები, კოსმეტიკური საშუალე-ბები თუ სხვა საჭირო მასალები, იმპორტირებულია, რაც ოპერაციათა ფასს ზრდის. ამის მიუხედავად ბიას წარმომადე-ნელი ამბობს, რომ ეს მიმართულება, როგორც ბიზნესი გა-მართლებულია და ამაზე მეტყველებს ის ფაქტიც, რომ დარ-გში მოქმედი კომპანიების რაოდენობა გასულ წელთან შედა-რებით 20%-ით არის გაზრდილი. თუ გადავხედავთ მათ გადა-ნაწილებას კომპანიათა ზომის მიხედვით 81% – მცირე, 13%-საშუალო, ხოლო 6% მსხვილია.

დასკვნის სახით შეგვიძლია ვთქვათ, რომ პლასტიკური ქირურგია ნამდვილად პერსპექტიული და მუდმივად განვით-რებადია ბიზნეს სფეროში, რაც გასათვალისწინებელი ფაქ-ტია ასე, რომ ჩვენი დიდი წარმატება სწორი არჩევნით დაინ-ყება. სულ ეს იყო რისი თქმაც ჩვენ გვსურდა ამ თემასთან დაკავშირებით და იმედი გვაქვს, რომ მისია წარმატებულად შევასრულეთ და ეს საკითხი ბიზნესის თვალსაზრისით საინ-ტერესოდ წარმოვაჩინეთ.

მირანდა კეპუტია

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
სტუდენტი

ანო ჩხავლიძე

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოციალური
მეცნიერებების ფაკულტეტის
სტუდენტი

ხელმძღვანელი: ფსიქოლოგიის
დოქტორი, პროფესორი **ნინო ცერცვაძე**

გარემოს დაპირისპირება

ნაშრომი, რომელსაც წარმოგიდგენთ ეხება ძალზე საჭიროოროტო საკითხს, რომელიც სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია ნებისმიერი ადამიანისთვის სამყაროში. ჩვენი საუბრის თემა იქნება გარემოს დაპირისპირება და იმ რისკების შეფასება, რომლის წინაშეც დაპირისპირებული გარემო აყენებს თითო-ეული ადამიანის სიცოცხლეს.

ყველა ცოცხალ არსებას გარკვეული გავლენის მოხდენა შეუძლია გარემოზე. აქედან გამომდინარე, ადამიანის გავლენა გარემოზე გარდაუვალია და ეს ნათლად ჩანს წყლის დაბინძურების მაგალითზე. ყოველ წელს უფროდაუფრო მეტი წყა-

ლი ბინძურდება. იკარგება ბუნებრივი ლანდშაფტი, ცხოველები ზიანისა და გადაშენების საფრთხის წინაშე დგანან.

ბიომრავალფეროვნების დაკარგვა ზრდის დაავადებების გაჩენის რისკს, ასევე უფრო სწრაფად ხდება ადამიანების მიერ გარემოს დაბინძურება, ვიდრე მისი აღდგენა. დაბინძურებული გარემო ყოველწლიურად 9 მილიონამდე ადამიანის სიკვდილს იწვევს. ადამიანი თავისი სამეურნეო საქმიანობით სახეს უცვლის ჰავას, ეს სახეცვლილება უარყოფითი ხასიათისაა, როცა მაღალია ატმოსფეროს დაბინძურების მაჩვენებელი.

გარემოს დაბინძურებასთან დაკავშირებული დაავადებები არაპროპორციულად არის განაწილებული მდიდარ და ღარიბ მოსახლეობაში. დაღუპულთა 92% საშუალო შემოსავლიან ქვეყნებზე მოდის, სადაც გარემო ხშირად ყველაზე მეტად არის დაბინძურებული.

გარემოს დაბინძურების წყაროებია: ინდუსტრიული გამონაბოლქვი, მანქანის გამონაბოლქვი, ტოქსიკური ნივთიერებები. გარემოს ნომერ პირველი დამბინძურებელი არის ადამიანი. ადამიანებს დანაგვიანება სიზარმაციისა და დაუდევრობის გამო დროთა განმავლობაში ჩვევად ექცათ. ისინი მიერვივნენ, ნებისმიერ ადგილზე დაუფიქრებლად დაყარონ ნარჩენი. უამრავი ადამიანი ვერ იაზრებს, ან არასწორად აფასებს საკუთარი ქმედებით გარემოს დაბინძურების უარყოფით შედეგებს და მიაჩნიათ, რომ მათი ქცევა, როგორც ცალკეული პირების ქცევა, გავლენას არ ახდენს საერთო სურათზე. ამიტომ ადრეული ასაკიდანვე უცილებელია ადამიანის ცნობიერების ამაღლება ამ მიმართულებით.

მნიშვნელოვანია ისიც, რომ გარემოს დაბინძურებას არა მხოლოდ უშუალო, არამედ გრძელვადიანი ზიანის მოტანაც შეუძლია. გარემოსთვის მიყენებული ზიანი მოსახლეობისთვის მიყენებულ ზიანად თანდათან იქცევა და მისი შედეგებიც დროთა განმავლობაში, წლების მანძილზე ვლინდება. დაბინძურებულ გარემოში გაზრდილ თაობებს ეს ტვირთი მთელი ცხოვრების განმავლობაში გაჰყვება.

გლობალური დაბინძურება საფრთხეს უქმნის მთლიანად დედამიწის სიჯანსაღეს, ანგრევს მის ეკოსისტემას და ხელს უწყობს კლიმატურ ცვლილებებს. ინდუსტრიულ და საავტომობილო გამონაბოლქვთან ერთად, ერთ-ერთ ყველაზე დიდ დამბინძურებლად ქვანახშირის მოპოვება ითვლება. დაბინძურებულია არა მარტო ჰაერი, არამედ ქიმიკატებით გაჯერებულია წყალი და ნიადაგი.

ჯანმრთელობისათვის უვნებელ გარემოში ცხოვრება ადამიანის ერთ-ერთი ძირითადი უფლებაა. ამ უფლების დაცვა მოსახლეობის ჯანმრთელობისა და კეთილდღეობის შენარჩუნების წინაპირობაა.

გარემოსათვის მიყენებული ზიანი ეკონომიკურ ზარალად თარგმნა ძალზე პრობლემური საკითხია. ჯანმრთელობისათვის უსაფრთხო გარემოსათვის მონეტარული ღირებულების მინიჭება რთულია, რადგან ზოგიერთ ეკონომიკურ ჩარჩოში სუფთა გარემოს ხელმისაწვდომობა უფლების ნაცვლად სამომხმარებლო პროდუქტადაც კი გვევლინება.

გარემოს დაბინძურების წინააღმდეგ სახელმწიფოები უამრავ მეთოდს მიმართავენ. ასეთია, მაგალითად, დასჯა ჯარიმის სახით, რასაც ნამდვილად აქვს გავლენა ადამიანის ქცევაზე მაგრამ არანაკლებ ეფექტურია წახალისების მეთოდიც, ეს ერთგვარი სტიმულია და მოტივაცია ჯანსაღი გარემოს შესანარჩუნებლად.

თავთა პეშიკაშვილი

თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
სოციალურ და პოლიტიკურ მეცნიერე-
ბათა ფაკულტეტის ჟურნალისტიკისა და
მასობრივი კომუნიკაციის მიმართულე-
ბის III კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი:
კონსტანტინე შუბითიძე,
მოწვეული ლექტორი (თსუ)

საქართველოს გეოეკონომიკური პოლიტიკის გავლენა მის წინაშე მდგარ გეოპოლიტიკურ გამოცვევებზე

გეოპოლიტიკა და გეოეკონომიკა დღეს, როგორც არას-
დროს, მჭიდროდაა დაკავშირებული ერთმანეთთან. თანამედ-
როვე საერთაშორისო ვითარებაში გეოპოლიტიკის საფუძველ-
ში დევს გეოეკონომიკა. სწორედ გეოეკონომიკა განსაზ-
ღვრავს საერთაშორისო დამოკიდულებებს, პოლიტიკურ გა-
დაწყვეტილებებს, ომს და მშვიდობას.

კვლევის პრობლემას წარმოადგენს ქართულენოვანი დო-
კუმენტის არარსებობა, რომელშიც დეტალურად და კომპლექ-
სურად იქნებოდა განხილული საქართველოს გეოეკონომიკუ-
რი პოტენციალის გავლენა იმ გეოპოლიტიკურ გამოწვევებზე,
რომლის წინაშეც დგას დღეს ჩვენი ქვეყანა.

ეს საკითხი დღეს დიდი აქტუალობით სარგებლობს რო-
გორც საკუთრივ საქართველოში, ისე იმ სახელმწიფოების
პოლიტიკურ სტრუქტურებშიც, რომლებიც დაინტერესებულ-
ნი არიან საქართველოს გეოპოლიტიკური თუ გეოეკონომიკუ-
რი პოტენციალით.

საკვლევი კითხვაა, რა გავლენას ახდენს საქართველოს
გეოეკონომიკური პოტენციალი მის წინაშე არსებულ გეოპო-
ლიტიკურ გამოწვევებზე? ჩვენს შემთხვევაში დამოუკიდებელი

და დამოკიდებული ცვლადები შემდეგნაირად გადანაწილდა:
დამოუკიდებელი ცვლადი – საქართველოს გეოეკონომიკური
პოტენციალი;

დამოკიდებული ცვლადი - გეოპოლიტიკური გამოწვევე-
ბი, რომელიც არსებობს დღეს საქართველოსთან მიმართე-
ბით.

ჰიპოთეზა - საქართველოს გეოეკონომიკური პოტენცია-
ლი მნიშვნელოვან, ხშირ შემთხვევაში გადამწყვეტ გავლენას
ახდენს მის წინაშე მდგარ გეოპოლიტიკურ ინტერესებზე.

გამოვიყენე კვლევის თვისებრივი მეთოდი. დავაკვირდი
და შევისწავლე საქართველოს გეოეკონომიკური პოტენცია-
ლი, მისი კავშირი გეოპოლიტიკასთან და გავაკეთე შესაბამისი
დასკვნები. წინამდებარე ნაშრომში აღწერილი იქნება რუსეთი-
სა და აშშ-ს გეოპოლიტიკური ინტერესები საქართველოსთან
მიმართებით, რასაც მნიშვნელოვნად განაპირობებს საქარ-
თველოს გეოეკონომიკური პოტენციალი.

**აშშ-ის გეოპოლიტიკური ინტერესები საქართველოს მი-
მართ**

საქართველო, როგორც ამიერკავკასიის ნაწილი, წარმო-
ადგენს საპარო დერეფანს აშშ-ის სამხედრო ძალებისთვის
ევროპასა და ავღანეთს შორის. ასევე რეგიონს დიდი მნიშვნე-
ლობა ენიჭება ირანთან სიახლოვის გამო.

აშშ-ს საქართველოს მიმართ გააჩნია ასევე ეკონომიკუ-
რი ინტერესი. აზერბაიჯანი, რომელიც ესაზღვრება რუსეთსა
და ირანს და გააჩნია გაზისა და ნავთობის დიდი მარაგი, წარ-
მოადგენს დასავლეთისთვის საკმაოდ ანგარიშგასაწევ სახელ-
მწიფოს. საქართველოს კი შეუძლია სატრანზიტო ფუნქციის
შესრულება, რაც გაზრდის მის როლს გეოპოლიტიკური
თვალსაზრისით.

თავდაპირველად ეს იყო 1995 წელს ბაქო-სუფსის ნავ-
თობსადენის პროექტი, ხოლო, მოგვიანებით ბაქო-თბილისი-
ჯეიპანის (კასპიის ზღვა) ნავთობსადენის და ბაქო-თბილისი-
ერზრუმის გაზსადენის პროექტები. ამერიკის შეერთებული

შტატების და ევროპის წამყვანი სახელმწიფოების სტრატეგიულ ინტერესს წარმოადგენდა ევროპის ენერგოდამკიდებულების შემცირება რუსულ ნავთობსა და ბუნებრივ გაზზე. ამიტომაც, ამ პროექტების მეშვეობით მოექცა საქართველო აშშ-ის სტრატეგიული ინტერესის სფეროში. თუმცა, ეს არ იყო მხოლოდ საქართველოს მიმართ დაინტერესება, ეს იყო კასპიის რეგიონის მიმართ სტრატეგიული ინტერესი, სადაც საქართველო განიხილებოდა, როგორც თურქეთსა და აზერბაიჯანს შორის დამაკავშირებელი რგოლი.

საქართველო ბარიერის როლს ასრულებს ახლო აღმოსავლელი ჯიპადისტების ნაკადის წინააღმდეგაც. გარდა ამისა, საქართველო, მნიშვნელოვანი ფიგურაა ნატოს სტრატეგიაში, რომელიც შავ ზღვაზე უსაფრთხოების განმტკიცებასა და რუსული ავანტიურიზმისადმი „ახალი ევროპის“ წინააღმდეგობას გულისხმობს.

რუსეთის გეოპოლიტიკური ინტერესები საქართველოს მიმართ

რუსეთის გეოპოლიტიკური ინტერესს ცალსახად წარმოადგენდა საქართველოს ნატო-ში შესვლის არდაშვება. კრემლს არ უნდოდა თავის სამხრეთ საზღვართან ნატოს წევრი სახელმწიფო ჰყოლოდა მაშინ, როდესაც საქართველოს დასავლეთის ინსტიტუტებისკენ სწრაფვა იყო და არის ისტორიულად ლოგიკური ნაბიჯი და განვითარების ერთადერთი გამოსავალი. 2007 წელს მიუნხენში გამოსვლისას რუსეთის პრეზიდენტმა ვლადიმირ პუტინმა განუცხადა დასავლეთს, რომ საკუთარი „უწყინარი“ პოლიტიკისა და დასავლეთის „ფარისევლობის“ გამო რუსეთმა დაკარგა პოზიციები მსოფლიოში და „ახლო საზღვარგარეთში“, მაგრამ არ აპირებდა კიდევ რაიმეს დათმობას. რუსეთი შესაფერის ვითარებას ელოდებოდა, რათა თავის სასარგებლოდ გადაეწყვიტა „საქართველოს პრობლემა“. 2008 წელს, მას ასეთი მომენტი გაუჩნდა.

საქართველო მნიშვნელოვანია რუსეთისთვის მისი გეოგრაფიული მდებარეობით. შეუა აზიის რესპუბლიკების მოსახლეობა, ტაჯიკეთის გარდა, თურქების ახლო ნათესავი ხალხე-

ბია. თურქებს ოცნებაში აქვთ დიდი პანთურქული სახელმწიფოს შექმნა, რომელიც ყველა თურქული მოდგმის ხალხს გააერთიანებს და გადაჭიმული იქნება ხმელთაშუა ზღვიდან ჩრდილო ყინულოვან ოკეანემდე.

თურქეთი შეეცდება თავის გავლენის ქვეშ მოაქციოს შუა აზიის და შემდეგ ციმბირის თურქული მოდგმის ხალხები. ამით იგი მნიშვნელოვნად შეასუსტებს რუსეთს, რითაც დიდი საფრთხე დაემუქრება რუსეთის სახელმწიფოს არა მარტო მთლიანობას, არამედ რუსეთის, როგორც სახელმწიფოს და რუსების, როგორც ერის არსებობას.

კიდევ ერთი ინტერესის სფეროს წარმოადგენს თავისუფალი სტრატეგიული კომუნიკაცია, მათ შორის სამხედრო ტრანზიტი სომხეთთან, რაც საქართველოს კეთილ ნებაზეა დამოკიდებული.

რუსეთის მთავარი ინტერესი, ის ძირითადი მიზეზი, რატომაც სჭირდება მას სამხრეთ კავკასია და შესაბამისად საქართველო, არის ამ რეგიონზე გამავალი სატრანზიტო დერეფანი. სომხეთ-აზერბაიჯანის ურთიერთობების ფონზე მათ საზღვარზე ეს დერეფანი ვერ გავა. მისთვის ღია მხოლოდ საქართველოს ტერიტორიაა. საქართველოსა და რუსეთის ინტერები ერთმანეთს უპირისპირდება რამდენიმე კუთხით. პირველ რიგში ეს ეხება აფხაზეთსა და ე. წ. „სამხრეთ ოსეთს“ და იქ დამკვიდრებულ რეჟიმებს. რუსეთს არ შეუძლია დათმოს ახალი რეალიები, ანუ აფხაზეთისა და „სამხრეთი ოსეთის“ მის მიერვე აღიარებული „დამოუკიდებლობა“. ეს რომ გააკეთოს, მოსკოვს გაუნაწყენდებიან ჩრდილო-ოსები, ჩერქეზები, ყაბარდიელები, ადილებელები. რადგან მათაც სურთ დამოუკიდებლობა, ოღონდ რუსეთისგან. ამასთან ერთად, რუსეთს სურს, რომ ჩრდილო კავკასიური რესპუბლიკების საზოგადოებები იყვნენ იზოლაციაში გარე სამყაროსგან, რათა მის მკაცრ კონტროლს ამ რეგიონზე არაფერი ედგას წინ. ასეთი იზოლაცია შესაძლებელია მხოლოდ თუ ჩრდილოკავკასიელებისთვის საქართველო „ჩაიკეტება“.

6060 სალუპვაპი

ახალი უმაღლესი სასწავლებლის
ბიზნესის, სამართლისა და სოცი-
ალურ მეცნიერებათა ფაკულტე-
ტის მე-4 კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი:
ეკონომიკის დოქტორი
პროფესორი გელა ალადაშვილი

გლობალიზაცია და საქართველო

გლობალიზაცია თანამედროვე ტერმინია და ასახავს
ცვლილებებს საზოგადოებასა და მსოფლიო ეკონომიკაში, რო-
მელიც გამოწვეულია საერთაშორისო ვაჭრობისა და კულტურუ-
ლი გაცვლის დრამატული ზრდით. ის ასევე ასახავს ვაჭრობისა
და ინვესტიციების ზრდას ბარიერთა რღვევისა და ქვეყანათა
ურთიერთდამოკიდებულების ზრდის შედეგად.

ტერმინი გლობალიზაცია ინგლისურ სიტყვას globe-ს
უკავშირდება, რაც დედამინას, გლობუსს ნიშნავს, ხოლო global-
მსოფლიოს, გლობალურს. გლობალიზაციის ტერმინის გამოჩენა
დაკავშირებულია **ამერიკელი** სოციოლოგის რ. რობერტსონის
სახელთან, რომელმაც ის 1983 წელს სტატიაში გამოიყენა.

რაც შექება გლობალიზაციას და საქართველოს – მსოფ-
ლიო გლობალიზაციის პროცესი სულ ახალ-ახალ სახელმწიფოს
ითრევს თავის მორევში. დასავლეთის დემოკრატიულ სივრცეს-
თან თანდათანობით დაახლოებით, დიდი საერთაშორისო პრო-
ექტების განხორციელებაში მონაწილეობით ამ პროცესში თა-
ვისთავად ებმება საქართველოც. სანამ სპეციალისტები ამ
ახალ, ჯერ ბოლომდე შეუსწავლელ ფენომენს იკვლევენ, მის
დეფინიციას იძიებენ და ნაირ-ნაირ კონცეფციებს ამუშავებენ,

ის განუხრელად შემოდის ჩვენს ცხოვრებაში და დიდ გავლენას ახდენს თითოეული ჩვენგანის აზროვნებასა და ქცევაზე. ამიტომ, თუ ვფიქრობთ მომავალზე, ვალდებული ვართ ვიცოდეთ, რასთან გვაქვს საქმე, რა ჩრდილ-ნათელი გააჩნია და რას გვიქადის მომავალში.

გლობალიზაციაში იგულისხმება მსოფლიო მასშტაბით წარმოების გასაზოგადოება-ინტერნაციონალიზაცია. კაპიტალის თავისუფალი ბრუნვა, საერთო ბაზრის ჩამოყალიბება, ინფორმაციის, იდეების, თანამედროვე მენეჯმენტისა და მარკეტინგის გამოცდილების სწრაფი გაცვლა. აქედან გამომდინარე, ხელს უწყობს პოლიტიკურად, ეკონომიკურად, იდეოლოგიურად მოწესრიგებული სამყაროს ჩამოყალიბებას.

გასათვალისწინებელია, რომ გლობალიზაცია თანამედროვე ცივილიზაციის კანონზომიერი განვითარების ბუნებრივი, თანმხლები პროცესია.

საქართველო დადგა პრინციპულად ახალი გამოწვევების წინაშე, რომელთაგან, ჩვენი აზრით, მთავარია ის, რომ ჩვენმა ქვეყანამ უნდა მოახერხოს მსოფლიოში მიმდინარე გლობალიზაციის პროცესების პირობებში სხვადასხვა სახელმწიფოებთან ურთიერთხელისაყრელი, თანაბარუფლებიანი და პრაგმატული ურთიერთობების პარალელრად ჩამოყალიბოს უფრო მჭიდრო კავშირები ევროპის ქვეყნებთან, რომლის ნაწილიც თვითონაა. ამასთან, ორიენტაცია უნდა იყოს საკუთარი, როგორც სახელმწიფოებრივი სოციალურ-ეკონომიკური სისტემის არსებული პოზიტიური მხარეების გაძლიერებისაკენ

ერთი მხრივ, საქართველოს ევროპული ორიენტაცია აქტუალურს ხდის ევროკავშირის ბიზნესგარემოს სისტემურ ანალიზს სოციალურ-ეკონომიკური განვითარების ახალი პოტენციალის სრული გამოყენებისა და ევროსტრუქტურებში ჩვენი ქვეყნისათვის ეფექტური ინტეგრაციის უზრუნველყოფის თვალსაზრისით. მეორე მხრივ, გლობალიზაციის მოთხოვნებიდან გამომდინარე, ასევე მნიშვნელოვანია, ქვეყნისათვის გლობალური ბიზნესგარემოს ადეკვატური, სისტემური აღქმაც და მისი შესაძლებლობების ეფექტიანი გამოყენება, შესაძლო გა-

მოწვევების იდენტიფიცირება, ხოლო საჭიროების შემთხვევაში, შესაბამისი პრევენციული ზომების მიღება.

XX-XXI საუკუნეების მიჯნაზე გლობალური პროცესების გაღრმავებამ დღის წესრიგში დააყენა გლობალიზაციის კომპლექსური მაჩვენებლის შემუშავება. 2002 წელს შეიქმნა **გლობალიზაციის KOF – ინდექსი. მონაცემები ძირითადად ეყრდნობა საერთაშორისო სავალუტო ფონდის, მსოფლიო ბანკის, გაეროს განათლების, მეცნიერებისა და კულტურის ორგანიზაციას, ვაჭრობისა და განვითარების შესახებ გაეროს კონფერენციის წლიურ ანგარიშებს, საერთაშორისო საფოსტო კავშირისა და საფოსტო სტატისტიკის საინფორმაციო მასალებს.**

გლობალიზაციის KOF – ინდექსის ზოგადი მაჩვენებლის მიხედვით ლიდერობენ და პიველ ათეულში შედიან: ბელგია, ირლანდია, ნიდერლანდი, შვეიცარია, ავსტრია, შვედეთი, დანია, კანადა, ლუქსემბურგი და უნგრეთი. ამ მაჩვენებლით საქართველო 59,85%-ით 90-ე ადგილზეა.

ამ საყოველთაო ინდექსით, პროცენტული გამოხატულებით, ყოველწლიურად განისაზღვრება მსოფლიოს 158 ქვეყანაში პოლიტიკური, ეკონომიკური და სოციალური გლობალიზაციის ხარისხი.

პოლიტიკური გლობალიზაციის მაჩვენებლის მიხედვით საქართველო 46,08%-ით 138-ე ადგილზეა ეკონომიკური გლობალიზაციის მიხედვით 69,43%-ით 51-ე ადგილზეა, ხოლო სოციალური გლობალიზაციის მიხედვით 58,94%-ით 83-ე ადგილი უჭირავს.

საქართველო ეკონომიკის ინტელექტუალიზაციის დონის (ტექნიკურ მიღწევათა ინდექსის) მიხედვით, მსოფლიოში ყველაზე ჩამორჩენილი ქვეყნების ჯგუფშია მოქცეული.

გლობალიზაციის ძლიერი ტენდენციები დღეს გარდაუვალია, რომელსაც, ბევრ პოზიტიურთან ერთად, ახლავს საკმაოდ გამოკვეთილი ნეგატიური შედეგები. იგი, გარკვეული თვალსაზრისით, საფრთხეს უქმნის მცირე ქვეყნებსა და ერებს.

ამრიგად, გლობალიზაცია თავისი არსით უნივერსალურია, ამიტომ, მისი მასშტაბებისა და ფუნქციებიდან გამომდინარე,

მნიშვნელოვანია რამდენად მართული იქნება ეს მრავალწახნა-გოვანი და წინააღმდეგობებით სავსე ფენომენი. წინააღმდეგ შემთხვევაში გლობალიზაციას დიდი ზიანის მოტანა შეუძლია კაცობრიობისათვის.

მსოფლიო საზოგადოება და მათ შორის ქართველი ერი იმყოფება პოსტინდუსტრიული განვითარების ეტაპზე, რომე-ლიც ხასიათხდება მაღალგანვითარებული ქვეყნების ეკონომი-კის გლობალური ინტეგრაციით. თანამედროვე პირობებში ძნე-ლია, ვიპოვოთ ისეთი ეროვნული მეურნეობა, რომელიც არაა ჩართული მსოფლიო მეურნეობის სისტემაში. გლობალიზაცია-ინტეგრაცია მსოფლიო ეკონომიკის განვითარების შეუქცევადი ტენდენციაა, ინტეგრაციის პროცესში კავკასია აღმოჩნდა მსოფლიო მნიშვნელობის სტრატეგიულ ინტერესთა გადაკვეთის გზაჯვარედინზე.

მრავალი ქვეყნის გამოცდილება გვიჩვენებს, რომ, განათ-ლების, სავაჭრო ლიბერალიზაციის, ტელეკომუნიკაციების გან-ვითარებით შესაძლებელია ქვეყნის მშპ-ის ზრდა საკმაოდ მნიშ-ვნელოვანი ტემპით, საქართველოსაც შეუძლია თუ იგი სისტე-მურ მაკროეკონომიკურ პოლიტიკას განახორციელებს.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სამეცნიერო-პრაქტიკული ჟურნალი (SCIENTIFIC-PRACTICAL JOURNAL) – გლობალიზაცია და ბიზნესი (GLOBALIZATION & BUSINESS)-2016 წელი.
2. გლობალიზაცია და საქართველოს ეკონომიკური განვითარების პერსპექტივები – ივ. ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელ-მწიფო უნივერსიტეტი – 2010 წელი.
3. გლობალიზაციის გამოწვევები ეკონომიკასა და ბიზნესში-ივ. ჯა-ვახიშვილის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტი-2016 წელი.
4. www.eugb.ge
5. www.jstor.org

სამართლის სექცია:

პაკარ გვაზავა

საქართველოს ტექნიკური უნივერსიტეტის სამართლისა და საერთაშორისო ურთიერთობების ფაკულტეტის II კურსის მაგისტრანტი

ხელმძღვანელი: ნინო ნიშნიანიძე
სამართლის დოქტორი, პროფესორი

საპარლამენტო მმართველობის თავისებურებაზე (თეზისები)

- შესავალი
- საპარლამენტო რესპუბლიკა და მისი დამახასიათებელი თავისებურებანი
- საქართველო
- გერმანიის მაგალითი
- დასკვნა

ნაშრომის მიზანია, რომ ნათლად განვსაზღვროთ კონსტიტუციური სახესხვაობები საპარლამენტო მმართველობასა და სხვა ტიპის მმართველობებს შორის.

თუ მსოფლიო ცივილიზაციის ისტორიას გადავხედავთ, დავინახავთ, რომ მმართველობის მოდელთან დაკავშირებული პრობლემები ყოველთვის დიდ ინტერესს იწვევდა კაცობრიობის განვითარების ნებისმიერ ეტაპზე. მმართველობის ფორმა შეიძლება განვსაზღვროთ, როგორც სახელმწიფოში უზენაესი ხელისუფლების ორგანიზაცია, რომელიც სასიათდება ხელისუფლების წყაროთი და ხელისუფლების ორგანოთა დამოუკიდებლობის პრინციპით ერთმანეთთან და მოსახლეობასთან.

მმართველობის ფორმა სახელმწიფოში უზენაესი, სუვერენული ხელისუფლების ორგანიზაციის პრინციპით გამოიხატება.

„კონსტიტუციონალიზმში მმართველობის ფორმა ხასიათდება სახელმწიფო უმაღლესი ორგანოების სტრუქტურისა და ურთიერთქმედების მახასიათებლებით. მარტივი გაგებით, მმართველობის ფორმა ეს არის სახელმწიფო მეთაურის, პარლამენტისა და მთავრობის ფორმირებისა და ურთიერთდამოკიდებულების წესი“.

უპირველესად, სწორედ მმართველობის ფორმაზეა დამოკიდებული სახელმწიფოს იურიდიული მახასიათებლების კომპლექსური ამოქმედება, ვინაიდან იგი შეიცავს სახელმწიფო ხელისუფლების უმაღლეს ორგანიზაციას; განსაზღვრავს სახელმწიფო უმაღლეს ორგანოების სტატუსს, უფლებამოსილების დანაწილებისა და ურთიერთმიმართების პრინციპებს; სახელმწიფო ორგანოების ფორმირების და ამ პროცესში მოქალაქეთა მონაწილეობის წესებს.

საზოგადოების ჩართულობა, ბუნებრივია, რომ ძალზე მნიშვნელოვანია ქვეყნის მართვაში. სახელმწიფოს მართვის ეს კომპონენტი, განსხვავებულადაა რეალიზებული, მმართველობის ფორმების მიხედვით.

ევროპის ქვეყნების უმრავლესობას რესპუბლიკები წარმოადგენენ, რომლებიც თავიანთ სახეს სტაბილურად ინარჩუნებენ, ვინაიდან მმართველობის რესპუბლიკური ფორმა განმტკიცებულია კონსტიტუციით.

მსოფლიოს ისტორიის გათვალისწინებით მმართველობის რესპუბლიკური ფორმა ძირითადად ორი სახისაა: საპარლამენტო და საპრეზიდენტო. თუმცა იურიდიულ ლიტერატურაში გვხვდება ამ ცნებების გაცილებით ამომწურავი კლასიფიკაცია.

მმართველობის რესპუბლიკური მოდელი მთლიანად განამტკიცებს სახალხო სუვერენიტეტის იდეას, რაც გამოიხატება იმაში, რომ ხელისუფლება ხალხისგან მომდინარეობს. „როცა რესპუბლიკაში უმაღლესი ძალაუფლება ხალხს ეკუთვნის, მაშინ საქმე გვაქვს დემოკრატიასთან“. რესპუბლიკა ლა-

თინური ტერმინია – „რეს პუბლიკა“ და საზოგადოებრივ საქ-
მეს ნიშნავს. ტერმინის ეტიმოლოგიური განმარტებიდან ნათ-
ლად ჩანს, რომ მმართველობის ეს ფორმა სახელმწიფოს მარ-
თვას საზოგადოების საქმედ განიხილავს, რაც გამოიხატება
სახელმწიფოებრივ საკითხებში მოქალაქეთა ჩართულობის მა-
ღალი ხარისხით.

იმ მექანიზმებს შორის, რომლის მეშვეობითაც ქვეყნის
თითოეული მოქალაქეს ეძლევა შესაძლებლობა, რომ მონაწი-
ლეობა მიიღოს სახელმწიფოს მართვა-გამგეობაში, აღსანიშნა-
ვია არჩევნები. როგორც პოლიტიკური და სამართლებრივი
ინსტიტუტი, რადგან სწორედ არჩევნების მეშვეობით ხდება
რესპუბლიკაში ხელისუფლების ფორმირება, როგორც საკა-
ნონმდებლო ხელისუფლების, ისე სახელმწიფო მეთაურის დო-
ნებუ.

რესპუბლიკა თავისი არსით ძალიან ახლოს დგას მმარ-
თველობის დემოკრატიულ ფორმასთან, რადგან მართვა-გამ-
გეობის ამ მოდელში ყველაზე მეტადაა რეალიზებული დემოკ-
რატის ერთ-ერთი მთავარი პრინციპი – უმრავლესობის
მმართველობა. რაც უზრუნველყოფილია საარჩევნო სისტემის
არსებობით. არჩევნებში მონაწილეობას იღებს ქვეყნის ყველა
ის მოქალაქე, რომელიც აკმაყოფილებს კანონმდებლობით
დადგენილ მოთხოვნებს. გამარჯვებულია ის პოლიტიკური ძა-
ლა, რომელიც არჩევნებში ამომრჩეველთა ყველაზე მეტ ხმას
დააგროვებს. შესაბამისად, ეს პოლიტიკური გუნდი ხდება ხე-
ლისუფლება და მართავს სახელმწიფოს. სწორედ ამ პროცე-
სითაა გარანტირებული უმრავლესობის მმართველობა.

მმართველობის რესპუბლიკური ფორმა არსებითად გან-
სხვავდება მონარქიისგან. მთავარი სხვაობა მმართველობის ამ
ორ ფორმას შორის მდგომარეობს იმაში, რომ მონარქიული
ტიპის სახელმწიფოებში ხელისუფლება მთლიანად მომდინა-
რეობს მეფისგან, ხოლო რესპუბლიკაში ხელისუფლების წყა-
როა ხალხი და უმაღლეს დონეზეა განმტკიცებული სახალხო
სუვერენიტეტის პრინციპი.

იურიდიული მეცნიერება რესპუბლიკური მმართველობის რამდენიმე მოდიფიკაციას იცნობს. თითოეულ ამ ფორმას შორის არსებობს სხვაობა, რომელიც ძირითადად სახელმწიფო ხელისუფლების შტოთა კომპეტენციური ბალანსის მექანიზმებში ვლინდება. კერძოდ, რომელი სახელისუფლებო შტოს სასარგებლოდ არის გადახრილი, პოლიტიკურ-სამართლებრივი თამასა.

„მსოფლიო კონსტიტუციური პრაქტიკიდან გამომდინარე, მეცნიერებაში აღიარებულია მმართველობის რესპუბლიკური ფორმის სამი ძირითადი მოდელი: საპრეზიდენტო, საპარლამენტო და შერეული მმართველობის მქონე რესპუბლიკები“. რესპუბლიკური მმართველობის ფორმებს შორის გამოსარჩევია საპარლამენტო რესპუბლიკა, სადაც ქვეყანაში პოლიტიკურ-სამართლებრივი კუთხით დომინანტი საკანონმდებლო ორგანოა.

ამ ტიპის მმართველობისას ქვეყანაში პოლიტიკური საკითხების წარმმართველია საკანონმდებლო ორგანო. მისი ეს სტატუსი ქვეყნის კონსტიტუციითაა აღიარებული. მაგალითად, როგორც პოლონეთსა და უნგრეთში.

პოლიტიკური კრიზისი სახეზეა, თუ ახალარჩეული პარლამენტი ვერ ახდენს, მთავრობის ფორმირებას და საჭიროა მთავრობის დაუყოვნებლივ კონსტრუირება, რათა სახელმწიფოს გამართულ ფუნქციონას არ შეექმნას საფრთხე.

რესპუბლიკის საპარლამენტო მოდელი სრულად ვერ უზრუნველყოფს ხელისუფლების დანანილების პრინციპის რეალიზებას. აღნიშნულის მიზეზი ისაა, რომ პოლიტიკური თამასა აშკარად საკანონმდებლო ორგანოს სასარგებლოდაა გადახრილი. პარლამენტი დამოუკიდებელი ორგანოა, რომელიც საკუთარ საქმიანობაში აპსოლუტური დომინანტია. რაც შეეხება აღმასრულებელ ხელისუფლებას, ის პარლამენტის კონტროლქვეშ საქმიანობს. „თუმცა ეს ორი ორგანო უცნაურ და თანაარსებობენ ერთმანეთთან იმ შემაშფოთებელი ვითარების ჩათვლით, როცა „კუდი ძალს აქიცინებს“.

თუმცა ეს ცალსახად არ ნიშნავს მისი, როგორც სახე-

ლისუფლებო შტოს დამოუკიდებლობის არქონას, რადგან მთავრობა საკუთარი კომპეტენციის ფარგლებში მაღალი ხარისხის დამოუკიდებლობით სარგებლობს.

თუ საკანონმდებლო ორგანო ჩათვლის, რომ მთავრობა მასზე დაკისრებულ მოვალეობებს ჯეროვნად ვერ ასრულებს, მაშინ შესაძლებელია, პარლამენტმა აამოქმედოს ნდობა-უნდობლობის მექანიზმი, რომელიც ძალზე ეფექტური და მძლავრი ბერკეტია აღმასრულებელ ხელისუფლებაზე კონტროლის განსახორციელებლად.

ნდობა-უნდობლობის მექანიზმის ინსტიტუტს არც მთავრობა მოკლებული და მასაც შეუძლია მოითხოვოს პარლამენტის დათხოვნა. ეს ხშირ შემთხვევაში ხდება მაშინ, როდესაც პარლამენტი წამოიწყებს უნდობლობის პროცედურას და მთავრობა შემთხვედრი ინიციატივის მეშვეობით უპირისპირდება მას.

ნდობა-უნდობლობის საკითხი ძალზე საინტერესოდაა ფორმირებული გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში, სადაც ხდება ამ მექანიზმის ეფექტური რეალიზაცია. ისეთი ინსტიტუტის მეშვეობით, როგორიცაა უნდობლობის კონსტრუქციული ვოტური.

უნდობლობის კონსტრუქციული ვოტურის არსი მდგომარეობს შემდეგში: როდესაც საკანონმდებლო ორგანოში ხდება ინიცირება კანცლერის გადადგომის თაობაზე, ინიციატირი ვალდებულია, კანცლერის გადადგომის მოთხოვნასთან ერთად წარმოადგინოს კანცლერობის მისთვის მისაღები კანდიდატურა. ეს კი უზრუნველყოფს შემდეგს – თუ მოქმედი კანცლერი გადააყენეს, მისი თანამდებობა ვაკანტური კი არ რჩება, ავტომატურად ინიშნება ახალი მთავრობის მეთაური. რაც ზედმინევნით და განუხრელად უზრუნველყოფს ხელისუფლების უწყვეტობის პრინციპს.

გერმანიის პოლიტიკური ორგანიზაციული წყობა არის ფედერალური საპარლამენტო დემოკრატია. გერმანიას ასევე უნდებენ პარტიული დემოკრატიის ქვეყანას, ვინაიდან ერთმანეთთან ძლიერ კონკურენციაში დგომა პოლიტიკურ პარ-

ტიებს დიდი გავლენას ანიჭებს ქვეყნის ცხოვრებაზე. არჩევნები ტარდება პროპორციული სისტემით, მთავრობის ჩამოსაყალიბებლად საჭიროა კონკურენტი პარტიების მიერ კოალიციური მთავრობის შექმნა. გერმანიის პარლამენტი – ბუნდესტაგი ირჩევს ბუნდესკანცლერს, რომელიც განსაზღვრავს ქვეყნის შიდა და საგარეო პოლიტიკას ფედერალურ დონეზე (ე.წ. დირექტივების კომპეტენცია) და წარადგენს ბუნდესმინისტრების კანდიდატურებს. როგორც ვხედავთ, მმართველობის ამ მოდელში აღმასრულებელი ხელისუფლება მთლიანად მთავრობას ეკუთვნის. ამის გამო, მთავარი პოლიტიკური ფიგურა მთავრობის მეთაურია, სახელმწიფოთა უმრავლესობაში პრემიერ-მინისტრი, ან კანცლერი გერმანიის მაგალითზე.

გერმანია გახლავთ ძლიერი საპარლამენტო რესპუბლიკა დანაწევრებული აღმასრულებელი ხელისუფლებით. გერმანიაში არსებული საპარლამენტო რესპუბლიკის მოდელი მსოფლიოს სხვა ქვეყნის პოლიტიკურ სისტემაში ნელ-ნელა იკიდებს ფეხს. თუმცა, ტრანსფორმაციის პერიოდში, ამ ქვეყნებში მცხოვრები მოსახლეობისთვის, ხშირ შემთხვევაში რთულად აღსაქმელი და მიუღებელი ხდება პრეზიდენტის უკანა პლანზე გადაწევა. მსგავსი სახესხვაობა გამოწვეულია რეგიონული პოლიტიკური კულტურით, ვინაიდან ეს უკანასკნელი ყველა სახელმწიფოს შიგნით განსხვავებულია.

საპარლამენტო რესპუბლიკაში შეიძლება ითქვას, რომ მთავრობას უფრო ეფექტურად შეუძლია საქმიანობის განხორციელება, ვიდრე სხვა ტიპის მმართველობის პირობებში.

და ბოლოს შეგვიძლია ვთქვათ, რომ იმ სახელმწიფოებში სადაც, მმართველობის ეს მოდელი მოქმედებს, დემოკრატიული პროცესების განვითარება შეუქცევადი ხასიათისაა.

მაიზერ ჭკადუა

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის
II კურსი სტუდენტი

რეზო ჭუმჩურიძე

სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის
იურიდიული ფაკულტეტის
II კურსი სტუდენტი

ხელმძღვანელი:

პროფესორი, საქართველოს
იურიდიულ მეცნიერებათა აკადემიის
აკადემიკოსი ავთანდილ ხაზალია

ლტოლვილ და დევილ პავაზოთა უფლებების დაცვა

პირველ რიგში, მიზანშეწონილად მიგვაჩნია, რომ ერთმანეთისგან გავმიჯნოთ და განვმარტოთ, თუ რას გულის-ხმობს ლტოლვილისა და დევნილის სტატუსი.

ლტოლვილად ითვლება პირი მხოლოდ მაშინ, თუ იგი გადაკვეთს ქვეყნის საერთაშორისოდ აღიარებულ საზღვარს და შემწეობისა და მფარველობისათვის მიმართავს უცხო ქვეყნის ხელისუფლებას. ლტოლვილად ჩაითვლება აგრეთვე ყველა პირი, რომელიც აგრესიის, უცხოური ოკუპაციის, უცხოური დომინაციის, ან მისი წარმოშობის, ან ეროვნების ქვეყნის მთელ ტერიტორიაზე, ან მის ნაწილში საჯარო წესრიგის სერიოზულად ხელმყოფი მოვლენების გამო იძულებუ-

ლია დატოვოს თავისი საცხოვრებელი და თავშესაფარი ეძიოს თავისი წარმოშობის ან ეროვნების ქვეყნის გარეთ.

იძულებით გადაადგილებული პირი, ანუ დევნილი საქართველოს კანონმდებლობით არის საქართველოს მოქალაქე ან საქართველოში მუდმივად მცხოვრები მოქალაქეობის არმქონე პირი, რომელიც იძულებული გახდა დაეტოვებინა მუდმივი საცხოვრებელი ადგილი და გადაადგილებულიყო (საქართველოს ტერიტორიის ფარგლებში) იმ მიზნით, რომ საფრთხე შეექმნა მას ან მისი ოჯახის წევრების სიცოცხლეს, ჯანმრთელობას ან თავისუფლებას უცხო ქვეყნის აგრესის, შიდა კონფლიქტის ან ადამიანის უფლებების მასობრივი დარღვევის გამო. დევნილად ცნობა, მისი სტატუსი და უფლება-მოვალეობანი განსაზღვრულია საქართველოს 1996 წლის 28 ივნისის კანონით იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ.

დღეს არსებული მონაცემებით მსოფლიოში იზრდება ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ ბავშვთა რაოდენობა, რაც განპირობებულია მუდმივი სახელმწიფოთაშორისი დაპირისპირებებით, ბავშვთა უფლებების, კერძოდ, განათლების, მყუდრო გარემოში ცხოვრების, კულტურული და პიროვნული განვითარების, მატერიალური მდგომარეობის უხეში დარღვევით. მსოფლიოში გამოიკვეთა რამდენიმე ცხელი წერტილი, სადაც მასობრივად ირღვევა ბავშვთა ზემოაღნიშნული უფლებები, რის შედეგადაც ისინი ხდებიან ლტოლვილისა და დევნილის სტატუსის მატარებლები. მაგალითის სახით შემიძლია მოგიყვანთო: ავღანეთი, ერაყი, ირანი, სირია, პაკისტანი და სხვა.

აღნიშნულ ქვეყნებში ხდება ბავშვთა უფლებების უხეში ხელყოფა, რაც აისახება მათ კულტურულ, სოციალურ, ეკონომიკურ, საგანმანათლებლო განვითარებაზე. ეს ბავშვები განიცდიან ზენოლას სხვადასხვა სოციალური ჯგუფების მხრიდან, ხდება მათი დისკრიმინაცია: კანის ფერის, სქესის, რასის, რელიგიური მრნამსის, ორიენტაციის, ეთნიკური, პოლიტიკური ნიშნით.

მსოფლიო მასშტაბით ლტოლვილთა რეკორდული რაოდენობა დაფიქსირდა.

გაერო-ს ლტოლვილთა უმაღლესი კომისარიატის ინფორმაციით, 2015 წლის ბოლოს, პირველად მსოფლიო ისტორიაში, ლტოლვილთა, იძულებით გადაადგილებულთა და თავშესაფრის მაძიებელთა რაოდენობამ 60 მილიონს გადააჭარბა და 65,3 მილიონი შეადგინა.

კომისარიატის მიერ მომზადებულ ანგარიშში ნათქვამია, რომ ამ რაოდენობიდან 21,3 მილიონი ადამიანია ლტოლვილი, 40,8 მილიონი – იძულებით გადაადგილებული პირი, კიდევ 3,2 მილიონი კი თავშესაფრის მაძიებელია.

65,3 მილიონი ადამიანიდან ნახევარზე მეტი სომალის, ავღანეთისა და სირიის მოქალაქეა.

ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა სავალალო მდგომარეობას ადასტურებს ფოტო და ვიდეომასალები, რომლებიც ვრცელდება ინტერნეტ სივრცეში, სადაც ნათლად ჩანს, თუ როგორ ირლვევა ამ ბავშვთა უფლებები და, სამწუხაროდ, ხშირ შემთხვევაში ადგილი აქვს მათი სიცოცხლის მოსპობას. მათვის უცხოა განათლება, კულტურული შემეცნება, მშვიდ და მყუდრო გარემოში ცხოვრების წესი, ეკონომიკური კეთილდღეობა, რთულია ლტოლვილი ბავშვების ინტეგრაცია სხვა სახელმწიფოში, რამეთუ ისინი ცხოვრებას

იწყებენ ნულიდან. ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა რაოდენობის

სწრაფ ზრდას ხელს უწყობს სახელმწიფოთაშორის სხვადასხვა ნიშნით საომარი მოქმედებები.

ასევე მრჩება შთაბეჭდილება, რომ გარკვეული სახელმწიფოები ამ პროცესს იყენებენ პირადი ინტერესებისათვის, მაგალითად, რუსეთის ფედერაცია, რომელმაც მხარდაჭერა გამოუცხადა სირიის ხელისუფლებას და სწორედ ამ ხელისუფლების მიერ ხდება დესტაბილიზაცია, რის ფონზეც მსხვერპლის სახით გვევლინებიან ბავშვები. ამ საკითხმა მისი არსიდან და აქტუალურობიდან გამომდინარე არა მხოლოდ

კონკრეტული გეოგრაფიული რეგიონი, არამედ მსოფლიო მო-
იცვა.

ამ საკითხებთან მიმართებით, დიდია ჩემი დაინტერესე-
ბა, რადგანაც მე ვარ იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტი
და მომავალში, როგორც იურისტისათვის მნიშვნელოვანია,
რომ მოვახდინოთ ამ საკითხების სამართლებრივი ანალიზი.

ვისაუბრეთ ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა უფლებების
დარღვევის ფორმებზე, იმ ცხელ წერტილებზე, სადაც სხვა-
დასხვა ნიშნით ირღვევა ამ ბავშვთა უფლებები და თავისუფ-
ლებები და დასკვნით ნაწილში მსურს ვისაუბრო იმ ბერკე-
ტებზე და სამართლებრივ მექანიზმებზე, როთაც შესაძლებე-
ლია აღნიშნული საკითხის მოგვარება უმოკლეს ვადაში.

ბავშვთა უფლებების მასობრივი დარღვევის აღსაკვეთად
მნიშვნელოვანია საერთაშორისო სამართლისა და საერთაშო-
რისო ორგანიზაციების ჩართულობა, რაც გამოიხატება საერ-
თაშორისო ხელშეკრულებების-კონვენციების: უნევის 1949
წლის 12 აგვისტოს კონვენციის, „ბავშვთა საერთაშორისო მო-
ტაცების სამოქალაქო ასპექტების შესახებ“ ჰაგის კონვენ-
ცია, რომლის პრეამბულის თანახმად, ნინამდებარე კონვენცი-
ის ხელმომწერმა სახელმწიფოებმა, მტკიცედ დარწმუნებუ-
ლებმა, რომ ბავშვების ინტერესებს უმთავრესი მნიშვნელობა
აქვს მათზე მზრუნველობასთან დაკავშირებულ საკითხებში,
მონადინებულებმა, უზრუნველყონ ბავშვების საერთაშორისო
დაცვა მათი არამართლზომიერი გადაადგილების ან დაკავე-
ბის მავნე შედეგებისაგან და დაადგინოს პროცედურები, რომ-
ლებიც უზრუნველყოფენ მათს სწრაფ დაბრუნებას მათი ჩვე-
ულებრივი საცხოვრებელი ადგილის სახელმწიფოში, და აგ-
რეთვე იძლევიან ურთიერთობის უფლებათა დაცვის გარანტი-
ას, გადაწყვიტეს, დადონ ამ მიზნით კონვენცია გენოციდის
დანაშაულის თავიდან აცილებისა და დასჯის შესახებ“ 1949
წლის კონვენცია, რომლის პრეამბულითაც: ხელშემკვრელი
მხარეები, ითვალისწინებენ რა იმ ფაქტს, რომ გაერთიანებუ-
ლი ერების ორგანიზაციის უშიშროების საბჭომ 1946 წლის 11
დეკემბრის 96 (I) რეზოლუციით განაცხადა, რომ გენოციდი
წარმოადგენს საერთაშორისო სამართლებრივ დანაშაულს და

არღვევს გაეროს არსასა და მიზნებს და რომ ცივილიზებული სამყარო გმობს მას;

აღიარებენ რა, რომ მთელი ისტორიის მანძილზე გენო-ციდს მოჰქონდა დიდი ზიანი კაცობრიობისათვის; და დარწმუნებული არიან რა, რომ კაცობრიობის ამ ამაზრზენი უბედურებისგან გასათავისუფლებლად საჭიროა საერთაშორისო თანამშრომლობა;

1951 წლის 28 ივნისის კონვენცია „ლტოლვილთა სტატუსის შესახებ“, რომლის პრეამბულის თანახმად: მაღალი ხელშემკვრელი მხარეები მხედველობაში იღებენ რა, რომ გაერთიანებული ერების წესდებამ და 1948 წლის 10 დეკემბერს გენერალური ასამბლეის მიერ მიღებულმა ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციამ დააწესა პრინციპი, რომლის თანახმადაც ყოველი ადამიანი უნდა სარგებლობდეს ძირითადი უფლებებითა და თავისუფლებებით ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე.

უნდა აღინიშნოს ის ფაქტი, რომ ლტოლვილთა და იძულებით გადაადგილებულ ბავშვთა რაოდენობის ზრდასთან ერთად აუცილებლად უნდა გაიზარდოს საერთაშორისო სამართლის როლი, რათა ეს საკითხი მოგვარებულ იქნეს. მართალია, საერთაშორისო თანამეგობრობა საერთაშორისო სამართლის ეფექტური მექანიზმების გამოყენებით ცდილობს ამ საკითხის მოგვარებას, მაგრამ რეალურად ჩვენ ყველანი ვგვდებით, რომ ეს არ არის საკმარისი და საჭიროა უფრო მყაცრი და ხისტი ნაბიჯების გადადგმა ყველა იმ სახელმწიფოს მიმართ, სადაც ხდება ბავშვთა უფლებების მასობრივი დარღვევა. პრობლემა არ კარგავს აქტუალურობას, ყველა სტატისტიკა, რომელშიც ასახულია ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა რაოდენობა, ამაზე მეტყველებს.

ეს პრობლემა აქტუალურია საქართველოს რეალობაში, სადაც გვყავს როგორც ლტოლვილები, ისე იძულებით გადაადგილებული პირები, ანუ დევნილები. ამ თემატიკაზე დეტალურად მოგახსენებთ ჩემი კოლეგა რეზო ჭუმბურიძე.

მოგესალმებით, მე გახლავართ რეზო ჭუმბურიძე, სოხუმის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული ფაკულტეტის ბაკალავრიატის მეორე კურსის სტუდენტი. ვინაიდან მე ვარ დევნილი აფხაზეთიდან, მსურს წარმოგიდგინოთ ჩემი მოხსენება: „ოკუპირებული ტერიტორიების სამართლებრივი რეზიმი“.

რას ნიშნავს ოკუპაცია და ოკუპირებული ტერიტორიები? – ეს არის საერთაშორისო სამართლით აღიარებული ტერმინი. 1907 წლის ჰავის მეოთხე კონვენციის 42-ე პუნქტის მიხედვით ოკუპირებულად ითვლება ტერიტორია, რომელიც იმყოფება მონინაალმდევის შეიარაღებული ძალების ეფექტიანი კონტროლის ქვეშ, რასაც, სამწუხაროდ, საქართველოს ტერიტორიაზე, კერძოდ, აფხაზეთსა და სამხრეთ ასეთში აქვს ადგილი.

2008 წლის 28 აგვისტოს, რუსეთ-საქართველოს ომის შემდეგ, საქართველოს პარლამენტმა დაამტკიცა კანონი სამხრეთ ასეთის ყოფილი ავტონომიური ოლქისა და აფხაზეთის ავტონომიური რესპუბლიკის რუსეთის მიერ ოკუპირებულ ტერიტორიებად, ხოლო რუსეთის ფედერაციის შეიარაღებული ძალების საოკუპაციო საჯარისო შენაერთებად გამოცხადების შესახებ.

რუსეთის მიერ აფხაზეთისა და სამხრეთ ასეთის ოკუპაციის შედეგად ამ ტერიტორიებზე მასობრივად ირლვევა ადამიანის უფლებები და თავისუფლებები, მათგან აღსანიშნავია, სიცოცხლის, განათლების, თავისუფლად გადაადგილების, კულტურული და ეკონომიკური განვითარების, სიტყვისა და აზრის თავისუფლად გამოხატვის უფლება.

მსურს თქვენი ყურადღება გავამახვილო ოკუპირებული ტერიტორიებიდან ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა უფლებებზე, მათმა დიდმა ნაწილმა დატოვა საქართველო, რის შედეგადაც ისინი იწოდებიან ლტოლვილებად, ხოლო ის ნაწილი, რომელიც უშუალოდ ოკუპირებული რეგიონებიდან საქართველოს სხვა რეგიონებში გადაადგილდნენ, იწოდებიან იძულებით გადაადგილებულ პირებად, ანუ დევნილებად.

დაკვირვებებისა და მონაცემების სამართლებრივი ანალიზის საფუძველზე, გვსურს შედარება გავაკეთოთ ოკუპირებულ ტერიტორიებზე მცხოვრებ და დევნილ ბავშვთა მდგომარეობაზე. საქმე იმაშია, რომ ბავშვთა ის ნაწილი, რომელიც ოკუპაციის შედეგად იძულებული გახდა აფხაზეთი და სამხრეთ ოსეთი დაეტოვებინათ, გაცილებით უფრო მძიმე მდგომარეობაში აღმოჩნდნენ, რადგან მათ დაკარგეს ახლობლები, მშობლიური მიწა-წყალი, საკუთრება, მშვიდ და უსაფრთხო გარემოში ცხოვრების უფლება, კულტურული და პიროვნული განვითარების, განათლების უფლება.

ზემოთხსენებულ გარემოებათა გათვალისწინებით, ჩვენ შეგვიძლია ვთქვათ, რომ სწორედ ამიტომ ვერ ხერხდება ამ ბავშვების ინტეგრაცია და ჩამოყალიბება, როგორც ჯანსალი საზოგადოება.

როგორც მოგეხსენებათ, საქართველო არის განვითარებადი ქვეყანა, სადაც დღემდე გადაუჭრელ პრობლემას წარმოადგენს სოციალური, ეკონომიკური, კულტურული საკითხები, რაც კიდევ ერთ დამაბრკოლებელ ფაქტორს წარმოადგენს დევნილ ბავშვებთან მიმართებით.

აფხაზეთისა და სამხრეთ ოსეთის რეგიონებში მასობრივად ირღვევა ბავშვთა უფლებები, ადგილი აქვს კულტურულ გენოციდს. ბავშვები მოკლებულნი არიან მიიღონ განათლება ქართულ ენაზე, რადგანაც ქართული ენა განიცდის მასობრივ დევნას ამ ტერიტორიებზე. ხდება ფსიქოლოგიური და ცალკეულ შემთხვევებში, ფიზიკური ზეწოლა როგორც ბალის, ისე სკოლის მოსწავლეების მიმართ. საგანმანათლებლო დაწესებულებებში განათლება მიმდინარეობს რუსულ ენაზე, ხდება რუსული პროპაგანდისტული და ანტიქართული იდეების წახალისება. ყველა ის ბავშვი, რომელმაც რაიმე სახის კონტაქტი დაამყარა საქართველოს ცენტრალურ ხელისუფლებასთან, მათზე და მათი ოჯახის წევრებზე ხორციელდება ზეწოლა. აღსანიშნავია ის ფაქტიც, რომ რეალურად ეს ბავშვები არიან დევნილები, მაგრამ მათ არ აქვთ მინიჭებული ეს სტატუსი.

მე ვისაუბრე იმ ბავშვთა უფლებების ხელყოფაზე, რომელსაც ადგილი აქვს ოკუპირებულ ტერიტორიებზე და იმ ბავშვებზე, რომლებიც ამ ოკუპაციის შედეგად გახდნენ იძულებით გადაადგილებული პირები.

დღევანდელი მოცემულობიდან გამომდინარე, ჩემთვის როგორც იურიდიული ფაკულტეტის სტუდენტისათვის და მომავალში კვალიფიცირებული იურისტისათვის, მეტად მნიშვნელოვანია, რომ ვისაუბრო არა მხოლოდ პრობლემებზე, არამედ ამ პრობლემის მოგვარების სამართლებრივ მექანიზმებზე უმოკლეს ვადაში. მაშასადამე, ვისაუბრებ ყველა იმ სამართლებრივ საშუალებაზე, რომელიც საქართველოს დაქმარება ამ კუთხით.

საქართველო გახლავთ საერთაშორისო სამართლის სრულუფლებიანი სუბიექტი და, აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიმართო გაზიარდოს საერთაშორისო სამართლის როლი აღნიშნული საკითხის მოგვარებაში.

საერთაშორისო სამართალში არსებობს მთელი რიგი ხელშეკრულებები, რომლებიც ითვალისწინებს სანქციებს იმ შემთხვევაში, თუ მოხდა ბავშვთა უფლებების დარღვევა. მათგან მნიშვნელოვანია:

ა)“სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა” შესახებ

საერთაშორისო პაქტი-კერძოდ: მუხლი 23.

1. ოჯახი საზოგადოების ბუნებრივი და ძირითადი უჯრედია და უფლება აქვს, დაცული იქნას საზოგადოების და სახელმწიფოს მიერ.

2. ქორწინების ასაკს მიღწეულ მამაკაცთა და ქალთა უფლება

შექმნან ოჯახი უნდა იქნას აღიარებული.

3. ქორწინება არ შეიძლება მოხდეს მექორწინეთა თავისუფალი და სრული თანხმობის გარეშე.

4. წინამდებარე პაქტის მონაწილე სახელმწიფოებმა უნდა მიიღონ საჭირო ზომები დაქორწინების, ქორწინებაში ყოფნისა და განქორწინების დროს მეუღლეთა თანასწორი უფლებებისა და მოვალეობებისა და მოვალეობების უზრუნ-

ველსაყოფად. განქორნინების შემთხვევაში გათვალისწინებული უნდა იყოს ყველა ბავშვის საჭირო დაცვა.

მუხლი 24

1. თითოეულ ბავშვს რასის, კანის ფერის, სქესის, ენის, რელიგიის, ეროვნული თუ სოციალური წარმოშობის, ქონებრივი მდგომარეობისა თუ დაბადების გამო ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე უფლება აქვს დაცვის ისეთ ღონისძიებებზე, რომლებიც მას, როგორც მცირენლოვანს, უნდა გაუნიოს მისმა ოჯახმა, საზოგადოებამ ან სახელმწიფომ.

2. თითოეული ბავშვი დაბადების შემდეგ დაუყოვნებლივ უნდა იყოს რეგისტრირებული და უნდა ჰქონდეს სახელი.

3. თითოეულ ბავშვს აქვს მოქალაქეობის მიღების უფლება.

ბ)“ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების” შესახებ საერთაშორისო პაქტი-კერძოდ: მუხლი 10 ნინამდებარე პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ, რომ:

1. ოჯახს, რომელიც საზოგადოების ბუნებრივი და ძირითადი ერთეულია, უნდა გაეწიოს შეძლებისდაგვარად ყველაზე ფართო დაცვა და დახმარება, განსაკუთრებით მისი შექმნის დროს და იმ პერიოდში, სანამ ბავშვზე ზრუნვის და მისი აღზრდის პასუხისმგებლობა ეკისრება, ვიდრე ის დამოუკიდებელი გახდებოდეს. ქორწინება უნდა ხდებოდეს დასაქორწინებელ პირთა თანხმობით;

2. განსაკუთრებულ დაცვას საჭიროებენ დედები მშობიარობამდე და მშობიარობის შემდეგ დროის გონივრული მონაკვეთის განმავლობაში. ამ პერიოდის მანძილზე მომუშავე დედებს უნდა მიეცეთ ანაზღაურებადი შვებულება ან შვებულება შესაბამისი სოციალური უზრუნველყოფით;

3. დაცვისა და დახმარების განსაკუთრებული ღონისძიებანი უნდა განხორციელდეს ყველა ბავშვისა და მოზარდის მიმართ ოჯახური წარმოშობისა და სხვა გარემოებების მიხედვით ყოველგვარი დისკრიმინაციის გარეშე. ბავშვები და

მოზარდები დაცულ უნდა იქნან ეკონომიკური და სოციალური ექსპლუატაციისაგან. მათი შრომის გამოყენება ზნეობისა და ჯანმრთელობისათვის საზიანო ან სიცოცხლისათვის საშიშ ან მათი ნორმალური განვითარების დამაბრკოლებელ რომელიმე სფეროში კანონით უნდა დაისაჯოს. სახელმწიფოებმა ასევე უნდა დააწესონ ასაკობრივი ზღვარი, რომლის ქვემოთაც ბავშვთა ანაზღაურებადი შრომის გამოყენება კანონით აკრძალული და დასჯადი იქნება.

მუხლი 11

1. წინამდებარე პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები აღიარებენ თითოეული ადამიანის უფლებას, მას და მის ოჯახს ჰქონდეს ცხოვრების სათანადო დონე, შესაფერისი, კვების, ტანისამოსის და ბინის ჩათვლით; აგრეთვე უფლებას, განუწყვეტლივ იუმჯობესებდეს ცხოვრების პირობებს. პაქტის მონაწილე სახელმწიფოები ამ უფლების განხორციელების უზრუნველსაყოფად მიიღებენ შესაბამის ზომებს, აღიარებენ რა, ამ მხრივ, თავისუფალ თანხმობაზე დაფუძნებული საერთაშორისო თანამშრომლობის დიდ მნიშვნელობას.

2. წინამდებარე პაქტის მონაწილე უფლებას არ განიცდის შიმშილის, ინდივიდუალურად და საერთაშორისო თანამშრომლობის გზით უნდა მიიღონ შესაბამისი ზომები, განსაკუთრებული პროგრამების ჩათვლით, რომლებიც საჭიროა, რათა:

ა) გაუმჯობესდეს სურსათის წარმოების, შენახვისა და განაწილების მეთოდები ტექნიკური და სამეცნიერო ცოდნის სრული გამოყენების და აგრარული სისტემების ისეთი განვითარებისა თუ რეფორმის გზით, რითაც მიიღწევა ბუნებრივი რესურსების ყველაზე ეფექტური გამოყენება და განვითარება,

ბ) მხედველობაში იქნას მიღებული როგორც სურსათის იმპორტიორი, ისე ექსპორტიორი ქვეყნების პრობლემები, სურსათის მსოფლიო მარაგის მოთხოვნილების შესაბამისად სამართლიანი განაწილების უზრუნველყოფის მიზნით.

გ) საქართველოს კონსტიტუცია-მეორე თავი, ადამიანის ძირითადი უფლებები;

დ) საქართველოს კანონი „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა – დევნილთა შესახებ“.

დასკვნით სიტყვაში მსურს ვთქვა, რომ მე ვისაუბრე არ-სებულ პრობლემებზე, პრობლემის მოგვარების სამართლებრივ მექანიზმებზე, მაგრამ მრჩება ლოგიკური განცდა იმისა, რომ ეს საკითხები დღემდე გადაუჭრელია, ოკუპაცია და ოკუპაციის შედეგად ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა უფლებები დღემდე მოუგვარებელია. პრობლემები და გამოწვევები რჩება გადაუჭრელი, რის ფონზეც მართებულად მიმართია, რომ გაიზარდოს საერთაშორისო სამართლის როლი და საერთაშორისო თანამეგობრობის კიდევ უფრო აქტიური მხარდაჭერა საქართველოს მიმართ.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა“ შესახებ საერთაშორისო პაქტი, მიღებულია 1966 წლის 16 დეკემბერს, ძალაში შევიდა 1976 წლის 23 მარტს, **999UMთმშ171**.
2. „ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული უფლებების“ შესახებ საერთაშორისო პაქტი, მიღებულია 1976 წლის 16 დეკემბრის 2200A „XXI“ რეზოლუციით, ძალაშია 1976 წლის 3 იანვრიდან.
3. საქართველოს კონსტიტუცია-მეორე თავი, ადამიანის ძირითადი უფლებები, 1995, 24.08.
4. საქართველოს კანონი „საქართველოს ოკუპირებული ტერიტორიებიდან იძულებით გადაადგილებულ პირთა - დევნილთა შესახებ“, თბ., 2014, 010.03 N982 II ს.
5. უნევის კონვენცია, 1949, 12.08.
6. საქართველოს კანონი „საქართველოში თავშესაფრის მაძიებელთა და ლტოლვილის ან ჰუმანიტარული სტატუსის მქონე პირთათვის განათლების მიღების ხელშეწყობის მიზნით განხორციელებული ღონისძიებების შესახებ“, 2016, 01.12, N42-I ს.

პეტა ექონია

საქართველოს დავით აღმაშენებლის
სახელობის უნივერსიტეტის სამართლის
სკოლის, სამართალმცოდნეობის
საბაკალავრო პროგრამის მე-4 კურსის
სტუდენტი

ხელმძღვანელი: პროფესორი ია ხარაზი

მოგების გადასახადის ესტონური მოდელის
სამართლებრივი ასპექტები საქართველოში

(შედარებითი ანალიზი)

თემაში განხილული იქნება კონკრეტულად მოგების გა-
დასახადის ესტონური მოდელის არსზე, მის დადებით და
უარყოფით თვისებებზე, ასევე უფრო კონკრეტულად იმაზე,
თუ რა მნიშვნელოვანი როლი ითამაშა მან მაკროეკონომიკუ-
რი თვალსაზრით ბიზნესუბიექტებთან მიმართებით, ყურად-
ღება იქნება გამახვილებული დაბეგვრაზე, ახალ რეფორმებზე
და მის განსაკუთრებულ მნიშვნელობებზე.

საუბარი მექნება თუ რას ნიშნავს ზოგადად ესტონური
მოგების გადასახადის არსი და რა როლი უკავია მას საქარ-
თველოს საგადასახადო კოდექსთან მიმართებით. სტატიაში
საუბარია მოგების გადასახადის ესტონურ მოდელზე და მის
რეცეფციაზე საქართველოში, მის პოზიტიურ და ნეგატიულ
ფაქტორებზე, იმ განსხვავებულ მოსაზრებებზე, რომებსაც
ავითარებენ ექსპერტ-სპეციალისტები ამ კუთხით და ვაყალი-
ბებთ ჩვენ ხედვას ამ კუთხით. მაინც რაში მდგომარეობს ეს-
ტონული მოდელის დადებითი მხარეები? „ესტონული მოდელი
თავად მოგების გადასახადის გაუქმებას, მაგრამ მეპაიების,

აქციონერების, დამფუძნებლების მიერ კომპანიების საქმიანობიდან მიღებული დივიდენდების დაბეგვრის პრაქტიკის შემოღებას ითვალისწინებს. ამ შემთხვევაში მიდგომა კონცეპტუალურად იცვლება. კომპანია, როგორც მოგების გენერატორი, ანუ მიმღები, მოგების გადასახადით აღარ დაიბეგრება, მაგრამ დაიბეგრება იმ ფიზიკური პირებისა და ორგანიზაციების შემოსავალი, რომელიც ამ კომპანიების საქმიანობისაგან მიღებული მოგებიდან დივიდენდებს მიიღებენ“. კონცეპტუალურად ეს არის საკმაოდ კარგი და სწორი მიდგომა, რამეთუ იგი უბიძგებს კომპანიებს და ახალისებს, რაც შეიძლება დიდი მოგება დააფიქსირონ, განვითარებაზე ორიენტირებული საქმიანობა ანარმონ იმ დათქმით, რომ მათ ეს მოგება არ დაებეგრებათ. განვიხილოთ თუ რას ნიშნავს მოგების გადასახადის არსი და რა ექვემდებარება დაბეგვრას? განაწილებული მოგების გადასახადით. „1999 წელს მიღებული საშემოსავლო გადასახადის აქტით დაბეგვრას ექვემდებარება: საკუთრივ განაწილებული მოგება, თანამშრომლების სახელფასო სარგებელი, ჩუქება, შენირულობა და წარმომადგენლობითი ხარჯები, ზოგიერთი ხარჯი ან განაცემი, რომელიც არ არის დაკავშირებული კომპანიის სამეწარმეო საქმიანობასთან“.

ნათია ევსტაფიშვილი

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული
ფაკულტეტის სტუდენტი

ირინე რაზმაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის
სახელმწიფო უნივერსიტეტის იურიდიული
ფაკულტეტის სტუდენტი

მაულენთა თანასაკუთრების პროგლობატური საკითხები და ასახვა პრაქტიკაში

I. შესავალი

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1160-ე მუხლი განსაზღვრავს თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვის ცალკეულ ასპექტებს. კერძოდ, სკ-ს 1160-ე მუხლის 1-ლი ნაწილის მიხედვით იმ ქონების განკარგვა, რომელიც მეუღლეთა თანასაკუთრებაშია, ხდება მეუღლეთა შეთანხმებით, მიუხედავად იმისა, თუ რომელი განკარგავს ქონებას. აღნიშნული ნაწილი არაფერს ამბობს იმაზე, თუ რა სახის შეთანხმება უნდა იყოს მხარეებს შორის. თუმცა, აგრეთვე ამავე მუხლის მეორე ნაწილის მიხედვით მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვასთან დაკავშირებით ერ-

თის მიერ დადებული გარიგება ვერ იქნება ბათილად ცნობილი მეორის მოთხოვნით იმ საფუძველზე, რომ ა) მან არ იცოდა გარიგების შესახებ; ბ) ის არ ეთანხმებოდა გარიგებას.¹ აქედან გამომდინარე, ფაქტობრივად დადგინდა, რომ ქონების განკარგვისას საჭიროა ორივე მეუღლის ნების გამოვლენა, თუმცა, სამოქალაქო ბრუნვის ეფექტურობიდან გამომდინარე მოქმედებს პრინციპი, რომლის მიხედვითაც მეუღლის მიერ საერთო ქონების განკარგვისას მეორე მეუღლის თანხმობა იგულისხმება. ამან ერთი შეხედვით „მოაგვარა“ ბრუნვის ეფექტურობა, მეორე მხრივ კი დადგა ამგვარი განკარგვის დროს გარიგების ბათილობის პრობლემა.

კერძოდ, გარიგება ამ დროს მხოლოდ მაშინ გახდება ბათილი, როცა ქონების განმკარგავ მეუღლეს არ ჰქონდა ამის უფლებამოსილება და დამტკიცებული იქნება, რომ მან არ იცოდა ან უნდა სცოდნოდა ამის შესახებ. თუმცა რა მოხდება იმ შემთხვევაში, როცა გარიგება იდება მეუღლის ნების საწინააღმდეგოდ და ამავადროულად სახეზე გვყავს კეთილსინდისიერი შემძენი. ამ დროს სახეზე გვაქვს ინტერესთა კონფლიქტი. ვინაიდან სკ-ს 185-ე მუხლიდან გამომდინარე გამსხვისებელი ითვლება მესაკუთრედ თუ ასეთადაა დარეგისტრირებული საჯარო რეესტრში. შესაბამისად აქ ერთვება ასევე სკ-ს 312 -ე მუხლით გათვალისწინებული რეესტრის მონაცემთა უტყუარობისა და სისრულის პრეზუმიცია. ამიტომ თუ ასეთი გარიგება მიიჩნევა ბათილად, გამოდის, რომ კეთილსინდისიერი შემძენისა და რეესტრისადმი ნდობის პრინციპი დაკარგავს აზრს. ამიტომ საჭიროა, რომ კანონით დადგინდეს შეთანხმების კონკრეტული წერილობითი სახე (მათ შორის ელექტრონულიც, მაგალითად, თუ მეუღლე იმყოფება საზღვარგარეთ).

ამასთანავე, საოჯახო სამართლის ნორმებით მეუღლეთა შეძენილ ქონებაზე რომ გავრცელდეს საკუთრების რეჟიმი, არ არის აუცილებელი საჯარო რეესტრში მესაკუთრის რე-

¹ სამოქალაქო კოდექსის 1160 მუხლი.

გისტრაცია. მაშინ როცა უძრავ ნივთზე საკუთრების შესაძენად სკ-ს 183-ე მუხლის მიხედვით, აუცილებელია ამ უფლების რეგისტრაცია საჯარო რეესტრში. ამ რეგულაციათა კონკურენცია კი თავს იჩენს უკვე 1160-ე მუხლის შემთხვევაში. კერძოდ, რამდენადაა გამართლებული, რომ მეუღლე რომლის უფლება არაა რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში, ითვლებოდეს მესაკუთრედ და ამავე დროს, შეეძლოს უძრავ ქონებაზე საკუთრების განკარგვა. ეს წინააღმდეგობრივია, რაც ინგვევს რეესტრის ჩანაწერებისადმი უტყუარობისა და ნდობის პრინციპის უკანა პლანზე გადაწევას. სწორედ ამ ნაშრომით ვცდილობთ პრობლემის გადაჭრის გზების დასახვას. აღნიშნული საკითხი წარმოადგენს ჩვენი კვლევის თემატიკას.

კვლევის თემატიკა საკმაოდ აქტუალურია, რამდენადაც ის ეხება აღნიშნულ მოწესრიგებასთან დაკავშირებულ პრობლემებს. ნაშრომის მიზანი, სროედ ამ პრობლემათა გადაჭრის გზების ძიებაა. კვლევის მეთოდოლოგიას წარმოადგენს შედარებით – სამართლებრივი ანალიზი, ისევე, როგორც მოქმედი საქართველოს კანონმდებლობის სიღრმისეული კვლევა, თანასაკუთრებასთან დაკავშირებით იურიდიული ლიტერატურის და კანონმდებლობის კომპლექსური ანალიზი.

II. მეუღლეთა თანასაკუთრება

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის თანახმად, მეუღლეთა მიერ ქორწინების განმავლობაში შეძენილი ქონება წარმოადგენს მათ საერთო ქონებას (თანასაკუთრებას), თუ მათ შორის საქორწინო ხელშეკრულებით სხვა რამ არ არის დადგენილი.¹ მეუღლეთა საკუთრების რეჟიმის გარკვევისას, უპირველეს ყოვლისა, აღსანიშნავია ის, რომ მეუღლეთა საკუთრებაში არსებული ქონება შეიძლება სხვადასხვა სამართლებრივი რეჟიმისა იყოს. მათი მფლობელობა, სარგებლობა და განკარგვა

¹ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1158 მუხლი.

სხვადასხვა საფუძველზე ხდება. საოჯახო კანონმდებლობით მეუღლეთა საკუთრება იყოფა ორ ნაწილად-ინდივიდუალურ, ანუ განცალკევებულ და საერთო თანაზიარ საკუთრებად ანუ თანასაკუთრებად.¹ მოქმედი კანონმდებლობა არ შეიცავს იმ ქონების ამომწურავ ჩამონათვალს, რაც შეიძლება იყოს მეუღლეთა საერთო საკუთრებაში ან ინდივიდუალურ საკუთრება-ში.² სამოქალაქო კოდექსით განსაზღვრულია რომ თითოეული მეუღლის საკუთრებას წარმოადგენს: ქონება, რომელიც თითოეულ მათგანს ეკუთვნებოდა დაქორწინებამდე; ქონება, რომელიც ქორწინების განმავლობაში მიღებულია მემკვიდრეობით ან ჩუქებით.³ ამასთან ინდივიდუალური სარგებლობის ნივთები, ძვირფასეულობის გარდა, თუნდაც ქორწინების განმავლობაში იყოს შეძენილი საერთო თანხებით, ჩაითვლება იმ მეუღლის საკუთრებად, რომელიც სარგებლობს ამ ნივთებით.⁴ თანაზიარ ქონებად ჩაითვლება მეუღლეთა ერთად ცხოვრების პერიოდში შეძენილი ყოველგვარი ქონება (უძრავი და მოძრავი), რომელიც შეძენილია (ან შექმნილია) ორივე მეუღლის ერთობლივი შრომითა და სახსრებით, ასევე ის ქონება, რომელიც შეძენილია ერთ-ერთი მეუღლის მიერ იმ შემთხვევაშიც, თუ ერთ-ერთი მათგანი ეწეოდა საოჯახო საქმიანობას, უვლიდა შვილებს ან სხვა საპატიო მიზეზის გამო არ ჰქონია დამოუკიდებელი შემოსავალი. საპატიო მიზეზი შეიძლება უკავშირდებოდეს მხოლოდ პირის სურვილის საწინააღმდეგოდ, მისი ჯანმრთელობის ან სხვა მიზეზის გამო, დამოუკიდებელი შემოსავლის მიუღებლობას. ამ დროს მნიშვნელობა არა აქვს იმას, ქონება შეძენილია ერთ-ერთი მათგანისა, თუ ორივე მეუღლის მიერ.

¹ შენგელია ე., შენგელია რ., საოჯახო სამართალი, თბილისი, 2016, გვ.118.

² ჯორბენაძე ს., საცხოვრებელი სახლი და მოქალაქეთა საბინაო უფლება- მოვალეობა, „საბჭოთა საქართველო“, თბილისი, 1973, გვ.178.

³ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1161 მუხლი.

⁴ საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1162 მუხლი.

უძრავ ქონებაზე მეუღლეთა თანასაკუთრების წარმოშობის საფუძველია მეუღლეთა მიერ ამ ქონების შეძენა ქორწინების განმავლობაში. ქორწინების განმავლობაში მეუღლეთა შორის შეძენილ ქონებაზე თანასაკუთრების რეჟიმის დაწესებით, კანონმდებელი ხელმძღვანელობს იმ ვარაუდით, რომ როგორც წესი, ასეთი ქონება იქმნება მეუღლეთა ერთობლივი სახსრებით, საოჯახო მეურნეობის ერთობლივი გაძლიერითა და ერთობლივი შრომით. მეუღლეთა ქორწინების განმავლობაში შეძენილ ქონებას (მეუღლების საერთო ქონებას) მიეკუთვნება, როგორც შრომის საქმიანობით მიღებული ორივე მეუღლის შემოსავალი, ასევე სამეწარმეო საქმიანობიდან მიღებული შემოსავლები და სხვა სახის შემოსავალი, რომლებსაც სპეციალური მიზნობრივი დანიშნულება არ აქვთ, აგრეთვე ნებისმიერი სხვა ქონება, რომელიც შეძენილია მეუღლების მიერ ქორწინების განმავლობაში მიუხედავად იმისა, ვის სახელზეა იგი შეძენილი ან რომელი მეუღლის მიერ არის გადახდილი თანხა.¹

III. თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვა

საინტერესო საკითხია, თუ რა პროცედურას უკავშირდება თანასაკუთრების წარმოშობა. ამ შემთვევაში ერთმანეთისგან უნდა გავმიჯნოთ საკუთრების უფლების წარმოშობა მოძრავ და უძრავ ნივთებზე. სამოქალაქო კოდექსი გვაძლევს მხოლოდ უძრავი ნივთის ცნებას, და, აქედან გამომდინარე, შეიძლება გამოვიტანოთ დასკვნა, რომ მოძრავია ყველა ის ნივთი, რომელიც არ არის უძრავი. საერთო წესების მიხედვით მოძრავ ნივთებზე უფლებები რეგისტრაციას არ საჭიროებენ. კანონით შეიძლება დადგინდეს მხოლოდ ზოგიერთი ტიპის მოძრავ ნივთებთან დაკავშირებული გარიგებებისათვის სახელმწიფო რეგისტრაციის აუცილებლობა (მაგ, ნივთებისა, რომელთა მიმოქცევაც სამოქალაქო ბრუნვაში შეზღუდულია.)

¹ 2016 წლის 16 მარტის ქ. თბილისის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმე №ას-7-7-2016.

ასეთი გარიგების ნამდვილობა დამოკიდებულია სწორედ სახელმწიფო რეგისტრაციაზე, რის შემდეგაც ისინი წარმოშობენ სამართლებრივ შედეგებს. აქვე უნდა მივუთითოთ, რომ მოძრავ ნივთებზე უფლებების რეგისტრაცია არ უნდა გავაიგივოთ თვით ამ ნივთების რეგისტრაციასთან. მაგ. ავტომანქანის რეგისტრაცია, რომელიც ხდება მანქანაზე საკუთრების უფლების შეძენის შემდეგ და ატარებს მხოლოდ სააღრიცხვო ხასიათს, ნიშნავს იმას, რომ ასეთი რეგისტრაციის არ არსებობის შემთხვევაში მესაკუთრე ვერ ისარგებლებს მანქანით მისი პირდაპირი დანიშნულების მიხედვით, ანუ როგორც გადაადგილების საშუალებით, ამავდროულად ეს არის საფუძველი, რომ მესაკუთრეს გაუქარწყოლდეს საკუთრების უფლება ამ სატრანსპორტო საშუალებაზე.¹ მეუღლეთა თანაზიან საკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვის ყველაზე გავრცელებულ საშუალებას სამოქალაქო-სამართლებრივი გარიგება წარმოადგენს.² სსკ 1160 მუხლის 1-ლი ნაწილის თანახმად, იმ ქონების განკარგვა, რომელიც მეუღლეთა თანასაკუთრებაშია, ხდება მეუღლეთა ურთიერთშეთანხმებით, მიუხედავად იმისა, თუ რომელი განკარგავს ამ ქონებას. თუმცა პრაქტიკაში პრობლემა წარმოიშობა მაშინ, როდესაც ხდება უძრავი ქონების განკარგვა მარეგისტრირებელ ორგანოში რეგისტრირებული მეუღლის მიერ, ხოლო მეორე მეუღლემ არ იცის აღნიშნული განკარგვის შესახებ. ამ შემთხვევაში ამავე მუხლის მე-2 ნაწილში მოცემულია, რომ მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვასთან დაკავშირებით ერთის მიერ დადებული გარიგება ვერ იქნება ბათილად ცნობილი მეორის მოთხოვნით იმ საფუძველზე, რომ ა) მან არ იცოდა გარიგების შესახებ; ბ) ის არ ეთანხმებოდა გარიგებას.

¹ Игнатенко А., Скрыпников Н., Врачный договор Законный имущество супругов, М., 1997. Стр. 22.

² ჭანტურია ლ.-ს რედაქტორობით სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მეხუთე, 2000, გვ.

ამ მუხლის მიხედვით აშკარაა, კეთილსინდისიერი შემძენის, ანუ გარიგების მეორე მხარის ინტერესი.¹

IV. კეთილსინდისიერი შემძენი

სამოქალაქო კოდექსის 187-ე ადგენს, რომ შემძენი ხდება ნივთის მესაკუთრე მაშინაც, როცა გამსხვისებელი არ იყო მესაკუთრე, მაგრამ ამ ფაქტის მიმართ კეთილსინდისიერია. გამომდინარე ამ ზოგადი ნორმიდან, ერთ-ერთი მეუღლის მიერ საერთო უძრავი ქონების განკარგვასთან დაკავშირებული გარიგების ბათილად ცნობისთვის დადგენილი უნდა იყოს, რომ შემძენი არაკეთილსინდისიერია, ე.ი მან იცოდა ან უნდა სცოდნოდა, რომ მეუღლე (განმკარგავი)მოქმედებდა მეორე მეუღლის ნების საწინააღმდეგოდ. იმ შემთხვევაში თუ კონტრაპენტი კეთილსინდისიერი იყო გარიგება ჩაითვლება ნამდვილად.² 187 მუხლის თანახმად, კეთილსინდისიერების ფაქტი უნდა არსებობდეს ნივთის გადაცემამდე. აქ გარკვეულწილად ერთმანეთს უპირისპირდება მეუღლის (ვისი ნების საწინააღმდეგოდაც დაიდო გარიგება) და კეთილსინდისიერი მყიდველის ინტერესები. კონტრაპენტი არ არის ვალდებული მოითხოვოს მეორე მეუღლის თანხმობა. ამდენად, იმისათვის, რომ ის მეუღლის სარჩელის საფუძველზე, რომლის ინტერესებიც დაირღვა ასეთი გარიგების დადებით საკმარისი არ ის 1160-ე მუხლში მითითებული გარემოებები, არამედ აუცილებელია დადგინდეს გარიგების მეორე მხარის არაკეთილსინდისიერება. ჩვენს მიერ ზემოთ აღნიშნული სამოქალაქო კოდექსის 187-ე მუხლი თანაბრად ვრცელდება საოჯახო ურთიერთობებზე, მაგრამ სასურველი იქნებოდა კანონმდე-

¹ სამოქალაქო კოდექსის 1160 მუხლი.

² ჩიკვაშვილი შ., საოჯახო სამართალი., თბ., 1999, გვ.78.

ბელს 1160-ე მუხლშიც მიეთითებინა ამის შესახებ, რაც შემატებდა მეტ გარკვეულობას.¹

V. საკონსტიტუციო სასამართლოს გადაწყვეტილების ანალიზი

საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 185-ე მუხლი ანესრიგებს შემთხვევებს, როდესაც უძრავ ნივთს საჯარო რეესტრში მესაკუთრედ არასწორად რეგისტრირებული პირი ასხვისებს. ხსენებული ნორმის მიხედვით, შემძენი მესაკუთრე ხდება, გარდა იმ შემთხვევისა თუ მან იცოდა, რომ გამსხვისებელი მესაკუთრე არ იყო. ასეთ პირობებში, უზუსტობის მიუხედავად, გასხვისება ნამდვილად ითვლება და ნივთის მესაკუთრე კეთილსინდისიერი შემძენი ხდება. უპირველეს ყოვლისა, უნდა აღინიშნოს, რომ სასამართლომ ზოგადად საჯარო რეესტრში ქონების არასწორად რეგისტრაციიდან მომდინარე რისკებისგან კონსტიტუციურად მიიჩნია კეთილსინდისიერი შემძენის დაცვა. სასამართლომ მიუთითა, რომ კეთილსინდისიერი შემძენის დაუცველობა საერთოდ აზრს დაუკარგავდა საჯარო რეესტრის არსებობას და ქონების შეძენის პროცესს მნიშვნელოვნად გაართულებდა. შესაბამისად, სადავო ნორმის ძირითადი ნაწილი სასამართლომ კონსტიტუციურად სცნო. მან გააუქმა ნორმის მხოლოდ ერთი ასპექტი, კონკრეტული ნორმატიული შინაარსი. სასამართლომ დაადგინა, რომ იმ შემთხვევაში თუ საჯარო რეესტრში ქონების რეგისტრაციის სისწორეზე კანონით დადგენილი წესით დავა მიმდინარეობს და ამის შესახებ შემძენმა იცის, მაშინ იგი საჯარო რეესტრის ჩანაწერის უსწორობის რისკებისგან დაცული ვერ იქნება. ამდენად, სასამართლოს გადაწყვეტილების შედეგად, სამოქალაქო კოდექსის 185-ე მუხლის შინაარსი შეიცვალა. დღეს მოქ-

¹ ჩიკვაშვილი შ., მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვის სამართლებრივი პრობლემები, უურნალი, სამართალი“ 11-12., 2002, გვ. 41.

მედი წესის მიხედვით, საჯარო რეესტრში არასწორად რეგისტრირებული ქონების შემძენი პირი მესაკუთრე ვერ გახდება იმ შემთხვევაში, თუ მან ჩანაწერის უზუსტობის ან/და ამ ჩანაწერთან დაკავშირებული დავის არსებობის შესახებ იცის. თუმცა ამ გადაწყვეტილებას არ დაეთანხმა მოსამართლეთა ნაწილი, რომელთაც დააფიქსირეს განსხვავებული აზრი, რომელსაც ვიზიარებ ასევე მე პირადად. მათი განცხადებით რეესტრის ჩანაწერის წინააღმდეგ შეტანილი საჩივარი ობიექტურად არსებული გარემოებაა, ხოლო ცოდნა – სუბიექტური მოცემულობა. მიგვაჩნია, რომ ცოდნის ელემენტი ბუნდოვანი და არასწორი კრიტერიუმია რამდენიმე გარემოების გამო. უპირველეს ყოვლისა, გადაწყვეტილებაში არ არის შეფასებული რა ხარისხის, მოცულობის ცოდნას უნდა ფლობდეს უძრავი ნივთის შემძენი. ამასთან, გაუგებარია, ინფორმაცია, რომელიც შემძენმა მიიღო სანდობის რა სტანდარტს უნდა აკმაყოფილებდეს, მაგალითად, საკმარისია მხოლოდ დავის თაობაზე ინფორმაციის მიწოდება თუ ასევე აუცილებელია ამ ინფორმაციის გამყარება გარკვეული მტკიცებულებებით. ამასთან იმ შემთხვევაში, თუ „ცოდნა“ გულისხმობს რეესტრის ჩანაწერის წინააღმდეგ შეტანილ საჩივართან/სარჩელთან მიმართებით ნებისმიერი ტიპის, ასევე ნებისმიერი წყაროდან მიღებული ინფორმაციის ფლობას, მაშინ არსებობს საფრთხე უძრავი ქონების ბაზრის სუბიექტებისათვის მოხდეს განზრახ ცრუ ინფორმაციის მიწოდება, რათა მათ თავი შეიკავონ ამა თუ იმ გარიგების დადებისაგან. „ცოდნის“ ამგვარი განმარტება წაახალისებს უძრავი ქონების ბაზარზე არაზუსტი/არასწორი ინფორმაციის მიმოქცევას, იძლევა გარკვეულ პირთა მხრიდან ცრუ ინფორმაციით მანიპულირების შესაძლებლობას, რაც, საბოლოოდ, უძრავი ქონების ბრუნვის სტაბილურობას და სიმარტივეს დააზარალებს.¹

¹ საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 ოქტომბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № 3/4/550 „საქართველოს მო-

მაშასადამე, ამჟამად გვაქვს ასეთი მოცემულობა შემძენის ინტერესებიდან გამომდინარე, გამსხვისებელი ითვლება მესაკუთრედ, თუ იგი ასეთად არის რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა შემძენმა იცოდა, რომ გამსხვისებელი არ იყო მესაკუთრე. (არაკონსტიტუციურად იქნა ცნობილი 185-ე მუხლის ის ნორმატიული შინაარსი, რომლის თანახმადაც, „გამსხვისებელი ითვლება მესაკუთრედ, თუ იგი ასეთად არის რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში“, იმ შემთხვევაში, როდესაც რეესტრის ჩანაწერის წინააღმდეგ შეტანილია საჩივარი და ეს ფაქტი შემძენისათვის (ცნობილია)¹.

VI. საჯარო რეესტრის პრეზუმაცია

საოჯახო კანონმდებლობა არ მოითხოვს საჯარო რეესტრში მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული უძრავი ქონების მესაკუთრებად ორივე მეუღლის აუცილებელ დარეგისტრირებას, ანუ ასეთი ქონება შეიძლება რეგისტრირებული იყოს ერთ-ერთი მეუღლის სახელზე, რაც მას ანიჭებს განსაკუთრებულ უფლებამოსილებას ამ ქონების მიმართ 1160 მუხლი ადგენს, რომ ასეთი ქონების განკარგვა ხორციელდება მეუღლეთა შეთანხმებით, თუ რომელი მეუღლე განკარგავს მას. ყოველივე ზემოთაღნიშნულს მიეყავართ სრულ შეუსაბამობამდე, რადგან თუ საჯარო რეესტრში მესაკუთრედ რეგისტრირებული მეუღლის გარდა ქონება კიდევ სხვას (მეორე მეუღლეს ეკუთვნის, მიუხედავად იმისა, რომ იგი არ არის მესაკუთრედ რეგისტრირებული, მაშინ გამოდის, რომ საჯარო რეესტრის მონაცემთა უტყუარობას ვერ დაეყრდნობა მესამე პირი, მისი ინტერესები სრულიად დაუცველია და აზრს კარგავს როგორც სამოქალაქო კოდექსის 185 მუხლი, ისე საერთოდ საჯარო რეესტრის არსე-

ქალაქე ნოდარ დვალი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“. [<https://www.constcourt.ge/>].

¹ სამოქალაქო კოდექსის 185 მუხლი.

ბობაც.¹ ასევე გაურკვეველია იმ მეუღლის მდგომარეობა, რომელიც ფაქტობრივად საერთო ქონების თანამესაკუთრეა, მაგრამ არ არის რეგისტრირებული როგორც მესაკუთრე და ამიტომ მოკლებულია შესაძლებლობას განკარგოს თანაზიარი ქონება. მას მხოლოდ ქონების განკარგვით მიღებული სარგებლის მოთხოვნის უფლება აქვს. აქედან გამომდინარე, მიზანშეწონილია სამოქალაქო კოდექსის 1160-ე მუხლში დამატებულ იქნეს თანაზიარი უძრავი ქონების ორივე მეუღლის სახელზე რეგისტრაციის აუცილებლობა ან მესაკუთრედ არარეგისტრირებული პირის-თანაზიარი საკუთრების შემძენის-ინტერესების დამცავი სპეციალური მექანიზმი.²

VII. სასამართლო პრაქტიკა

თბილისის საქალაქო სასამართლოს სამოქალაქო საქმეთა კოლეგიას სარჩელით მიმართა 6. მ-ძემ მოპასუხების – ი. ნ-შვილისა და ს. პ-ინას მიმართ ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათილობის მოთხოვნით. მან მიუთითა, რომ 2005 წლის 13 ნოემბრიდან რეგისტრირებულ ქორწინებაში იმყოფება ი. ნ-შვილთან. მეუღლეებმა ქორწინების განმავლობაში შეიძინეს საცხოვრებელი ბინა, რომელიც ნ.მ-ძის სიტყვიერი თანხმობით დარეგისტრირდა ი. ნ-შვილის სახელზე. მოსარჩელის განმარტებით, მოპასუხე 2008 წლის 15 მაისს თვალთმაქცურად გაურიგდა ს. პ-ინას და გააფორმა ხელშეკრულება, თითქოს ბინა მიჰყიდა მას. შემდეგ კი, 27 მაისს, რწმუნებულის მეშვეობით მიმართა სასამართლოს განქორწინების მოთხოვნით. მოსარჩელე მიუთითებს, რომ პ-ინასა და ნ-შვილს შორის დადებული ხელშეკრულება მიზნად ისახავს მხოლოდ 6. მ-ძის

¹ ზოიძე ო., „მეუღლეთა ქონებრივი ურთიერთობის რეჟიმი“ უურნალი „საქართველოს ნოტარიატი“, თბილისი, 2002, №1(5), გვ. 25.

² შენგალია ე., შენგალია რ., საოჯახო სამართალი, თბილისი, 2016 წელი, გვ. 122.

გზიდან ჩამოშორებას. მოსარჩელის განმარტებით, კიდევაც რომ ვერ დადასტურდეს ხელშეკრულების თვალმაქცურად დადების ფაქტი, ნასყიდობის ხელშეკრულება მაინც ბათილად მისაჩინევია იმ გარემოებიდან გამომდინარე, რომ ს. პ-ინა არის არაკეთილსინდისიერი მყიდველი. აღნიშნულის საფუძველზე მოსარჩელემ მოითხოვა 2008 წლის 15 მაისის თვალმაქცური გარიგების ბათილად ცნობა, ბინის მესაკუთრედ საჯარო რე-ესტრში ნ.მ-ძის დარეგისტრირება და მოსარჩელე ნ.მ-ძეს მო-პასუხე ი.ნ-შვილის სასარგებლოდ თანასაკუთრებაში არსებუ-ლი ბინიდან კომპენსაციის სახით 13000 ლარის დაკისრება.

არც საქალაქო და არც სააპელაციო სასამართლომ ი.ნ-ს მოთხოვნები არ დააკმაყოფილა. ამ მხრივ საინტერესოა უზე-ნაესი სასამართლოს მსჯელობა კასაატორის საკასაციო საჩი-ვართან დაკავშირებით. საკასაციო პალატა განმარტავს, რომ აღნიშნული საკითხის განხილვას უკავშირდება კეთილსინდი-სიერი შემძენის ინსტიტუტი. ამ ინსტიტუტის ამოქმედების მნიშვნელობა განპირობებულია შემძენის სუბიექტური მომენ-ტის არსებობით, კონკრეტულ შემთხვევაში, იცოდა თუ არა ს. პ-ინამ, რომ ი. ნ-შვილი იყო სადაცო ბინის მესაკუთრე და ჰქონდა თუ არა მას ამ ქონების განსხვისების უფლება. სა-ქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 185-ე მუხლის თანახმად, შემძენის ინტერესებიდან გამომდინარე, გამსხვისებელი ით-ვლება მესაკუთრედ, თუ იგი ასეთად არის რეგისტრირებული საჯარო რეესტრში, გარდა იმ შემთხვევებისა, როცა შემძენმა იცოდა, რომ გამსხვისებელი არ იყო მესაკუთრე. საკასაციო პალატა აღნიშნავს, რომ მითითებული ნორმის გათვალისწი-ნებით ყურადღება უნდა გავამახვილოთ განსახილველი ურ-თიერთობის თავისებურებაზე, კერძოდ, როგორც ეს ირკვევა, სააპელაციო სასამართლოს გადაწყვეტილებიდან და საქმეში არსებული მასალებიდან, რაც მხარეთა შორის დავას არ ინ-ვევს, სადაცო ქონება შეძენილია ნ. მ-ძისა და ი. ნ-შვილის ქორწინების პერიოდში, მაგრამ საჯარო რეესტრში რეგის-ტრირებულია საკუთრების უფლებით ი. ნ-შვილის სახელზე. უკვე აღნიშნული გარემოება მიუთითებს იმაზე, რომ საქარ-

თველოს სამოქალაქო კოდექსის 1158-ე მუხლის თანახმად, სადაც ბინა მეუღლეთა საერთო ქონებაა და ამ ქონებაზე მეუღლებს აქვთ თანაბარი უფლებები. ამ ქონების ფლობა, სარგებლობა და განკარგვა ხორციელდება მეუღლეთა ურთიერთშეთანხმებით (ამავე კოდექსის 1159-ე მუხლი და 1160-ე მუხლის პირველი ნაწილი). ამდენად, განსახილველი სამართალურთიერთობის თავისებურებიდან გამომდინარე, როდესაც ჩვენ ვიხილავთ კეთილსინდისიერი შემძენის ინსტიტუტს, მისი ე.ნ. «სუბიექტური» ფაქტორის მნიშვნელობის განსაზღვრა განპირობებულია ზემოაღნიშნული ნორმებით. ამ შემთხვევაში შემძენის არაკეთილსინდისიერად ცნობისათვის არ არის საკმარისი შემძენის მიერ მხოლოდ იმის ცოდნა, რომ ერთ-ერთის სახელზე რეგისტრირებული ქონება ნარმოადგენს მეუღლეთა თანასაკუთრებას. შემძენის არაკეთილსინდისიერებისათვის სხვა გარემოებებთან ერთად უნდა არსებობდეს ფაქტები, რომლითაც დაგინდება, რომ შემძენმა იცოდა, რომ ერთ-ერთი მეუღლე იყო მეუღლეთა საერთო ქონების გასხვისების წინააღმდეგი, ხოლო მეორე მეუღლე მოქმედებდა მის ფარულად, რაც არ დასტურდება კასატორის მიერ, ხოლო, ის გარემოებები, რომლებიც შეიძლება მიუთითებდეს ი. ნ-შვილის არაკეთილსინდისიერებაზე (მაგალითად, სადაც ქონების

განკარგვის შემდეგ რამდენიმე დღეში განქორნინების მოთხოვნით სარჩელის აღძვრა, ნ. მ-ძის სხვა საცხოვრებელი ადგილის არ არსებობა და ა.შ), არ შეიძლება ქვეის ქვეშ აყენებდეს ს. პ-ინას, საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1160-ე მუხლის მე-2 ნაწილის «ა» და «ბ» ქვეპუნქტების თანახმად, მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარგვასთან დაკავშირებით ერთის მიერ დადებული გარიგება ვერ იქნება ბათოლად ცნობილი მეორის მოთხოვნით იმ საფუძველზე, რომ მან არ იცოდა გარიგების შესახებ ან არ ეთანხმება გარიგებას. აღნიშნული დანაწესი გარკვეულ წილად იცავს შემძენის ინტერესს. ამ შემთხვევაში, როდესაც ერთ-ერთი მეუღლე განკარგვს მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებულ ქონებას, შემძენის ინტე-

რესეპიდან გამომდინარე, უნდა ვივარაუდოთ, რომ მეუღლეები მოქმედებენ ურთიერთშეთანხმებით (საქართველოს სამოქალაქო კოდექსის 1159-ე მუხლი და 1160-ე მუხლის 1-ელი ნაწილი).¹

ამ გადაწყვეტილებიდან აშკარაა, რომ კანონმდებლობა ხარვეზიანია. ვინაიდან კეთილსინდისიერი შემძენის ინსტიტუტი ერთგვარად დაუპირისპირდა მეუღლის ინტერესს, რომელის საკუთრების უფლებაც რეგისტრირებული არ იყო, რის გამოც გადაწყვეტილება სამართლებრივად კი სწორად იქნა მიღებული, თუმცა მეუღლის სამართლიანობის უფლება ვფიქრობ შეიღახა. აქედან გამომდინარე, რეესტრში ორივე მეუღლის სავალდებულო რეგისტრაცია რომ ყოფილიყო კანონით მოთხოვნილი, ვფიქრობ აღნიშნული შედეგი არ დადგებოდა. განვიხილოთ კიდევ ერთი გადაწყვეტილება. კერძოდ, საქართველოს უზენაესი სასამართლოს სამოქალაქო, სამენარმეო და გაკოტრების საქმეთა პალატის განჩინება, გამოტანილი დალი ჯ-ძის, გიორგი ბ-ლის საკასაციო საჩივრის საფუძველზე. განჩინებაში არსებულ კონკრეტულ შემთხვევაში კასატორები (ყოფილი მეუღლეები) ითხოვდნენ საცხოვრებელი სახლის ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათოლად ცნობას იმ საფუძვლით, რომ დალი ჯ-ძე სადაც ბინის თანამესაკუთრეა და ამ ბინის გასხვისება მოხდა მისი თანხმობის გარეშე. საკასაციო პალატა გაეცნო საქმის მასალებს და ჩათვალა, რომ საკასაციო საჩივრი არ დაკმაყოფილებულიყო. პალატამ ჩათვალა, რომ სადაც ბინის გასხვისებაზე გიორგი ბ-ლის მეუღლის დალი ჯ-ძის თანხმობის არ არსებობა ვერ გახდება ნასყიდობის ხელშეკრულების ბათოლობის საფუძველი. აღნიშნულის დასადასტურებლად მას მოჰყავს სამოქალაქო კოდექსის 183-ე და 323-ე მუხლები და აღნიშნავს, რომ ხელშეკრულება ამ მუხლების სრული დაცვით დაიდო. აღნიშნული გარიგების

¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2010 წლის 30 აპრილის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-571-879-09

დადებისას მათ შორის ქორნინება შემწყდარი იყო, მაგრამ დალი ჯ-ძეს ჰქონდა ამ ბინით სარგებლობის უფლება.

სამოქალაქო კოდექსის 185-ე მუხლის თანახმად, შემძენის ინტერესებიდან გამომდინარე, გამსხვისებელი ითვლება მესაკუთრედ, თუ იგი ასეთად არის რეგისტრირებული რეესტრში, გარდა იმ შემთხვევისა, როცა შემძენმა იცოდა, რომ გამსხვისებელი არ იყო ნივთის მესაკუთრე. საქმის მასალებით დადგენილი იყო, რომ გასხვისების მომენტში გიორგი ბ-ლი ერთადერთი მესაკუთრე იყო ამ ქონებისა. შემძენმა იცოდა, რომ განქორნინებული იყო, თუმცა ასეც რომ არ ყოფილიყო, ნასყიდობის ხელშეკრულების საფუძველი მაინც არ იქნებოდა-უთითებს განჩინებაში პალატა, რის საფუძველადაც მოაქვს ის დებულება, რომ მეუღლეთა თანასაკუთრების კანონით დადგენილი ქონებრივი უფლება ერთ-ერთ მეუღლეს აძლევს შესაძლებლობას მოახდინოს თავისი უფლებების რეალიზაცია საჯარო რეესტრში რეგისტრაციის გზით და გახდეს მისი წილი ქონების მესაკუთრე. რადგან დალი ჯ-ძეს ეს არ გაუკეთებია, პალატამ მიიჩინა, რომ თანასაკუთრებაში დალი ჯ-ძის წილის განკარგვის უფლება ხელყო არა კეთილსინდისიერმა შემძენმა, არამედ მისმა მეუღლეები. ამდენად, 1160 მუხლის საფუძველზე, დალი ჯ-ძეს სარჩელი უნდა წარედგინა არა კეთილსინდისიერი შემძენის, არამედ მისი ქმრის წინააღმდეგ, რაც მას არ გაუკეთებია.

მოყვანილ მაგალითში სასამართლოს უპირატესობა მიანიჭა სამოქალაქო კოდექსის ზოგად ნორმას, რომელიც მიუთითებს უძრავ ნივთებზე მესაკუთრის საჯარო რეესტრიდან გამოვლენის ფაქტს, რითაც სრულიად მართებულად იცავს მესამე პირთა ინტერესებს, თუმცა დაუცველი რჩება მეუღლე, რომელსაც საოჯახო კანონმდებლობის მიხედვით ისეთივე უფლებები აქვს ამ ქონებაზე, როგორც მის რეგისტრირებულ მეუღლეს.¹

¹ საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2001 წლის 14 თებერვლის განჩინება საქმეზე № 3კ/928

VIII. დასკვნა

როგორც აღმოჩნდა სამოქალაქო კოდექსის 1160 მუხლის ჩანაწერი ხარვეზიანია. ამიტომ იგი საჭიროებს გარკვეულ ცვლილებებს. ხარვეზის გამოსასწორებლად ერთ-ერთ გზას წარმოადგენს საკანონმდებლო წინადადება განსაზღვრავს ქორნინების განმავლობაში შეძენილ უძრავი ქონებაზე თანასაკუთრების რეგისტრაციის სპეციალურ წესს. „საჯარო რეესტრის შესახებ“ საქართველოს კანონში შეთავაზებული ცვლილებით მეუღლეს უფლება აქვს ქორნინების პერიოდში მოითხოვოს ქორნინების განმავლობაში შეძენილ ქონებაზე თანამესაკუთრედ რეგისტრაცია. უფლების რეალიზაციისათვის საკმარისია მეუღლემ საჯარო რეესტრში წარადგინოს ქორნინების მოწმობა ან შესაბამისი ცნობა სახელმწიფო სერვისების განვითარების სააგენტოდან. ასევე, ქორნინების განმავლობაში შეძენილ უძრავ ქონებაზე თანასაკუთრების რეგისტრაციისათვის მეორე მეუღლის თანხმობის წარდგენა არ არის საჭირო. გარდა ამისა, შემოთავაზებული ცვლილება თანასაკუთრების რეგისტრაციის შესაძლებლობას იძლევა მხოლოდ ქორნინების პერიოდში, რადგან განქორნინების შემთხვევაში თანასაკუთრების გაყოფის საკითხზე გადაწყვეტილება მიიღება სასამართლოს მიერ.

შეთავაზებული ცვლილება უზრუნველყოფს მეუღლეთა მიერ ქორნინებაში შეძენილ ქონებაზე თანასაკუთრების უფლების სათანადო რეალიზაციას, შეამცირებს თანასაკუთრებაში არსებული ქონების ერთპიროვნულად განკარგვის რისკებს და მეუღლეებს თავიდან აარიდებს სასამართლოში თანასაკუთრების მტკიცების ტვირთს.¹

¹ საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია <https://gyla.ge/f>

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ჯორბენაძე ს., საცხოვრებელი სახლი და მოქალაქეთა საბინაო უფლება-მოვალეობა, „საბჭოთა საქართველო“, თბ., 1973, გვ.178.
2. 2016 წლის 16 მარტის ქ. თბილისის უზენაესი სასამართლოს გადაწყვეტილება საქმე №ას-7-7-2016.
3. Игнатенко А., Скрыпников Н., Врачный договор Законный имущества супругов, М., 1997. Стр. 22.
4. ჭანტურია ლ.-ს რედაქტორობით სამოქალაქო კოდექსის კომენტარი, წიგნი მეხუთე, 2000.
5. სამოქალაქო კოდექსი.
6. ჩიკვაშვილი შ., საოჯახო სამართალი., თბ., 1999, გვ.78.
7. ჩიკვაშვილი შ., მეუღლეთა თანასაკუთრებაში არსებული ქონების განკარვის სამართლებრივი პრობლემები, უურნალი, სამართალი“ 11-12., 2002, გვ. 41.
8. საქართველოს საკონსტიტუციო სასამართლოს 2017 წლის 17 ოქტომბრის გადაწყვეტილება საქმეზე № 3/4/550 „საქართველოს მოქალაქე ნოდარ დვალი საქართველოს პარლამენტის წინააღმდეგ“. [<https://www.constcourt.ge/>].
9. ზოიძე ო., „მეუღლეთა ქონებრივი ურთიერთობის რეჟიმი“ უურნალი „საქართველოს ნოტარიატი“, თბ., 2002, № 1(5).
10. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2010 წლის 30 აპრილის გადაწყვეტილება საქმეზე № ას-571-879-09.
11. საქართველოს ახალგაზრდა იურისტთა ასოციაცია <https://gyla.ge/f>.
12. საქართველოს უზენაესი სასამართლოს 2001 წლის 14 თებერვლის განჩინება საქმეზე № 3კ/928.

სოფიო ფირანაშვილი

საქართველოს
დავით აღმაშენებლის სახელობის
უნივერსიტეტის სამართლის
სკოლის მე-3 კურსის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: პროფესორი
მარინა მესხი

გენდერული თანასწორობის გამოწვევები
ქალის მიმართ ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საერ-
თაშორისო და ეროვნული გამოცდილება,
ინსტრუმენტები

„გენდერი“ - ნიშნავს სოციალურად კონსტრუირებულ
როლებს, ქცევას, საქმიანობას ან მახასიათებლებს, რომლებ-
საც მოცემული საზოგადოება მიიჩნევს ქალის ან კაცის მახა-
სიათებლად.

„ძალადობა ქალების წინააღმდეგ“ - გაგებულია როგორც
ადამიანის უფლებების დარღვევა და ქალთა წინააღმდეგ მი-
მართული დისკრიმინაციის ფორმა და გულისხმობს გენდე-
რულ საფუძველზე ჩადენილი ძალადობის ყველა იმ ფაქტს,
რომელსაც შედეგად მოაქვს ან სავარაუდოდ შედეგად შეიძ-
ლება მოიტანოს ქალების მიმართ მიყენებული ფიზიკური,
სქესობრივი, ფსიქოლოგიური ან ეკონომიკური ზიანი ან ტან-
ჯვა, მათ შორის მუქარას ასეთი აქტების ჩადენისა, ძალდატა-
ნებას ან თავისუფლების თვითნებურ ხელყოფას, ხდება ეს
საზოგადოებაში თუ პირად ცხოვრებაში.

საკანონმდებლო უზრუნველყოფა

თანასწორობის პრინციპი - საქართველოს კონსტიტუცი-
ის მე-11 მუხლის შესაბამისად, ყველა ადამიანი სამართლისა
და კანონის წინაშე თანასწორია, განურჩევლად რასისა, კანის

ფერისა, სქესისა, წარმოშობის, ეთნიკური კუთვნილების, საცხოვრებელი ადგილის, რელიგიის, ენის თუ პოლიტიკური შეხედულებისა. სახელმწიფო იღებს განსაკუთრებულ ზომებს მამაკაცებისა და ქალების არსებითი თანასწორობის უზრუნველსაყოფად და უთანასწორობის აღმოსაფხვრელად.

ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მიხედვით - აღიარებული უფლებებია: თანასწორობის უფლება, დისკრიმინაციისაგან თავისუფლების უფლება, კანონის წინაშე თანასწორობის უფლება, ქორწინებისა და ოჯახის უფლება, სამუშაოს არჩევის უფლება და პროფესიულ კავშირებში განცემრიანების უფლება.

„ICCPR“-(International Covenant on Civil and Political Rights)-საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკურ უფლებათა შესახებ-აღიარებული უფლებებია: თანასწორობის პრინციპი, სამოქალაქო და პოლიტიკური თანასწორობა ქალსა და მამაკაცს შორის, ოჯახის დაცვა და იძულებითი ქორწინებისაგან თავისუფლების უფლება.

„ICESCR“-(International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights)-საერთაშორისო პაქტი ეკონომიკურ, სოციალურ და კულტურულ უფლებათა შესახებ-აღიარებს შემდეგ უფლებებს: ეკონომიკური, სოციალური და კულტურული თანასწორობა, თანასწორი სამუშაო პირობების უფლება, დედების, ბავშვების, ოჯახის დაცვა და დახმარება.

„CEDAW“-(Convention on the Elimination of all forms of Discrimination Against Women)-კონვენცია ქალის დისკრიმინაციის ყველა ფორმის ლიკვიდაციის შესახებ, მოცემულია ორი ფუნდამენტური უფლება: ქალისა და მამაკაცის თანასწორობა, კანონების და ჩვეულებების შეცვლა.

საერთაშორისო ინსტრუმენტები, პრევენცია

სახელმწიფოები- იღებენ ყველა საჭირო ზომას ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის აღმოფხვრის ყველა საკითხში, რომელიც ეხება ქორწინებასა და ოჯახურ ურთიერთობას. ხელშემკვრელ სახელმწიფოებს ავალდებულებს ძალადობისგან

დაიცვას ქალები, გამოიძიონ დანაშაული. დასაჯონ მოძალა-დეები.

სტამპოლის კონვენციის – შესაბამისად, პრევენცია უნდა მოახდინონ მხარეებმა, რომლებმაც უნდა მიიღონ აუცილებელი ზომები, რათა ხელი შეუწყონ ქალისა და კაცის სოციალური და კულტურული ქცევის ნიმუშების ცვლილებას, რათა აღმოფხვრილ იქნას ის ცრურწმენები, ჩვევები და ტრადიციები, რომლებიც ეფუძნება ქალთა არასრულფასოვნების იდეას ან ქალებისა და კაცების სტერეოტიპულ როლებს. ასევე მხარეებმა უნდა მიიღონ ყველა საჭირო და აუცილებელი ზომა საზოგადოების ყველა წევრის, განსაკუთრებით კაცებისა და ბიჭების წასახალისებლად, რადგანაც მათ აქტიური წვლილი შეიტანონ ანიშნული კონვენციის კომპეტენციით მოცემული ყველა ფორმის ძალადობის პრევენციაში. ასევე ზომები უნდა იქნეს მიღებული ქალებისათვის უფლებამოსილების მინიჭებისათვის განხორციელებული პროგრამებისა და საქმიანობის ხელშესაწყობად.

პრევენციისათვის საჭირო ფუნდამენტური ზომები

იმისათვის, რომ მოხდეს აღნიშნული პრობლემის საფუძვლიანი პრევენცია, საჭიროა სისტემატიურად მიმდინარეობეს:

1. პროფესიული ტრენინგი – უნდა ჩაუტარდეს შესაბამის პროფესიონალებს, რომლებსაც ურთიერთობა აქს ყველა ტიპის ძალადობის აქტის მსხვერპლთან ან ჩამდენთან იმაზე, თუ როგორ უნდა მოხდეს ასეთი ძალადობის პრევენცია და აღმოჩენა, ქალებსა და კაცებს შორის თანასწორუფლებიანობაზე, დაზარალებულთა საჭიროებებსა და უფლებებზე აგრეთვე იმაზე თუ როგორ ავიცილოთ თავიდან ხელახალი ძალადობა.

2. ცნობიერების საფუძვლიანი ამაღლება – რომელშიც მოიაზრება პროგრამები და კამპანიები პრევენციის მიზნით.

3. მასმედიისა და კერძო სექტორის მონაწილეობა – რაც საკმაოდ დიდ როლს შეასრულებს პრევენციისათვის.

მარი კილავა

საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის სამართლის სკოლის, სამართალმცოდნეობის პროგრამის, მე-3 კურსის, მე-6 სემესტრის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: საქართველოს დავით აღმაშენებლის სახელობის უნივერსიტეტის პროფესორი ია ხარაზი

ლიზიგის ხელშეკრულების, როგორც ეკონომიკურ-სამართლებრივი მოვლენის სამოქალაქო – საგადასახადო რეგულირების სამართლებრივი ასახელები

ლიზიგის სექტორის განვითარება პირდაპირ კავშირშია ეკონომიკის წინსვლასთან. სალიზინგო ურთიერთობების საუკუნოვანი პრაქტიკა გვიჩვენებს, რომ ლიზინგი არის საწარმოო სიმძლავრეების გაფართოების, მოდერნიზაციისა და განახლების, ტექნიკური პროგრესის თანამეროვე მიღწევების დროული გამოყენების, კონკურენტული უპირატესობების შექმნისა და შენარჩუნების ერთ-ერთი ყველაზე ეფექტური და პრაქტიკულად უაღტერნატივო გზა რამენადმე არსებითი კაპიტალური დაბანდებების გარეშე. ასეთი შეფასების ნათელი დადასტურებაა სერიოზული წინსვლა სალიზინგო ოპერაციების ქართულ ბაზარზე. საქართველოში განსაკუთრებულ მნიშვნელობას იძენს ლიზინგი, როგორც ინვესტირების ერთ-ერთ ეფექტიანი საშუალება.

საერთაშორისო სტატისტიკით, იმ ქვეყნებში, სადაც ლიზინგის სექტორი წარმატებულად ფუნქციონირებს, უმუშევრობის დონე საკმაოდ დაბალია, ვიდრე იქ, სადაც ის გან-

ვითარების სტადიაშია. ასევე პირდაპირ კავშირშია გამართული სალიზინგო სისტემა მცირე და საშუალო ბიზნესის წარმატებულ საქმიანობასთან. დღევანდელი მდგომარეობით, ეს თემა მეტად აქტუალურია და საჭიროებს შესწავლას, თუ გავითვალისწინებთ იმ ფაქტსაც, რომ ამ საკითხთან დაკავშირებით სიმცირე შეინიშნება, როგორც თეორიული ნაშრომების კუთხით, აგრეთვე სასამართლო პრაქტიკითაც.

ნაშრომის მიზანია სალიზინგო ურთიერთობების ანალიზი. ეს საკითხი მნიშნვლეოვანია ორივე ასპექტით, ლიზინგი როგორც სამოქალაქო სამართლებრივი ინსტიტუტი და ლი-გინზი, როგორც საგადასახადო სამართლებრივი ინსტიტუტი.

დასახული მიზნის მისაღწევად დაისვა შემდეგი სახის ამოცანები, როგორიცაა: а) ლიზინგის განვითარების ისტორიის შესწავლა; б) ლიზინგის რეგულირების მექანიზმების განხილვა; გ) სალიზინგო გარიგებათა სახეების დახასიათება; დ) საქართველოში არსებული სალიზინგო ფირმების შესწავლა.

ნაშრომში სალიზინგო ურთიერთობების თავისებურებების გამოსაკვეთად გამოყენებულია ისტორიული, შედარებით-სამართლებრივი, სისტემური, ანალიზის და სინთეზის მეთოდები.

ნაშრომი მნიშვნელოვანია როგორც პრაქტიკის ჩამოყალიბებისა და სამართლის განვითარების, ასევე სამოქალაქო და საგადასახადო კოდექსების სრულყოფის თვალსაზრისით.

ლიზინგის ბაზის სწრაფი განვითარების წყაროს წარმოადგენს მასში ჩადებული პოტენციური შესაძლებლობები და უპირატესობები, ეს კი გვაძლევს იმედის საფუძველს, რომ ლიზინგი უახლოეს წლებში ჩვენი ქვეყნის სხვადასხვა დარგში ძირითადი კაპიტალის შექმნისა და განახლების ერთ-ერთ მნიშვნელოვან ინსტრუმენტად იქცევა.

მარიამ კახიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი

მარიამ კაპანაძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის სტუდენტი

ხელმძღვანელი: **ვეკო დოდაშვილი**, ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის მოწვეული ლექტორი

პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა ციფრულ სამყაროში

შესავალი

მოცემული ნაშრომი შეეხება ისეთ პრობლემურ და აქტუალურ საკითხს, როგორიცაა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა ციფრულ სამყაროში, მისი დაცვის ბერკეტებსა და დარღვევათა სამართლებრივ შეფასებას.

ნაშრომი დაეყრდნობა კვლევებს, ასევე როგორც ქართულ, ისე უცხოურ ლიტერატურას. აღნიშნული საკითხი განხილული იქნება სასამართლო პრაქტიკის შეფასებებთან ერთად.

ბუნებრივია, ნებისმიერი მოქალაქის აღმფოთებას იწვევს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დარღვევა. ამასთან, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა თავისუფლებისა და დემოკრატიის დედაბოძია. როდესაც ამ უფლებების რღვევა იწყება, ჩნდება ტირანიის ჩანასახი.

პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის თემატიკა და პრობლემატიკა თანამედროვე სამართლის თეორიისა და პრაქტიკის კონტექსტში – განსაკუთრებით, ინფორმაციული ტექნოლოგიების სწრაფი განვითარების პირობებში-ძალზედ აქტუალური საკითხია. პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა ამჟამად არის ერთ-ერთი ყველაზე მნიშვნელოვანი საკითხი, რომელიც ინტენსიურად ვითარდება როგორც ცალკე აღებული ქვეყნების ფარგლებში, ისე რეგიონალურ დონეზეც. შეიძლება იმის მტკიცება, რომ პერსონალურ მონაცემთა სამართლის განვითარების დინამიკა თითქმის სარკისებურად ასახავს ადამიანთა პირად ცხოვრებაში საკომუნიკაციო ტექნოლოგიების ჩართულობის განუხრელ ზრდას.

ავტორთა მიზანია, განიხილოს ზემოთ აღნიშნული საკითხი საერთაშორისო სამართლებრივ ჭრილში, გააკეთოს აქცენტი მთავარ პრობლემურ და აქტუალურ საკითხებზე, წარმოაჩინოს პირადი ცხოვრების დაცვის სრულყოფილი სისტემის ჩამოყალიბების სამართლებრივი, ინსტიტუციური ან, თუნდაც, პოლიტიკური გამოწვევები, დაასაბუთოს პერსონალურ მონაცემთა დაცვის სათანადო დონის უზრუნველსაყოფად გასატარებელი ცვლილებების აუცილებლობა სწორედ ადამიანის უფლებათა სამართლის მიმდინარე განვითარების ჭრილში. მიაწოდოს მკითხველს ახალი შეხედულებები და მიდგომები, რათა ჩამოყალიბონ სწორი პოზიცია.

პირადი ცხოვრების, როგორც ტერმინის, სამართლებრივი განმარტება

პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვა ერთ-ერთი უმნიშვნელოვანესი უფლებაა დემოკრატიულ საზოგადოებაში. საერთაშორისო კონვენციებით აღიარებული ყოველი ადამიანის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის იდეა საქართველოს კონსტიტუციის მე-20 მუხლითა და სხვა საკანონმდებლო აქტებითაა განმტკიცებული.

ის, რომ ინდივიდს თავისი პიროვნებისა და საკუთრების დაცვის სრული უფლება აქვს, უძველესი პრინციპია. მიუხედავად მისი სიძველისა, ეს პრინციპი დროთა განმავლობაში მუდმივად ახლდებოდა და მისი ხელახალი ინტერპრეტირება ხდებოდა.

პირადი ცხოვრება გულისხმობს ინდივიდის ცხოვრებისა და განვითარების კერძო სფეროს. უფლება პირად ცხოვრებაზე, ერთი მხრივ, ნიშნავს ინდივიდის შესაძლებლობას, პირადად, საკუთარი შეხედულებისამებრ, დამოუკიდებლად შექმნას და განავითაროს თავისი კერძო ცხოვრება, ხოლო, მეორეს მხრივ, იყოს დაცული და უზრუნველყოფილი მის კერძო სფეროში სახელმწიფოს, ისევე როგორც ნებისმიერი სხვა პირის ჩარევისაგან. როგორც ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ განმარტა, პირადი ცხოვრება ფართო ცნებაა, რომელიც არ ექვემდებარება ამომწურავ განმარტებას, თუმცა იგი აუცილებლად მოიცავს ინდივიდის უფლებას ცხოვრობდეს არჩეული პირადი ცხოვრებით და ჰქონდეს სხვა ადამიანებთან, არალეგიტიმური კონტროლის გარეშე ურთიერთობისა და კომუნიკაციის დამყარების შესაძლებლობა.¹

ადამიანის პირადი ცხოვრება ხელშეუხებელია, რაც გულისხმობს მარტოდ დარჩენისა და სხვებისგან განცალკევების უფლებას. პიროვნების კერძო სფერო, რომლის მოწყობაც მხოლოდ მას, სახელმწიფო კონტროლისგან დამოუკიდებლად, სხვათა თვალთახედვისგან ფარულად შეუძლია,² მის ინდივიდუალურ განკარგულებაში უნდა იყოს. „პირადი სფეროს“ დაცვაში იგულისხმება ინდივიდის ცხოვრების წარმართვის ავტონომიური სფეროს აღიარება, რომელშიც იგი საკუთარ

¹ საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, თბილისი, 2015, 471.

² Hummerich, Boecken, Duwell, Anwaltkommentar, Arbeitsrecht Band 2, 2008, S. 3075.

თავთან რჩება და საკუთარ ინდივიდუალურობას ავითარებს სხვათა მონაწილეობის გარეშე¹.

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ გან-
მარტა, რომ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-
8 მუხლი „არა მხოლოდ ავალდებულებს სახელმწიფოს, თავი
შეიკავოს შეზღუდვისგან – ამ ძირითად ნეგატიურ ვალდებუ-
ლებასთან ერთად, შეიძლება არსებობდეს პოზიტიური ვალ-
დებულება პირადი და ოჯახური ცხოვრების ეფექტიანი პატი-
ვისცემისა“².

ევროსასამართლომ ნიმიტცის საქმის³ განხილვის დროს
განაცხადა: „სასამართლო არ თვლის შესაძლებლად ან აუცი-
ლებლად, ამომწურავად განსაზღვროს „პირადი ცხოვრების“
კონცეფცია. თუმცა ძალზე შეზღუდული იქნებოდა ამ კონ-
ცეფციის შემთვარგვლა „შიდა წრით“, რომელშიც ინდივიდი
შეიძლება მის მიერ არჩეული პირადი ცხოვრებით ცხოვრობ-
დეს და მისგან გამორიცხავდეს გარესამყაროს, რომელიც არ
შედის ამ წრეში. პირდი ცხოვრების პატივისცემა აგრეთვე
უნდა მოიცავდეს ურთიერთობების დამყარებასა და განვითა-
რებას სხვა ადამიანებთან⁴.

კლეიტონი და ტომილსონი მიიჩნევენ, რომ პირადი
ცხოვრების პატივისცემა და ხელშეუხებლობა მოიაზრებს
ადამიანის მორალურ და ფსიქიკურ ერთიანობას, პერსონა-
ლურ იდენტობას, პერსონალურ მონაცემებს, ინტიმურ ცხოვ-
რებას, და პირად ან კერძო სფეროს.⁵

¹ კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებე-
ბი, ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტი, 2009, 148-
149.

² საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში საქართველოში
ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის
შესახებ, თბილისი, 2015, 471.

³ იგივე, 220.

⁴ იგივე, 220.

⁵ იგივე, 220.

პირადი ცხოვრების კატეგორიაში სასამართლომ აგრეთვე მოაქცია პირის პროფესიული საქმინობის ფარგლებში დამყარებული ურთიერთობებიც. სახელმწიფოს ან მესამე პირის მიერ პირადი ინფორმაციის შეგროვება ითვლება პირად ცხოვრების არეალში შეჭრად. პირადი კომუნიკაციების დარღვევა ამ კომუნიკაციის შინაარსის მიუხედავად ასევე ხვდება მე-8 მუხლის დაცვის ფარგლებში. სახელმწიფო ორგანოში შენახულ საკუთარ პირად მონაცემებზე ხელმისაწვდომობა პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის ნაწილია. სქესობრივი ურთიერთობები, მათ შორის ორიენტაცია, პირის ინტიმურ სამყაროს წარმოადგენს და შესაბამისად მასში ჩარევა უფლების დარღვევად ჩაითვალა.¹

ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ მოიშველია „პირადი ავტონომია“, როგორც კონვენციის მე-8 მუხლით დაცულია თითოეული ინდივიდის პირადი სფერო, მისი, როგორც ინდივიდუალური ადამინის, იდენტურობის დეტალების დადგენის უფლების ჩათვლით. თავად პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა შინაარსის მიხედვით შეიძლება რამდენიმე ძირეულ ელემენტად დაიყოს: პირადი ინფორმაციის შეგროვება დამუშავება და შენახვა; სქესობრივი ურთიერთობების თავისუფლება; სახელის უფლება; ფიზიკური და მორალური ხელშეუხებლობა.

კომპიუტერები, ციფრული ტექნოლოგია, ინტერნეტი და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის უფლება

ინტერნეტის ხელმისაწვდომობა სწრაფად ვითარდება მთელს მსოფლიოში. UIT-ის სტატისტიკის მიხედვით, 2005-2010 წლებში ინტერნეტმომხმარებლების რაოდენობა გაორ-

¹ <http://www.nplg.gov.ge/gsdl/cgi-bin/library.exe?e=d-01000-00---off-0samartal--00-1--0-10-0--0-0---0prompt-10--.-4----4---0-01--11-en-10--10-ka-50--00-3-help-00-0-00-11-1-1utfZz-8-00-0-11-1-0utfZz-8-00&cl=CL2.15&d=HASH01ffaf957157488e546f5b51.4.2.1&gc=1>

მაგდა. 1995 წელს ინტერნეტით სარგებლობდა მოსახლეობის მხოლოდ 0,4 %, ხოლო 2011 წლის მარტში ამ მაჩვენებელმა 30,2 % შეადგინა.¹ კომუნიკაციების სფეროში მომხდარმა რევოლუციებმა დიდი გავლენა მოახდინა მონაცემთა შეგროვების და გადამუშავების საკითხზე. ამ რევოლუციის ერთ-ერთი ყველაზე თვალსაჩინო მაგალითი გახლავთ ინტერნეტი. ინტერნეტი ერთმანეთთან დაკავშირებული კომპიუტერების ქსელია, რომელთა შორის კავშირია დამყარებული და ხდება მონაცემთა გაცვლა. მონაცემთა გაცვლის ამ საშუალებას კიბერსივრცე ეწოდება. 1972 წელს არტურ მილერი წერდა: დღეს მსოფლიოში 100 000 მდე კომპიუტერი მუშაობს. იგი ვარაუდობდა, რომ 1995 წლისთვის ეს რიცხვი მილიონ-ნახევრამდე გაიზრდებოდა. ასეც მოხდა და თან ეს კომპიუტერები ინტერნეტშია ჩართული. ინტერნეტისა და კიბერსივრცის არსებობა დამოკიდებულია ციფრულ ტექნოლოგიებზე. სწორედ ამ ტექნოლოგიების, ინტერნეტმოხმარებისა და კიბერსივრცის ზრდამ გამოიწვია ის, რომ 70-იანი წლებიდან მოყოლებული აქტიურად დაიწყო დებატები პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის უფლებაზე. ციფრულმა ტექნოლოგიებმა გაზარდა მონაცემთა შეგროვების პოტენციალი. მონაცემები შეიძლება შეგროვდეს, გადამუშავდეს და გავრცელდეს სხვა პირებთან. პირების ცხოვრება უპრეცედენტოდაა დაუცველი ციფრული ტექნოლოგიების პირობებში. ციფრული ტექნოლოგიის მეშვეობით შესაძლებელია გამოიყოს მონაცემთა გადაცემის სამი სტადია: 1. მონაცემთა შეკრება; 2. მონაცემთა შეერთება და შედარება; 3. მონაცემთა დახარისხება. ციფრული ტექნოლოგიების წყალობით, მას შემდეგ, რაც ერთ კომპიუტერში გაჩნდება მონაცემები, შესაძლებელია მისი გადაცემა და ინკორპორირება სხვა მონაცემებთან. ციფრული ტექნო-

¹ Mendel p., puddephatt A., Wagner B., Torres D., Etude Mondiale Sur, Le respect de la vie privée sur l'internet et la liberté d'expression, collection unesco sur la liberté de l'internet, 2013, 13

ლოგიების გამოგონებამდე პირადი მონაცემების ამგვარი მოძრაობა შეუძლებელი იყო. როჯერ კლარკი ამბობს, რომ მონაცემის ამგვარი მიმოცვლისა და შერწყმის პირობებში გაჩნდა „ციფრული ადამიანის“¹ ცნება. ამ ტერმინის განმარტება შემდეგნაირადაა მოცემული – ციფრული ადამიანი არის ინდივიდის საზოგადოებრივი პიროვნულობის მოდელი, რომელიც ეფუძნება ამ პირის მიერ განხორციელებული ტრანსაქციების მონაცემებს. პიტერ სუაირი განსაკუთრებულ ყურადღებას აქცევს პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვას ფინანსური ტრანსაქციების კუთხით. მისი აზრით, ნაღდი ფულიდან საკრედიტო და სადებეტო ბარათებზე გადასვლამ შესაძლებლობა მისცა სხვადასხვა კომპანიებს, რომ პირის მონაცემები ავტომატურად შეიყვანონ მონაცემთა ბაზაში, საიდანაც შეიძლება მოხდეს მათი დაკავშირება პირის მისამართან და საბოლოოდ შეგვიძლია მივიღოთ პირის მიერ სხვადასხვა ნივთისა და მომსახურების შეძენის საკმაოდ დეტალური ისტორია. ამგვარი გარემოებები საფრთხეს უქმნის პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობას.¹

ინტერნეტი ერთ-ერთი ყველაზე მოთხოვნადი საშუალებაა ფერმოკრატიულ საზოგადოებაში, თუმცა ამავე დროს ის თავისი ხასიათით პირადი ცხოვრების ხელყოფის საფრთხეს შეიცავს. რამდენიმე დღის წინ კომპანიები Facebook და Cambridge Analytica სკანდალში გაეხვნენ. Cambridge Analytica-ს Facebook-ის მეშვეობით მილიონობით მომხმარებლის პირადი მონაცემების მოპოვებასა და შემდგომ პოლიტიკური მიზნებისთვის გამოყენებაში ადანაშაულებენ. Facebook-ის დამფუძნებელი მარკ ცუკერბერგი ბრიტანეთის საპარლამენტო კომიტეტმა და ამერიკის კონგრესმა დაკითხვაზე დაიბარა. კომპანიის პოლიტიკიდან და მიზნებიდან გამომდინარე, Cambridge Analytica-ს შეუძლია მონაცემთა გადამუშავებით შესაბამისი საარჩევნო კომუნიკაციის წარმართვა. შესაძლოა

¹ ოქრუაშვილი მ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა, თავისუფლების ინსტიტუტი, 2005, 26

კომპანიას Facebook-სგან მიღებული მონაცემები უფრო პერსონიფიცირებული მესიჯების შესაქმნელად და სამიზნე აუდიტორიის უკეთესად განსაზღვრისთვის უნდოდა. ამ სკანდალის გამო Facebook-ის აქციების ფასი 50 მილიარდით, ანუ 6,8 %-ით დაეცა.¹

ევროპის საბჭოს 108-ე კონვენცია და მონაცემთა დაცვის ახალი ევროპული რეგულაცია – ზაგრებში წითელი ჯვრის საერთაშორისო კომიტეტის თანამაშრომლებისათვის 2 დღიანი სამუშაო შეხვედრა მიმდინარეობს. შეხვედრის მონაწილეები მსჯელობენ თემაზე „ზიანის არიდება ციფრულ სამყაროში: საბოლოო მზადება ევროკავშირის მონაცემთა დაცვის ზოგადი რეგულაციისთვის“.²

სოციალურ ქსელებში ხშირად ვრცელდება ადამიანების პირადი ინფორმაცია: მათი ოჯახური ცხოვრების, ინტიმური სფეროს, მიმოწერების და სხვ. შესახებ, რაც ხშირად ზიანს აყენებს პირის პატივსა და ლირსებას. ამ საკითხზე საუბრისას განსაკუთრებული ყურადღება უნდა მივაქციოთ ბავშვების უსაფრთხოებას. მიუხედავად იმისა, რომ ბავშვები მასიურად სარგებლობენ ინტერნეტით, ძალიან ცოტა რამ კეთდება ციფრულ სამყაროში არსებული საფრთხეებისაგან ბავშვების დასაცავად- ნათქვამია გაეროს ბავშვთა ფონდის მთავარ წლიურ ანგარიშში. გაეროს ბავშვთა ფონდის აღმასრულებელი დირექტორი ენტონი ლეიკი აცხადებს: „სასიკეთოდაც და საზიანოდაც, ციფრული ტექნოლოგიები ჩვენი ცხოვრების განუყოფელ ნაწილად იქცა.“ ანგარიში სწავლობს, თუ რამდენად ზრდის ინტერნეტი რისკისა და ზიანის საფრთხეს ბავშვების-თვის მათი პირადი ინფორმაციის ბოროტად გამოყენების საზიანო შინაარსის შემცველი ინფორმაციის ხელმისაწვდომობის თვალსაზრისით. ციფრული ქსელები, როგორიცაა Dark Web და ასევე ვირტუალური ფული, ხელს უწყობს ექსპლუა-

¹ <https://bit.ly/2HuBEfj>

² <https://personaldata.ge/ge//843>

ტაცილისა და ძალადობის უკიდურესი ფორმების არსებობას. ანგარიშში მოცემულ ფაქტებს შორის აღსანიშნავია, რომ არ-სებული ინტერნეტგვერდების დაახლოებით 56 % ინგლისურ ენაზეა და ბევრ ბავშვს არ ესმის ასეთ გვერდებზე მოცემული ინფორმაციის შინაარსი ან ასეთ ინფორმაცია შეუსაბამოა მა-თი კულტურული გარემოსთვის. ანგარიშში ასევე მოცემულია ციფრული პოლიტიკის გატარების აუცილებლობა ბავშვთა ინ-ტერესების გათვალისწინებით.¹

ამ საკითხზე საუბრისას საინტერესოა გავიზიაროთ საფ-რანგეთის გამცდილებაც. საფრანგეთის ნაციონალური უან-დარმერია აფრთხილებს გულუბრყვილო მშობლებს, რომ სა-კუთარი შვილების პირადი სურათების დადება Facebook-ზე ან სხვა სოციალურ ქსელში ძალიან საშიშია, რადგან ამ სურთე-ბის ნახვა დამნაშავებსაც შეუძლიათ. დამნაშავებს შეუძლი-ათ ამ ფოტოების მიხედვით დაადგინონ თუ სად არის ის გა-დალებული, ასევე გაარკვიონ საცხოვრებელი ადგილი და გა-დაადგილების მარშრუტიც, რაც ძალიან სახიფათოა.² სოცია-ლური ქსელის დანაშაულებრივი მიზნით გამოყენების ფაქტად აშშ-ში მომხდარი ბინების ძარცვის მაგალითიც გამოდგება. პერსონალურ მონაცემთა დაცვის ინსპექტორის აპარატიც მოგვიწოდებს, რომ გარკვეული სახის ინფორმაცია არ განვა-თავსოთ სოციალურ ქსელებში. სპეციალისტი აღნიშნავს, რომ „როცა ბავშვის ფოტოს სოციალურ ქსელში ვასაჯაროვებთ, უნდა განვსაზღვროთ რისკები“. მას მოჰყავს ერთ-ერთი მაგა-ლითი „კერძოდ, პირები, მეტროსა და ავტობუსებში მოწყალე-ბას ითხოვდნენ და სპეციალური ყუთებით გადაადგილდე-ბოდნენ, რომლებზეც ბავშვების ფოტოები იყო დატანილი, რაც სინამდვილეში სიცრუეს წარმოადგენდა. სოციალური ქსელის ერთ-ერთი მომხმარებლის მონათხრობის მიხედვით, მან ასეთ ყუთზე საკუთარი შვილის ფოტო ამოიცნო, რომე-ლიც Facebook-ზე თავად ჰქონდა ატვირთული“. ეს ინვევს

¹ http://unicef.ge/44/tsifruli_samkaros_usaprtkhoeba_bavshvebistvis/522

² <https://bit.ly/2vqNS4a>

ბავშვის პირად ცხოვრებაში გაუმართლებელ ჩარევას. ამ თემას უცხოური გამოცემები, მაგალითად The Guardian და Kids Health ვრცელ სტატიებსაც უძლვნიან და მოგვიწოდებენ, დავიცვათ ბავშვების პირადი ცხოვრება.¹

ხშირად ინტერნეტსივრცეში ადამიანები უკანონოდ იყენებენ სხვის სახელსა და გვარს, ფოტო და აუდიო მასალას. გარდა ამისა, ხშირად ირლვევა პირის პირადი ცხოვრება სახელმწიფოს მხრიდანაც. იმ შემთხვევაშიც კი, როდესაც პირის მიმართ არსებობს დასაბუთებული ეჭვი მისი ბრალეულობის შესახებ, პირადი მონაცემების მოპოვება უნდა მოხდეს კანონით მკაცრად განსაზღვრული პირობებით, ისე, რომ პირის პატივსა და ღირსებას ზიანი არ მიადგეს.

ტელემარკეტინგი და ინფორმაციის მეორადი გამოყენება

ბოლო წლების განმავლობაში პირადი მონაცემების დაცვაზე საუბრისას საკმაოდ პრობლემატური გახდა ინფორმაციის ე.წ „მეორადი გამოყენების“ პრობლემა. ტერმინი „ინფორმაციის მეორადი გამოყენება“ ნიშნავს ინფორმაციის გამოყენებას იმ მიზნისთვის, რომელიც ამ ინფორმაციის მოპოვების თავდაპირველი მიზანი არ გახლდათ. ინფორმაციის მეორადი გამოყენება ძირითადად შესაძლებელი გახდა ციფრული ტექნიკურობების გაჩენის შედეგად. ადამიანი, რომელიც რეკავს ტელეფონზე რაიმე პროდუქტის შესაძენად, მისი პირადი ინფორმაცია შეიძლება გახდეს ხელყოფის საგანი. ოპერატორს, რომელიც ზარს იღებს ტელეფონის ნომრის ამომცნობი აპარატის მეშვეობით შეუძლია თავის კომპიუტერში გადაიტანოს აპონენტის ტელეფონის ნომერი. ტელეფონის ნომერთან ერთად შესაძლებელია ამ პირის საიდენტიფიკაციო და საკრედიტო ბარათების ნომრების შეტანაც ელექტრონულ ბაზაში. ეს ინფორმაცია შესაძლოა შეუერთდეს მანამდე არსებულ ინფორმაციას და შეიქმნას სია მომხმარებელთა პერსო-

¹ <https://bit.ly/2qIDAr8>

ნალური მონაცემებით, რომელსაც სხვადასხვა პიზნესის წარმომადგენლები ტელემარკეტინგით დაკავებულ ფირმებს მიჰყიდიან. ერთ-ერთი ყველაზე მძლავრი დამცავი მექანიზმი ინფორმაციის მეორადი გამოყენების წინააღმდეგ არის წერილობითი თანხმობის წესი: იმისათვის, რომ ინფორმაცია პირის შესახებ კვლავ გამოიყენონ სარეკლამო თუ სხვა მიზნების-თვის, საჭიროა ამ პირის წინასწარი წერილობითი თანხმობა.¹

სატელეფონო საუბრები, ელექტრონული ფოსტა და პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის უფლება

ჯერ კიდევ 1928 წელს მოსამართლე ტაფტი გადაწყვეტილებაში საქმეზე ომსტელდი შეერთებული შტატების წინააღმდეგ, აღნიშნავდა, რადგან ტელეფონის მოსმენაზე არ ვრცელდებოდა კონსტიტუციის მეოთხე შესწორება და ნორმების ჩხრეკის შესახებ, საჭირო იყო გარკვეული ახალი კანონმდებლობის მიღება, რომლებიც სატელეფონო საუბრების ხელშეუხებლობას დაიცავდა. 1934 წელს კონგრესმა მიიღო პირველი საკანონმდებლო აქტი, რომელიც სატელეფონო საუბრების დაცვას ისახავდა მიზნად. თუმცა, იგი არ ვრცელდებოდა შტატების მიერ ტელეფონის მოსმენაზე, რაც უპრობლემოდ დაიშვებოდა კანონიერ მტკიცებულებად სასამართლო პროცესებზე. შეერთებული შტატების სასამართლომაც საკმაოდ შეზღუდა აქტის მოქმედება, როდესაც გადაწყვეტილებაში საქმეზე გოლდმანი შეერთებული შტატების წინააღმდეგ, დაადგინა, რომ ოფისის კედლის გარეთ მიმაგრებული დიქტოფონით საუბრის ჩაწერა არ წარმოადგენდა საუბრის მოსმენას. ლინდონ ჯონსონის პრეზიდენტობისას შეერთებული შტატების კონგრესმა მიიღო პირველი სრულყოფილი ფედერალური კანონი, რომელიც მოიცავდა დაცვის მექანიზმებს თითქმის ყველა ფორმის საუბარსა და ელექტრონული თვალ-

¹ ოქრუაშვილი მ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა, თავისუფლების ინსტიტუტი, 2005, 30-31

თვალის ფორმაზე. დანაშაულის კონტროლისა და უსაფრთხო ქუჩების შესახებ აქტით დაცული გახდა როგორც ფედერალური და შტატის მთავრობის, ასევე კერძო პირთა მიერ საუბრის მოსმენა და ფარული ელექტრონული თვალთვალი. აქტით რეგულირდება სახელმწიფოს მიერ სატელეფონო საუბრების მოსმენა და ფარული თვალთვალი, აგრეთვე ისეთი ქმედებები, რომლითაც ხდება საფოსტო და ისეთი კომუნიკაციის კონტროლი, რომელსაც უკვე ჰქონდა ადგილი, მაგრამ მის შესახებ ინფორმაცია ინახება. ასევე, სატელეკომუნიკაციო ოპერატორების მიერ განხორციელებული ზარების, საბილინგო ინფორმაციის გამოთხოვა და ტელეფონის მეშვეობით პირის ადგილსამყოფელის დამდგენი აპარატურის გამოყენება.¹

დასკვნა

ტექნოლოგიური პროგრესის პირობებში არსებული კრიტიკული სიტუაცია საზოგადოებას უბიძებს სწორად შეაფასოს „privacy“-ის კონცეფციის როლი, ხოლო ხელისუფლებამ პირადი ცხოვრების დაცვის სფეროში მთავარი ძალისხმევა „პერსონალურ მონაცემთა“ დაცვისაკენ მიმართოს. თუ იმასაც დავუმატებთ, რომ პერსონალური მონაცემები ტრანსსა-საზღვრო ნაკადით საერთაშორისო საკომუნიკაციო ქსელებში გაედინება, პრობლემის აქტუალობა და სირთულე კიდევ უფრო ცხადი ხდება. აუცილებლად უნდა ვალიაროთ პირადი ცხოვრების დაცვის გარანტიების შექმნის აუცილებლობა საერთაშორისო სახელშეკრულების ვალდებულებებისა და ეროვნული კანონმდებლობის პარმონიზაციის საფუძველზე.

პერსონალური ინფორმაციის კომპიუტერული სისტემებით დამუშავებამ კიდევ უფრო გაზარდა პირად ცხოვრებაში ჩაურევლობის დაცვის მექანიზმის საჭიროება. ისეთ ტიპის პროგრამების გამოჩენამ, რომლებიც უზრუნველყოფენ სხვა-

¹ იგივე., 33-34

დასხვა ბაზებიდან, ბანკებიდან თუ ფილიალებიდან პერსონალურ მონაცემთა შეერთებასა და შედარებას (data matching) გამოიწვია ინდივიდის პირადი ცხოვრების პრაქტიკულად ამომწურავი სურათს შექმნის შესაძლებლობა. პირად მონაცემთა ბანკების შექმნაში დაინტერესებულია როგორც სახელმწიფო, ასევე კერძო კორპორაციები. ამ პირობებში პერსონალური ინფორმაციის დაცვას საკმაოდ რთული და მრავალმხრივი სამართლებრივი მექანიზმი სჭირდება, რადგანაც ინფორმაცია პიროვნების შესახებ, დღევანდელ პირობებში, შეიძლება განხილულ იქნეს, როგორც ეკონომიკურად სასარგებლო პროდუქტი და ხელისუფლების წყარო.¹ მიუხედავად ამ გამოწვევებისა, რასაც ციფრული სამყარო გვთავაზობს, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა აუცილებლად უნდა იყოს დაცული. სახელმწიფოს, საერთაშორისო დაცვის ორგანიზაციებს, ადამიანის უფლებათა ადგილობრივ დამცველებს და ყოველ მოქალაქეს საკუთარი წილი პასუხისმგებლობა ეკისრებათ, რადა დაიცვან და გააძლიერონ პირადი ცხოვრები ხელშეუხებლობა-„ცივილიზებული ადამიანის მიერ ყველაზე უფრო დაფასებული უფლება“.²

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. ბიჭია მ., ზოგადი პიროვნული უფლება და პირადი ცხოვრების დაცვა საქართველოს კანონმდებლობის მიხედვით, ინტელექტუალი 2012 №18, საქართველოს ახალგაზრდა მეცნიერთა საზოგადოებრივი აკადემია, 2012, იხ. ციტირება Oxford, Advanced learner's Dictionar, 2002.
2. კერესელიძე დ., კერძო სამართლის უზოგადესი სისტემური ცნებები, ევროპული და შედარებითი სამართლის ინსტიტუტი, 2009.

¹ ცაცანაშვილი მ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის სამართლებრივი პრობლემები, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 1998 წლის მეოთხე კვარტალი,

² ოლმსტიდი გაერთიანებული სამეფოს წინააღმდეგ, *Olmstead v United States*, 1928.

3. საქართველოს სახალხო დამცველის ანგარიში საქართველოში ადამიანის უფლებათა და თავისუფლებათა დაცვის მდგომარეობის შესახებ, თბილისი, 2015.
4. ოქროშვილი მ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა, თავისუფლების ინსტიტუტი, 2005.
5. ცაცანაშვილი მ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის სამართლებრივი პრობლემები, ქართული სამართლის მიმოხილვა, 1998 წლის მეოთხე კვარტალი.
6. ზუკავიშვილი ქ., პირადი ცხოვრების უუფლება- გამოწვევები ინტერნეტ ეპოქაში(ამერიკის შეერთებული შტატების პრაქტიკის მიმოხილვა), სარჩევი №1-2(3-4), 2012
7. ჯგურენაია, პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის გარანტიები საქართველოში და საერთაშორისო ასპექტები, თბილისი, 2012.
8. შაყულაშვილი თ., პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლების არსი და მნიშვნელობა, სამართალი, №12, 2001.
9. ბოხაშვილი ბ., კორკელია კ., პირადი და ოჯახური ცხოვრების პატივისცემის უფლება და სახელმწიფოს ვალდებულებები, თბილისი, 2017.
10. გამოხატვის თავისუფლების საერთაშორისო სტანდარტები, თავისუფლების ინსტიტუტი, რედ. სოზარ სუბარი, თბილისი 2004.
11. იზორია ლ., კორკელია კ., კუბლაშვილი კ., ხუბუა გ., საქართველოს კონსტიტუციის კომენტარები ადამიანის ძირითადი უფლებანი და თავისუფლებანი, გამომცემლობა „მერიდიანი“, თბილისი, 2005.
12. კუბლაშვილი კ., ძირითადი უფლებები, გამომცემლობა ჯისია, თბილისი, 2008.
13. რუსიაშვილი ნ., ღლოონტი ნ., ადამიანის უფლებათა ისტორია, მოსწავლის სახელმძღვანელო, ილიას სახელმწიფო უნივერსიტეტის სამართლის სკოლა, თბილისი, 2014.
14. Mendel p., puddephatt A., Wagner B., Torres D., Etude Mondiale Sur, Le respect de la vieprivee sur l'internet et la liberte d'expression, collection unesco sur la liberte de l'internet, 2013.
15. Trepaud V., Proyecto de vida y planeamiento estrategico personal, Lima, Peru, 2005.

16. Slye R., Human Rights in Theory and Practice: A Review of On Human Rights, 1994, Fordham International Law Journal is produced by The Berkeley Electronic Press (bepress).
17. Walter G., INTRODUCTION: HUMAN RIGHTS IN THEORY AND PRACTICE, Professor Saint Paul University, Ottawa, K1S 1C4 Canada gwalters@ustpaul.ca.
18. <http://www.cbc.ca/news/canada/ottawa/canadian-digital-service-recruiting-it-brains-prevent-phoenix-1.4445010>.
19. <https://www.carruthers-law.co.uk/news/privacy-injunction-and-v-persons-unknown-2011>.
20. <http://gdi.ge/uploads/other/0/189.pdf>.
21. <https://bit.ly/2JaC0Fd>.
22. <https://personaldata.ge/ge//843>.
23. http://unicef.ge/44/tsifruli_samkaros_usaprtkhoeba_bavshvebistvis/522.
24. <https://bit.ly/2vqNS4a>.
25. <https://bit.ly/2qIDAr8>.
26. <https://bit.ly/2qJRPvi>.
27. <https://bit.ly/2qIlVQC>.
28. <http://police.ge/ge/ministry/structure-and-offices/interpolis-erovnulti-tsentraluri-biuro-saqartveloshi?sub=4971>.
29. http://www.hrcr.org/safrica/privacy/z_finland.html.
30. <https://personaldata.ge/ge/for-public-bodies/monatsemta-damushavebis-printsipebi-da-safudzvlebi>.
31. <http://kvira.ge/243890>.

გიორგი ლაპარტყავა

სამცხე-ჯავახეთის სახელმწიფო
უნივერსიტეტის მაგისტრი

**ხელმძღვანელი სამართლის დოქტორი,
პროფესორი მალხაზ ლომსაძე**

წამების მუხარის აკრძალვისადმი ევროპულ სტანდარტებთან საქართველოს მიღობები

წამების აკრძალვა დაკავშირებულია ადამიანის ღირსების ხელშეუვალობასთან და როგორც ადამიანის ღირსება წარმოადგენს აბსოლუტურ უფლებას, ასევე წამების აკრძალვას აქვს აბსოლუტური ხასიათი და არ შეიძლება გამართლებული იყოს რომელიმე საზოგადოებრივი თუ სისხლის სამართლებრივი სიკეთის გადარჩენის მიზნით.

მართალია, ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლში არაა ხაზგასმული წამების მუქარის აკრძალვა, თუმცა სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილებთ, წამების მუქარაც, თუკი მან მიაღწია სისასტიკის იმ დონეს, რაც წამებისთვისაა რელევანტური და თუ ამან გამოიწვია პირის სულიერი ტანჯვა, შესაძლებელია, ჩაითვალოს წამებად.

წამებისა და წამების მუქარის აკრძალვა არის საერთაშორისო სამართლის იმპერატიული ნორმა. სახელმწიფოს მიერ ასეთ ქმედებათა დასჯის ვალდებულება გამომდინარებს გაერთის წამების საწინააღმდეგო კონვენციის მე-4 და მე-7 მუხლებიდან, ასევე ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის 1-ლი და მე-15 მუხლებიდან.¹

¹ წამების აკრძალვასთან დაკავშირებით იხ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები: რიბიჩი აკსტრიის წი-

გაეროს წამების საწინააღმდეგო კონვენციის მე-4 მუხლის მიხედვით, ხელშეკრულების მონაწილე ნებისმიერი სახელმწიფო ზრუნავს იმისათვის, რომ წამებასთან დაკავშირებული ყველა ქმედება დანაშაულად იქნეს გამოცხადებული თავისი ეროვნული სისხლის სამართლით. ამავე კონვენციის მიხედვით ხელშეკრულების მონაწილე ყველა სახელმწიფოს ავალებს, რომ თუ იმ ტერიტორიაზე, სადაც მისი სუვერენული ძალაუფლება ხორციელდება, აღმოჩნდება პიროვნება, რომელიც ეჭვმიტანილია წამების დანაშაულის ჩადენაში, მისი საქმე სისხლის სამართლებრივი დევნის განხორციელების მიზნით გადასცეს თავის კომპეტენტურ ორგანოებს.

არაერთი სხვა ქვეყნის მსგავსად, საქართველოს კონსტიტუციის მე-17 მუხლის მიხედვით, „ადამიანის პატივი და ღირსება ხელშეუვალია“. კონსტიტუციის ეს ნორმა კრძალავს ადამიანის წამებას, არაჰუმანურ, სასტიკ ან პატივისა და ღირსების შემლახველ მოპყრობას. წამების ან წამების მუქარის აკრძალვის აბსოლუტური ხასიათი არაორაზროვნად, ყოველგვარი გამონაკლისის გარეშე, იმპერატიულად არის განსაზღვრული კონსტიტუციის ამ ნორმის შემდეგ სიტყვებში: „დაუშვებელია დაკავებული თუ სხვაგვარად თავისუფლება შეზღუდული პირის ფიზიკური ან ფსიქიკური იძულება“.

საქართველოს კონსტიტუციის ეს ნორმა შეესაბამება ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-3 მუხლის აკრძალვის შინაარსს. ამ აკრძალვის აბსოლუტური ხასიათი ასევე დადასტურებულია სტრასბურგის სასამართლოს გადაწყვეტილებით. ასევე სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტი გაეროს წამების საწინააღმდეგო კონვენცია ადგენს წამების და წამების მუქარის აკრძალვის აბსოლუტურობას. სწორედ ამ ნორმატიული აკრძალვების გა-

ნააღმდეგ (Ribitsch v. Austria), 1995 წლის 4 დეკემბერი, 38-ე პუნქტი; ტეკინი თურქეთის წინააღმდეგ (Tekin v. Turkey), 1998 წლის 9 ივნისი, 53-ე პუნქტი; ასენოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ (Assenov v. Bulgaria), 1998 წლის 28 ოქტომბერი, 94-ე პუნქტი.

მო წამება არის ტაბუ, ხოლო წამების ამკრძალავი ნორმის დარღვევა ტაბუს დარღვევა.

ქართული სისხლის სამართლის პროცესის პირველ
პრინციპად დასახელებულია პიროვნების ღირსების ხელშეუ-
ვალობა. ქართული მატერიალური სისხლის სამართლის კო-
დექსის 144¹-ე (წამება) და 144²-ე (წამების მუქარა) და 143³-ე
(დამამცირებელი ან არაადამიანური მოპყრობა") მუხლები შე-
იქმნა სწორედ წამების აკრძალვის საერთაშორისო სამარ-
თლებრივი ნორმებიდან გამომდინარე.

გაბატონებული შეხედულებით, ადამიანის ღირსება
ხელშეუხებელია. იგი ყოველგვარი გამონაკლისის გარეშე
არის აბსოლუტური უფლება, რომლის დარღვევა არავითარ
არგუმენტზე მითითებით არ შეიძლება. ამიტომ სახელმწიფოს
სახელით მოქმედ არც ერთ პირს არა აქვს უფლება, თქვას,
რომ იძულებული იყო, დაპატიმრებული ბრალდებული ენამე-
ბინა ან წამებით დამუქრებოდა, იმ არგუმენტზე მითითებით,
რომ ეს იყო ერთადერთი შანსი და იმედი ადამიანის სიცოც-
ხლის გადასარჩენად. მაშასადამე, წამება ან წამების მუქარა,
ჩადენილი თუნდაც ექსტრემალურ ვითარებაში ადამიანის სი-
ცოცხლის გადასარჩენად, არცერთ შემთხვევაში არ არის მარ-
თლწინააღმდეგობის გამომრიცხველი, თუმცა, შეიძლება,
იყოს ბრალის გამომრიცხველი საპატიებელი გარემოება. ამ
პოზიციის გამონაკლისის სახით დასაშვებია, როცა იგი ემსა-
ხურება სიცოცხლის გადარჩენას.

გაბატონებული შეხედულების მიხედვით, ჩვენების გა-
მოძალვა, ჩადენილი თუნდაც ადამიანის სიცოცხლის გადა-
სარჩენად, არის ადამიანის ღირსების ხელყოფა. ჩვენების
იძულებით მიმცემი პირი კი, სულერთია, ბრალდებული იქნე-
ბა იგი თუ მოწმე, მის მიმართ უკვე ამ მიზნით იძულების გა-
მოყენების მუქარის მომენტიდან, იქცევა დამნაშავეობასთან
ბრძოლის ობიექტად და ამით ხდება მისი ღირსების ხელყოფა.
მაგალითად, ტერორისტული ორგანიზაციის წევრებმა მძევ-
ლად ხელში ჩაიგდეს უდანაშაულო ადამიანები, რათა მათი
გათავისუფლების პირობით აეძულებინათ სახელმწიფო ხელი-

სუფლება, მათ სასარგებლოდ შეესრულებინა კონკრეტული მოქმედებები. მათი მოთხოვნების შეუსრულებლობის შემთხვევაში, ისინი იმუქრებოდნენ მძევლების დახოცვით. მძევალთა ადგილსამყოფელი, რომელთა სიცოცხლეც განსაცდელში იყო, არ იყო ცნობილი.¹

ასეთ შემთხვევაში ისმის კითხვა, შესაძლებელია თუ არა ტერორისტების დაკავება და მათი წამება ან წამების მუქარა გამართლებულ იქნეს, თუ იგი მიზნად ისახავს მძევლად ხელში ჩაგდებული ადამიანების ადგილსამყოფელის გარკვევას, რათა ამ გზით მოხდეს მათი სიცოცხლის გადარჩენა? ამ შემთხვევაში, თუ სამართლებრივ სიკეთეთა ურთიერთშედარება მოხდება, ერთ მხარეს აღმოჩნდება უდანაშაულო მძევალთა სიცოცხლე, ხოლო მეორე მხარეს – ტერორიზმში ბრალდებულთა სხეულებრივი ხელშეუხებლობა და ლირსება, რომლებმაც თავიანთი ბრალებული მოქმედებით შექმნეს უკიდურესი მდგომარეობა, რის გამოც ემუქრებათ ტკივილის მიყენება, რომელიც მიზნად ისახავს უდანაშაულო ადამიანთა სიცოცხლის გადარჩენას. ასეთი სიტუაციის მიუხედავად, წამების ან წამების მუქარის გამართლება, თუნდაც დანაშაულის მსხვერპლთა რაოდენობაზე მითითებით, სამართლებრივად დაუშვებელია. ადამიანის ლირსების ხელშეუხებლობა, როგორც სამართლებრივი სახელმწიფოს უპირველესი ფუნდამენტური გარანტია, ორივე მათგანის მიმართ თანაბრად უნდა იქნეს დაცული.

ტერორისტების საქმეში ადამიანთა გატაცება და თავისუფლების უკანონოდ აღკვეთა იყო მართლსაწინააღმდეგო ხელყოფა, რადგან ასეთ დროს მძევლებს მოესპოთ თავისუფალი გადაადგილების უფლება, ასევე მათი სიცოცხლე და ჯანმრთელობაც საფრთხის ქვეშ მოექცა. არ არსებობდა აღტერნატიული მოქმედების შესაძლებლობა, რომელიც გამტა-

¹ ქართული სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, ეს ქმედება შეიძლება დაკვალიფიცირდეს 329-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტით.

ცებლებში დაზარალებულთა ადგილსამყოფელის ნებაყოფლობითი დასახელების მოტივაციას აღძრავდა. ადამიანის მიმართ ფაქტობრივად გამოყენებულ იძულებასთან შედარებით მისი ადგილსამყოფელის დასახელების იძულების მუქარა იყო მსუბუქი საშუალება. მიუხედავად ამისა, ასეთი საშუალების გამოყენება არ შეიძლება ჩაითვალოს დასაშვებად, რადგან დაირღვევა წამების აკრძალვის იმპერატიული მოთხოვნა.

საერთაშორისო სამართლის იმპერატიული ნორმებიდან გამომდინარე, აუცილებელი მოგერიების უფლების აბსოლუტური შეზღუდვა მოქმედებს მხოლოდ სახელმწიფოს მიმართ, მაგრამ იგი, როგორც წესი, არ ვრცელდება იმ კერძო ფიზიკურ პირებზე, რომლებსაც სურთ, იძულებით ან იძულების მუქარით მიიღონ ინფორმაცია მძევლად ხელში ჩაგდებული ახლობელი ადამიანების სიცოცხლის გადასარჩენად. აქედან გამომდინარე, წამების მუქარა ასეთ შემთხვევაში მიიჩნევა გამართლებულად, თუ არსებობს აუცილებელი დახმარების მართლზომიერების სხვა წინაპირობები. თუმცა სამართლებრივი დაცვის უფლება, როგორც აქ წარმოდგენილი შეხედულებებიდან ჩანს, წამებისა და წამების მუქარის აკრძალვის აბსოლუტურობას, რომელიც საერთაშორისო სამართლითა და კონსტიტუციით არის გარანტირებული, ჰყავს მოწინააღმდეგები, რომლებიც ცდილობენ, თეორიულად დაასაბუთონ ექსტრემალურ შემთხვევებში მისგან გადახვევის სამართლებრივი შესაძლებლობა.¹

ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, მიზანშეწონილად მიმართის წამების, არასათანადო მოპყრობისა და სხვა ძალადობრივი დანაშაულების ეფექტური და სრულყოფილი გამოძიების მიზნით შეიქმნას დამოუკიდებელი საგამოძიებო მექანიზმი. ასევე, შემუშავდეს დამოუკიდებელი საგამოძიებო მექანიზმის და მთავარი პროცესის სამართალწარმოების პროცესში ჩადენილი დანაშაულების გამოძიების დეპარტამენტის თანამ-

¹ ო. გამყრელიძე, შერაცხვის პრობლემა სისხლის სამართალში და ბრალის ნორმატიული ცნების დასაბუთების ცდა, №3, 2002, გვ. 56.

შრომლობის კონცეფცია. თუმცა, ცხადია, რომ საქართველოს ჯერ კიდევ საკმაოდ დიდი მოცულობის სამუშაო აქვს ჩასატა-რებელი წამებასა და არაადამიანურ მოპყრობასთან ბრძოლის ეფექტური მექანიზმის შესაქმნელად. განსაკუთრებით პრობ-ლემად რჩება სამართალდამცავი ორგანოების თანამშრომლე-ბისა და სხვა საჯარო მოხელეთა მიერ ჩადენილი წამების და არაადამიანური მოპყრობის ფაქტების გამოძიება და დამნაშა-ვეთა პასუხისმგებაში მიცემა.

გამოყენებული ლიტერატურა:

1. საქართველოს კონსტიტუცია, თბ., 2016 წლის მდგ.
2. საქართველოს სისხლის სამართლის კოდექსი, თბ., 2016 წლის მდგ.
3. საქართველოს სისხლის სამართლის საპროცესი კოდექსი, თბ., 2016 წლის მდგ.
4. „წამებისა და სხვა სახის სასტიკი, არაადამიანური და დამამცი-რებელი მოპყრობისა და სასჯელის საწინააღმდეგო“ გაეროს 1984 წლის კონვენცია.
5. „წამებისა, არაადამიანური და დამამცირებელი მოპყრობისა და სასჯელის აკრძალვის“ 1987 წლის ევროპული კონვენცია.
6. 1998 წლის სისხლის სამართლის საერთაშორისო სასამართლოს რომის სტატუტი.
7. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს პრეცედენტუ-ლი სამართალი, თბ., 2004.
8. წამების აკრძალვასთან დაკავშირებით იხ. ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლოს გადაწყვეტილებები: რიბიჩი ავსტრიის წინააღმდეგ (Ribitsch v.Austria), 1995 წლის 4 დეკემბერი, 38-ე პუნქტი; ტეკინი თურქეთის წინააღმდეგ (Tekin v. Turkey), 1998 წლის 9 ივნისი, 53-ე პუნქტი; ასენოვი ბულგარეთის წინააღმდეგ (Assenov v. Bulgaria), 1998 წლის 28 ოქტომბერი, 94-ე პუნქტი.
9. ქართული სისხლის სამართლის კოდექსის მიხედვით, ეს ქმედე-ბა შეიძლება დაკვალიფიცირდეს 329-ე მუხლის მეორე ნაწილის „ე“ ქვეპუნქტით.

10. ო. გამყრელიძე, შერაცხვის პრობლემა სისხლის სამართალში და ბრალის ნორმატიული ცნების დასაბუთების ცდა, №3, 2002, გვ. 56
11. მ. ტურავა, წამება და წამების მუქარა ადამიანის სიცოცხლის გადასარჩენად – სისხლისსამართლებრივად ნებადართული იძულების ღონისძიება? (ეროვნული და ევროპული მიდგომები მაგნუს გეფგენის საქმის მიხედვით). წიგნში „ადამიანის უფლებათა დაცვის საერთაშორისო სტანდარტები და საქართველო“. სტატიათა კრებული. რედაქტორი კ. კორკელია), თბ., 2011.

მარიამ ნიკოლეგვიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილი-სის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იური-დიული ფაკულტეტის IV კურსის სტუ-დენტი

ოთარ ლომიძე

ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილი-სის სახელმწიფო უნივერსიტეტის იური-დიული ფაკულტეტის IV კურსის სტუ-დენტი

ხელმძღვანელი: ივანე ჯავახიშვილის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტის დეკანი
თამარ ლაკერპაია

მომხმარებლის უფლებაების დაცვა დისტანციური (ინტერნეტურციონი) ვარჩვის სვეროვანი

შესავალი

კაცობრიობის აწმუნო, წარსულისა და მომავლის მამოძ-რავებელი ეპიცენტრი ადამიანია. ყველა მიღწეული წარმატება, რევოლუციური გადატრიალება თუ ტექნოლოგიური პროგრესი სწორედ ადამიანების დამსახურებაა და მათსავე ინტერესების დაკმაყოფილებისკენაა მიმართული. ყოველდღიურ ცხოვრებაში, ჩვენთვის ერთი შეხედვით უმნიშვნელო და პრიმიტიული აქ-

ტი, რეალურად სამართლებრივი რეგულირების ქვეშ ექცევა და, ჩვენდაუნებურად, იურიდიული მნიშვნელობის მქონე უფლება-მოვალეობებით აღჭურვილი სუბიექტი – მომხმარებელი გამოვდივართ. სამართალი ხომ მათ შორის ურთიერთობების მომწესრიგებელი ნორმების ერთობლივია. ჩვენი, როგორც ინდივიდის ყოფიერება, რუტინა კომუნიკაციებთანაა დაკავშირებული, რაც დღესდღეობით, ძირითადად სხვადასხვა ელექტრონული მოწყობილობისა თუ პლატფორმის მეშვეობით ხორციელდება. ინტერნეტიზაციის ახალმა ტალღამ საკმაოდ დიდი გავლენა იქნია მრავალი განვითარებული ქვეყნის სამართლებრივ სისტემაზე. სიმარტივისა და ხელმისაწვდომობის საპირნონედ კი შექმნა გარკვეული საფრთხე და რისკები, რომლებიც განსაკუთრებულ გამოხატულებას ჰპოვებენ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართალში. მხარეს მიეცა უნიკალური შესაძლებლობა შეიძინოს საქონელი, მიიღოს მომსახურება ინტერნეტის საშუალებით, ჩაებას დისტანციურ ვაჭრობაში და ამგვარად დაიკმაყოფილოს თავისი ინტერესები. ამ პროცესს თავის მხრივ ახლავს გარკვეული გვერდითი მოვლენები, სწორედ ეს პრობლემატური საკითხები იქნება ჩვენი ნაშრომის განხილვის საგანი, დისტანციური ვაჭრობის კონკრეტული ფორმის – ინტერნეტ-აუქციონის ჭრილში, რომელიც მომხმარებელთა დაცვის სამართლისათვის აღნიშნულ ერთგვარ ნოვაციას წარმოადგენს და დღითიდღე უფრო აქტუალური ხდება. საინტერესოა რას გვთავაზობს ქართული და საერთაშორისო სამართლებრივი სივრცე ინტერნეტ-აუქციონთან დაკავშირებით როგორც თეორიული, ისე პრაქტიკული ასპექტებით და მომხმარებელთან, როგორც ონლაინ აუქციონის მონაწილე პირთან, დაკავშირებული საფრთხეების შეფასება.

1. დისტანციური ურთიერთობის ისტორიული გენეზისი და მისი ხელშეკრულებად ჩამოყალიბების გზა

ბიზნეს საწარმოს გარეთ დადებული ხელშეკრულებების მიმართ განსაკუთრებული ინტერესი პირველად XX საუკუნის 60-80-იან წლებში გაჩნდა. ნიშანდობლივია, რომ დისტანციური ხელშეკრულებები მათი დღევანდებით ინტერპრეტაციით არ არსებობდა. თუმცა, აშკარად იკვეთებოდა მენარმეების სურვილი

და მომხმარებლის მზადყოფნა დაემყარებინათ სახელშეკრულებო ურთიერთობები მენარმეთა მუდმივი ან ჩვეულებრივი ადგილსამყოფელის (სავაჭრო სივრცის) ფარგლებს გარეთ. ეს ფაქტობრივად იყო კიდევაც დისტანციური ურთიერთობის პირველადი ჩანასახი.¹ დისტანციური და ელექტრონული კომერციის განვითარებამ აუცილებელი გახდა ეკონომიკური და სამართლებრივი ინსტიტუტების ადაპტირება ახალ ტექნოლოგიებთან და ვაჭრობის წესებთან.

დისტანციური დადებული ხელშეკრულებები სათავეს 1997 წლის 20 მაისიდან იღებს, კერძოდ, ევროპარლამენტისა და საბჭოს 97/7 EG დირექტივიდან, რომელიც დისტანციურ კონტრაქტებთან მიმართებაში მომხმარებელთა დაცვას ეხება.²

1994-1997 წლებში უამრავმა მენარმემ შექმნა ვებგვერდები ინტერნეტში, მაგრამ სრულყოფილი სახის მატარებლები არ იყვნენ, რადგან ელექტრონული ვაჭრობის შესაძლებლობა მათ ჯერ არ გააჩნდათ. 1997-2000 წლებში შესაძლებელი გახდა პირველი ელექტრონული ტრანზაქციის განხორციელება. დღესდღეობით ამ ტრანზაქციების ნათელ მაგალითებად გვევლინება – amazon, ebay, 6pm, copart, iaai, manheim.

2. დისტანციური ხელშეკრულების (Fernabsatzverträge) რაობა

დისტანცია (ლათინურად Distantia) – მიესადაგება რეალურ, ფიზიკურ მანძილს, რომელიც მოვლენათა (საგანთა) არაერთგვაროვნების ან გათიშულობის აზრობრივი გაზომვის ფუნქციას ასრულებს. სოციალურ მეცნიერებებში შემოვიდა ეთნოლოგიის სფეროდან, კერძოდ, პროქსემიკიდან, რომელიც

¹ თ. ლაკერბაია. (2014). მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართალი. გვ 226.

² ფაჩუაშვილი, ნ. (თ. გ.). დისტანციური ხელშეკრულებები და მათზე უარის თქმის უფლება გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის მიხედვით]. გვ 144.

ადამიანებს შორის დამოკიდებულებებს მათ შორის სივრცული მიმართებების მეშვეობით აღწერს.¹

დისტანციური ხელშეკრულება – სახელშეკრულებო ურ-თიერთობის ფორმა, რომელიც არ უკავშირდება მხარეთა პირ-დაპირ ურთიერთობას, ასეთი სახის ხელშეკრულებები იდება ინტერნეტით, ტელეფონით, ელ-ფოსტით ან ამა თუ იმ კომუნიკაციის მეთოდით. გერმანიის სამოქალაქო კოდექსის (შემდგომ-ში გსკ) 312. ბ მუხლის მიხედვით, დისტანციურია ისეთი ხელ-შეკრულება, რომელიც იდება მხოლოდ კავშირგაბმულობის მეშვეობით. დისტანციური ხელშეკრულების ნამდვილობისათ-ვის საჭიროა 3 ეტაპის გავლა: წინადადების შეთავაზება, მისი მიღება და დადასტურება.²

2016 წლის საქართველოს კანონის „მომხმარებელთა უფ-ლებების დაცვის შესახებ“ მერვე მუხლის მეორე ნაწილის თა-ნახმად – დისტანციური ხელშეკრულება იდება ტექნიკური სა-შუალებების გამოყენებით და არ მოითხოვს მოვაჭრისა და მომ-ხმარებლის ფიზიკურ თანყოფას.³

2011/83 EU დირექტივა დისტანციურად დადებულ ხელ-შეკრულებებს მიაკუთვნებს „ნებისმიერ გარიგებას, რომელიც დადებულია მომხმარებელსა და მენარმეს შორის, დისტანციუ-რი ვაჭრობისათვის, ან მომსახურების განევისათვის სპეცია-ლურად ორგანიზებული სისტემის მეშვეობით, მომხმარებლისა და მენარმის უშუალო, ერთდროული მონაწილეობის გარეშე, დისტანციური კომუნიკაციის ერთი ან რამდენიმე განსაკუთრე-ბული წესის გამოყენებით.⁴

¹ ედუარდ კოდუა, ლ. ბ. (2004). სოციალურ და პოლიტიკურ ტერმინთა ლექსიკონი – ცნობარი. გვ. 351.

² ზ. ჭეჭელაშვილი. (2010). გსკ ქართული თარგმანი. გვ. 61.

³ „საქართველოს კანონი მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ“. (2016).

⁴ 2011/83 EU დირექტივა

3. აუქციონი, როგორც დისტანციური ვაჭრობის ფორმა

3.1. მოკლე ისტორიული რაკურსი

მსოფლიოში ყველაზე ცნობილი უძველესი აუქციონები ხელოვნების ნივთების გასაყიდად ტარდებოდა. ასეთი იყო მაგალითად კრიტისისა და სოტბის აუქციონები. ამგვარად ნივთების გაყიდვის ტრადიცია პაბილონში ჩაისახა, ჯერ კიდევ 500-იან წლებში ჩვ. წ. აღ. როდესაც ქალები იყიდებოდნენ ყველაზე გულუხვი შეთავაზებების შედეგად. წლების წინ, აუქციონები ძირითადად ტარდებოდა საამისოდ მოწყობილ შენობებში. თანამედროვე ტექნოლოგიების განვითარებამ გავლენა ვაჭრობის ამ ფორმაზეც მოახდინა. შესაბამისად, შესაძლებელი გახდა აუქციონის ჩატარება და მასში მონაწილეობის მიღება ინტერნეტის საშუალებით.¹

3.2. აუქციონის რაობა

აუქციონი (ლათინურად *auctio, -onis*) – ქონების საჯარო წესით შეთავაზება, როდესაც ყველაზე მაღალი ფასის გადამხდელი ამ ქონების მესაკუთრე ხდება.² თანამედროვე სამართლებრივ სივრცეში ვხვდებით აუქციონის ორ სახეს, ესენია –
1. საჯარო აუქციონი (გსკ 156 – აუქციონზე ვაჭრობისას ხელშეკრულება იდება ჩაქუჩის ბოლო დარტყმით. ფასის შეთავაზება ძალას კარგავს, თუ შეთავაზებულია უფრო მაღალი ფასი ან აუქციონი მთავრდება ჩაქუჩის ბოლო დარტყმის გარეშე)³ ეს არის ისეთი აუქციონი, რომელსაც მეწარმე და მომხმარებელი პირადად ესწრებიან, ან აქვთ უშუალოდ დასწრების შესაძლებლობა.

2. ასევე აუქციონში იგულისხმება ონლაინ-აუქციონები, რომლის დროსაც მხარეებს არ აქვთ მასზე დასწრების შესაძლებლობა. ის მოიცავს როგორც ტელეფონით ან ფაქსით,

¹ თ. ლაკერპაია. (2014). მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართალი. გვ236.

² www.court.ge/geo_dictionary

³ გსკ 156.

ისე კერძო პირის ან/და სახელმწიფოს მიერ მოწყობილი აუქციონებს, თავიანთი სამართლებრივი ფორმიდან გამომდინარე აქ არ იგულისხმება ისეთი ინტერნეტაუქციონები როგორებიცაა (მაგ. „ბაჟ“, „მაზონ“ და ა. შ.). აუქციონი, დისტანციურად დადებულ ხელშეკრულებებში არ უნდა იქნას აღქმული მხოლოდ ე. წ. „ონლაინ-აუქციონებად“. ამ ხელშეკრულებისათვის აუქციონი შეიძლება იყოს, ტელეფონით ან ფაქ-სით შეთავაზებული მომსახურებაც.

3.3. ინტერნეტ აუქციონის სამართლებრივი რეგულირება

3.3.1. ადგილობრივ დონეზე

ინტერნეტ აუქციონის ჩატარება ექვემდებარება გარკვეულ წესებსა და პირობებს, რომლებიც მუხლების სახით თავმოყრილია *Eauction.ge*-ს ვებ გვერდზე შესაბამის დებულებაში – „ელექტრონული (ინტერნეტ) აუქციონის ჩატარების წესი და პირობები. ამ დებულებით გათვალისწინებული ელექტრონული აუქციონის მემვეობით პირს ეძლევა შესაძლებლობა – მოიპოვოს ბუნებრივი რესურსებით სარგებლობის ლიცენზია. მონაწილეობის უფლება აქვს ნებისმიერ ფიზიკურ ან/და იურიდიულ პირს, ასევე ორგანიზაციულ წარმონაქმნებს რომელიც არაა იურიდიული პირი. შემდგომში ეს უკანასკნელნი მოხსენებულნი არიან – მომხმარებლებად. ლიცენზიის გამცემი ორგანო ლიცენზიის გაცემის მიზნით ელექტრონული აუქციონის ჩატარებაზე გადაწყვეტილების მიღებისას ინფორმაციას აქვეყნებს ლიცენზიის გამცემი ორგანოს ვებ გვერდზე ან/და ვებ გვერდზე www.eauction.ge¹, რაც ინფორმაციის ოფიციალურ გამოქვეყნებად ითვლება. გამოსაქვეყნებელი ინფორმაცია უნდა შეიცავდეს დეტალურ მონაცემებს აუქციონის დაწყებისა და დასრულების თარიღის შესახებ, სალიცენზიო პირობებს, აუქციონის საწყის ფასს, ბიჯის ოდენობას, ლიცენზიის გამცემის დასახელებას და ა. შ. აღნიშნულ ინტერნეტ აუქციონში მონაწილეობი-

¹ www.eauction.ge. მოპოვებულია ელექტრონული აუქციონის ჩატარების წესი და პირობები. -დან.

სათვის დაცული უნდა იყოს მე-14 მუხლით განსაზღვრული პირობები. ამავე მუხლის მე-6 პუნქტში გათვალისწინებულია მონაწილეობაზე უარის თქმის საფუძვლები. ეს უკანასკნელი აუქციონში მონაწილეობაზე უარის თქმის საფუძვლების ფართო ინტერპრეტირების საშუალებას იძლევა. ზემოთ ხსენებული დებულება საკმაოდ საინტერესო დათქმას შეიცავს ელექტრონული აუქციონის ჩაშლის შესახებ. მ. 17-ით განსაზღვრულია ასეთი 3 შემთხვევა: ა) ელექტრონულ აუქციონზე ვერ განხორციელდა სარგებლობის ლიცენზიის რეალიზაცია; ბ) ამ ბრძანებით გათვალისწინებულ შემთხვევაში გამარჯვებული დადგენილ ვადაში არ გადაიხდის აუქციონზე თავის მიერ დასახელებულ თანხას; გ) დაირღვა კანონმდებლობით გათვალისწინებული სხვა მოთხოვნები. ელექტრონული აუქციონის შედეგებთან დაკავშირებული სადაცო საკითხები განიხილება მოქმედი კანონმდებლობით დადგენილი წესით.

ამჟამად მიმდინარეობს მუშაობა „მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ“¹ კანონპროექტზე, რომელიც ჯერჯერობით ხელმისაწვდომი არ არის, სწორედ ამიტომ ამ ეტაპზე ვიხელმძღვანელებთ 2016 წლის „მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ“ კანონპროექტით, რომელიც უშუალოდ ინტერნეტ აუქციონზე არ საუბრობს, მაგრამ ახდენს დისტანციური ხელშეკრულების სამართლებრივ რეგულირებას. ეს უკანასკნელი კი თავის მხრივ გულისხმობს ინტერნეტ აუქციონსაც. კანონპროექტის მე-8 მუხლი მოვაჭრეს აკისრებს დეტალური ინფორმაციის მიწოდების ვალდებულებას გასაგები ფორმით, მომხმარებლის მოთხოვნის შემთხვევაში წერილობითაც. მოვაჭრე ვალდებულია გონივრულ ვადაში დაუდასტუროს მომხმარებელს დისტანციური ხელშეკრულების დადება და არაუგვიანეს პროდუქციის მიწოდებამდე/შესრულების დაწყებამდე მიანოდოს მას აღნიშნული მუხლის 1-ლი პუნქტით გათვალისწინებული ინფორმაცია.

¹ „მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ“ კანონპროექტი. (2019).

3.3.2. საერთაშოისო დონეზე

ინტერნეტ-აუქციონის ნორმატიულად მარეგულირებელ საშუალებად საერთაშორისო კანონმდებლობიდან შეგვიძლია დავიმოწმოთ ევრო პარლამენტისა და საბჭოს 2011 წლის 25 ოქტომბრის დირექტივა 2011/83/EC¹, რომელიც მოიცავს შემდეგს – მომხმარებელთა უფლებების, 93/13/EEC და ევროპარლამენტისა და საბჭოს დირექტივაში 1999/44/EC შესწორებების შეტანისა და საბჭოს დირექტივისა 85/577/EEC და ევროპარლამენტისა და საბჭოს დირექტივის 97/7/EC² გაუქმების შესახებ.

აღნიშნული დირექტივით, ინფორმაციულობის სტანდარტი მოითხოვება ისე, როგორც ეს გათვალისწინებულია ქართულ კანონმდებლობაში, მაგრამ ის გამოირჩევა ერთი მნიშვნელოვანი პუნქტით-ინტერნეტით შეძენილ საქონელზე უარის თქმის უფლება – ინტერნეტში შეძენილი საქონლის მიღებიდან 14 დღის განმავლობაში მომხმარებელს აქვს უფლება, ყოველგვარი მიზეზის და ახსნა განმარტების გარეშე საქონელი უხმარი დააბრუნოს. ასეთ შემთხვევაში მოვაჭრემ უნდა დააბრუნოს მომხმარებლის მიერ საქონლის მისაღებად გაწეული ყველა ხარჯი, მათ შორის ტრანსპორტირების ხარჯი (თუმცა პროდუქტის დაბრუნებისათვის საჭირო ტრანსპორტირების ხარჯი მომხმარებელმა უნდა გაიღოს). ამ უფლებას უზრუნველყოფს 97/7/EC დირექტივა, რომელიც ამჟამად ჩანაცვლებულია 2011/83/EU დირექტივით. უარის თქმის უფლებასა და მის შედეგებზე დაწვრილებით იხ. ქვემოთ.

¹ 2011/83/EC.

² 97/7/EC.

4. მომხმარებელი და ინტერნეტ-აუქციონი

- No table of contents entries found. ვინ არის მომხმარებელი? – ნებისმიერი პირი, რომელიც მოქმედებს თავისი პირადი მოთხოვნილებების დაკმაყოფილების მიზნით.¹
- რა სურს მოხმარებელს? – თანდაყოლილი (ბიოლოგიური) და შეძენილი (სოციალური და პიროვნული) მოთხოვნილებების დაკმაყოფილება, რომელიც ადამიანის ქცევას განსაზღვრავს. ადამიანს უამრავი მოთხოვნილება გააჩნია და იგი თანმიმდევრობით ისწრაფვის მათი დაკმაყოფილებისაკენ.² ეკონომიკური თვალსაზრისით, მოთხოვნა რისი დაკმაყოფილებაც სურს მომხმარებელს, არის მისი სურვილი მატერიალური შესაძლებლობის თანხლებით შეიძინოს პროდუქტი ან მომსახურება გარკვეულ ფასად.³

4.1. მომხმარებელთა უფლება-მოვალეობები

მომხმარებელი ინტერნეტ აუქციონის უმნიშვნელოვანეს ფიგურად გვევლინება. საინტერესოა ის სამართლებრივი პერკვეტები, რაც უზრუნველყოფს მომხმარებლის უსაფრთხოებას კანონისმიერი დაცვის თვალსაზრისით.

ამ საკითხის ფართოდ გასაშლელად, ვფიქრობთ, მიზანშეწონილია კონკრეტული მაგალითების განხილვა, რათა უკეთესად გავიგოთ თუ რა უფლება-მოვალეობებით არის მომხმარებელი აღჭურვილი, მაშინ როდესაც, ის მონაწილეობს ინტერნეტ აუქციონში რათა დაკმაყოფილოს თავისი მოთხოვნილებები.

Eaucution.ge-ზე განთავსებული დებულება ინტერნეტ აუქციონის ჩატარების წესსა და პირობებზე პირდაპირ განსაზღვრავს მხარეთა უფლებებსა და მოვალეობებს. აღნიშნული დებულების მე-16 მუხლის მე-3 ნაწილის თანახმად, მომხმარე-

¹ თ. ლაკერბაია. (2014). მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართალი. გვ 30.

² <http://b2p.ge/maslous-piramida/>. (2018 წლის 01 10).

³ გ. მ. (2000). გვ 90-91. გამომც. დიოგენე 2000.

ბელს ეკისრება ორი ძირითადი ვალდებულება: ა)დაიცვას აუქციონში მონაწილეობის წესები და პირობები ბ)ლიცენზის გამცემი ორგანოს მიერ დადგენილ დროში გადაიხადოს ის ფულადი თანხა, რომელიც შეესატყვისება მის მიერ აუქციონზე შემოთავაზებულ ფასს. იმისათვის, რომ მომხმარებელი აღვიქვათ ინტერნეტ აუქციონის სრულყოფილ მხარედ, მას უნდა ენიჭებოდეს გარკვეული უფლებებიც, რომელებიც, ვფიქრობთ არასრულყოფილადაა წარმოდგენილი მე-16 მუხლის მე-2 ნაწილში, რომელშიც მხოლოდ და მხოლოდ 2 უფლებაა მოცემული. ამ მუხლის თანახმად მომხმარებელი უფლებამოსილია:

- გააკეთოს არჩევანი და შეიძინოს შესაბამისი ლიცენზია
- ნებისმიერ დროს განახლოს თავისი პირადი მონაცემები

4.1.1. მომხმარებლის მიერ უარის თქმის უფლება ხელშეკრულებაზე

რატომ არ არის აღნიშვნულ დებულებაში საუბარი ისეთ მნიშვნელოვან უფლებაზე, როგორიცაა უარის თქმის უფლება დისტანციურ ხელშეკრულებაზე და რომელიც გათვალისწინებულია ევროპარლამენტისა და საბჭოს 2011 წლის 25 ოქტომბრის დირექტივაში 2011/83/EC. საქმე ისაა, რომ 97/7/EC დირექტივა დისტანციურად დადებულ ხელშეკრულებებში მომხმარებელთა უფლებების დაცვის შესახებ გარკვეულად ზღუდავდა დირექტივების მოქმედებას აუქციონების მიმართ, მაგრამ ამავდროულად არ ითვალისწინებდა აუქციონის განმარტებას. ეს კი იმას ნიშნავდა, რომ დირექტივით რეგლამენტირებული ხელშეკრულების უარყოფის უფლების მოქმედების ეფექტი ხშირ შემთხვევაში სადაც იყო. დაშვებული მინიმალური ჰარმონიზაციის ფარგლებში,¹ აუქციონის განმარტება მინდობილი იყო ევროპული კავშირის ყოველი წევრი სახელმწიფოს შიდა კანონმდებლობაზე, რაც მისი განსხვავებული ინტერპრეტაციის საშუალებას იძლეოდა. მიგვაჩნია, რომ ინტერნეტ აუქციონი

¹ თ. ლაკერბაია. (2014). მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სამართალი. გვ 237.

სწორედაც, რომ ხასიათდება იმ ნიშნებით, რომლებიც ქმნიან დისტანციური ხელშეკრულების არსა. ვინაიდან, დირექტივით გათვალისწინებული უარის თქმის უფლება მიმართულია დისტანციური ხელშეკრულებისადმი, ვფიქრობთ, რომ ინტერნეტ-აუქციონი სწორედ ამ ხელშეკრულების ერთ-ერთი სახეა შესაბამისად, მომხმარებელი რომელიც მონაწილეობს ინტერნეტ-აუქციონში ავტომატურად უნდა აღიჭურვოს ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლებით.

საინტერესოა, არის თუ არა გათვალისწინებული უარის თქმის უფლება საქართველოში ჩატარებულ ონლაინ აუქციონების წესდებებში – განთავსებულია თუ არა ეს უფლება ონლაინ აუქციონების განმახორციელებლის ვებ გვერდზე პირდაპირ თუ ირიბად, არის თუ არა ის ობიექტურად აღქმადი საშუალო დონის მომხმარებლის მიერ და რამდენადაა ამ უფლების დაცვა გარანტირებული. მაგალითისათვის განვიხილოთ სადაზღვევო კომპანია „ალდაგის“ ავტო აუქციონი. აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ მითითებული პლატფორმის ვებ გვერდზე ცალკე გამოყოფილია გრაფა ონლაინ აუქციონის ჩატარების წესა და პირბებზე, რაც მარტივად აღქმადია. მასში დეტალურად არის განერილი რეგისტრაციის პირობები, აუქციონის ჩატარების წესი, ავტორიზაციის საკითხები, აუქციონში მონაწილეობის პირობები, ინტერნეტ აუქციონში გამარჯვებულთან გარიგების გაფორმების წესი და პირობები და, რაც ჩვენთვის ყველაზე მნიშვნელოვანია, მხარეთა უფლებამოსილებანი. მომხმარებლის ვალდებულება არის იდენტური იმ ვალდებულებებისა, რომელიც გათვალისწინებულია [eauction.ge](#)-ს დებულებით, საინტერესო დათქმები გვხვდება მომხმარებლის უფლებებში. გარდა იმისა, რომ მომხმარებელი უფლებამოსილია ნებისმიერ დროს განაახლოს თავისი პირადი მონაცემები, მიიღოს აუქციონზე გამოტანილი ავტომანქანის შესახებ აუქციონერის ხელთ არსებული ნებისმიერი ინფორმაცია, ამასთანავე მომხმარებელი სარგებლობს სპეციალური უფლებამოსილებით – ნებისმიერ დროს გაიტანოს მის მიერ აუქციონში მონაწილეობის მისაღებად შეტანილი სადეპოზიტო თანხა იმ პირობით, რომ თანხის გატანის მომენტისათვის იგი არ მონაწილეობს მიმდინარე აუქციონში ან/და არ ფიქსირდება გამარჯვებულად ჩატარებულ აუქციონში. ვფიქრობთ, სადაზღვევო კომპანიის მიერ შემოთა-

ვაზებული დათქმა მომხმარებლის, როგორც ინტერნეტ აუქციონის მონაწილის მნიშვნელოვან სამართლებრივ დაცვას უზრუნველყოფს და გარკვეულმხრივად თავის თავში გულისხმობს კიდევაც მომავალში დასადებ ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლებას. თუმცა ეს უკანასკნელი პირდაპირ არც ალდაგს აქვს გათვალისწინებული.

4.2. ქართული და უცხოური ინტერნეტ-აუქციონების შედარებითი ანალიზი

აღსანიშნავია ის ფაქტი, რომ დღესდღეობით ერთ-ერთი საკმაოდ ცნობილი ავტობაზრობის პლატფორმა „ავტოპაბი“-ს ვებ გვერდზე ეს ეტიკეტი არაა დაცული და არ ფიქსირდება წესებისა და პირობების გრაფა¹. ამ მხრივ ჩრდილქვეშ ექცევა მომხმარებლის ისეთი მნიშვნელოვანი უფლება, როგორიცაა სასურველი მინიმალური ინფორმაციის ხელმისაწვდომობა, რაც განამტკიცებს ნდობას მეორე მხარისადმი-ამ შემთხვევაში ინტერნეტ აუქციონის განმახორციელებლისადმი. ინფორმირების სტანდარტის თაობაზე საუბრობს მრავალი დირექტივა და მათი მოთხოვნა შემდეგში მდგომარეობს-ხელშეკრულების ძლიერება და გამოცდილმა მხარემ მომხმარებელი უნდა უზრუნველყოს სრულყოფილი ინფორმაციით. შესაბამისად ავტოპაბის მიერ განხორციელებულ აუქციონთან მიმართებაში ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლებაზე საუბარი ზედმეტია, ვინაიდან ისინი ყველაზე მარტივს -მომხმარებელთა ინფორმირებასაც კი არ ახდენენ და ამ მხრივ ართმევენ კონტრაპენტს შესაძლებლობას სრულყოფილად ისარგებლოს თავისი უფლებამოსილებებით. მართალია ვებ გვერდზე მითითებული არის საკონტაქტო მონაცემები, მაგრამ მიგვაჩნია რომ ეს საკმარისი არ არის.

საკმაოდ საინტერესოა აშშ-ს ონლაინ აუქციონები, მათ შორის ავტო აუქციონები რომელთა მეშვეობითაც ავტო იმპორტი საკმაოდ მასშტაბურია საქართველოშიც. განსაკუთრებული პოპულარობით სარგებლობს Copart, Manheim, IaaI –

¹ იხ. www.autohub.ge

- Manheim – დაუზიანებელი ავტომობილების ერთ-ერთი უმსხვილესი და ავტორიტეტული აუქციონთა სისტემა აშშ-ს მასშტაბით, რომელზეც ყოველდღიურად ათასობით ავტომობილი, მოტოციკლი და სატვირთო მანქანა იყიდება. აქ შესაძლებელია პრაქტიკულად ყველანაირი ავტომობილის შერჩევა საკოლექციო მოდელების გარდა. ამერიკელ დილერთა უმეტესობა სწორედ „Manheim“-ზე იძენს ავტომობილებს შემდგომში სარფიანად გაყიდვის მიზნით. საცალლო ბაზარზე არსებულ ფასებთან შედარებით „Manheim“-ის ფასები გაცილებით დაბალია. უმეტეს შემთხვევაში ეს სხვაობა რამდენიმე ათას დოლარს შეადგენს. ლოტების უმეტესობას თან ერთვის კომპლექტაციისა და მანქანის მდგომარეობის დეტალური აღწერა. (საღებავის მდგომარეობა, სალონის მდგომარეობა, საბურავების ხარისხი და ა. შ.)
- Copart – დიდი მასშტაბების ქიონე სადაზღვევო აუქციონი აშშ-ში, სადაც იყიდება დაზიანებული (ხშირად უმნიშვნელოდ) ტექნიკა, მონაცემთა ბაზის განახლება ხდება პრაქტიკულად ყოველდღიურად და მოიცავს მთელი აშშ-ს ტერიტორიას. Copart-ის ძირითადი მომწოდებლები სადაზღვეო კომპანიებია, ავტომობილების უმეტესობას აქვს SALVAGE სტატუსი, რაც ნიშნავს, რომ ავტომობილის აღდგენის საფასური აღემატება ავტომობილის საბაზრო ღირებულების 40%-ს. აშშ-ში ასეთი ავტომობილები ჩამონერას ექვემდებარება.
- Iaai – ამ ავტოაუქციონზე იყიდება სადაზღვეო შემთხვევების დროს (ნაავარიები) დაზიანებული ავტო და მოტო ტექნიკა, ეს აუქციონი უფრო ნაკლებად არის ცნობილი, ვიდრე Copart-ი თუმცა სიდიდით არ ჩამოუვარდება მას. აქ ისე როგორც Copart-ზე იპოვით ავტომობილებს, მოტოციკლებს, კვადროციკლებს, ნავებს, კატარლებს, იახტებს.
- IAAI შედარებით ნაკლები პოპულარობის გამო, მასზე ფასებიც უფრო დაბალია. აუქციონის დაწყებამდე ქვეყ-

- ნდება ინფორმაცია ტექნიკის მახასიათებლებისა და კონდიციის შესახებ. ლოტები დიფერენცირებულია კატეგორიებად: ავარიის შემდეგ, გატაცების შემდეგ და სხვა. ლოტები დასურათებულია სხვადასხვა რაკურსით გადაღებული ფოტოებით. IAAI-ზე ტექნიკის საბოლოო ფასი ფორმირდება ფსონის მომატების პრინციპით, აუქციონის დაწყებამდე ცხადდება საწყისი ფასი, საიდანაც ხდება ფასის მატება. როგორც წესი, სააუქციონო ბიჯი შეადგენს 100\$-ს. გამარჯვებულია ის ვისი ფსონიც ყველაზე მაღალი აღმოჩნდება. IAAI-ზე გასაყიდად გამოტანილი ტექნიკა იყიდება სტატუსით AS IS (როგორიც არის), ანუ იმ მდგომარეობაში, როგორიც მიიღო აუქციონმა. ეს სტატუსი ხაზს უსვამს იმ ფაქტს რომ ტექნიკას არ გააჩნია არანაირი გარანტია, მათ შორის ფარულ დეფექტებზეც.
- შეუძლებელია არ შევეხოთ, ყველასათვის ცნობილ უმსხვილეს კორპორაციას – **eBay Inc.** (NASDAQ: EBAY)¹ – ამერიკული ინტერნეტ-კორპორაცია, რომელიც ფლობს eBay.com-ს, ონლაინ აუქციონს და მაღაზიას, სადაც შესაძლებელია სხვადასხვა პროდუქტისა და სერვისის შეძენა. დაარსდა 1995 წელს და დღეისათვის ოპერირებს 30-ზე მეტ ქვეყანაში. მიუხედავად იმისა, რომ იგი ძირითადად აუქციონის რეჟიმში ფუნქციონირებს, დაარსების შემდეგ მას ასევე დაემატა რეჟიმი „Buy It Now“, რომელიც პროდუქტის დაუყოვნებლივ შეძენის საშუალებასაც იძლევა.
 - მხედველობიდან არ უნდა გამოგვრჩეს, ასევე კიდევ ერთი გიგანტური კომპანია Amazon – რომელიც, ebay-ის მსგავსად, გვთავაზობს სხვადასხვა პროდუქტის როგორც Buy It Now-ს ისე აუქციონის მეშვეობით ყიდვას.

¹ <https://www.wikipedia.org>.

4.3. მომხმარებლის დაცვის სტანდარტი საერთაშორისო ინტერ-ნეტ აუქციონების მაგალითზე

Amazon-ის მიერ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის სტანდარტი უფრო მაღალია ვიდრე Ebay-ის, თუმცა ორივე მათგანი, მომხმარებელს აღჭურავს შესაძლებლობით, როგორც აუქციონზე, ისე ჩვეულებრივი ყიდვის შემთხვევაში შეძენილი საქონლის წუნის არსებობის დროს, კომპენსირდეს გამყიდვების მიერ ეს ზიანი ფულადი სახით. დისტანციური ხელშეკრულების დროს, როდესაც შეძენა ხდება ფოტოების ან სხვა ელექტრონულ მონაცემებზე დაყრდნობით, მომხმარებელი მოკლებულია შესაძლებლობას კარგად შეისწავლოს მის მიერ არჩეული ნივთი, შესაბამისად მინდობილია გამყიდველის კეთილსინდისიერებას და მის მიერ გამოქვეყნებული მახასიათებლების მიმართ ნდობითაა აღჭურვილი. აქედან გამომდინარე, იმ შემთხვევაში თუ ნივთს აღმოაჩნდა ნაკლი, რაც არ იყო გამყიდვების მიერ მითითებული, ან მითითებული იყო, მაგრამ არა იმ მოცულობით, როგორიც რეალურად ნივთს გააჩნდა – ასეთ დროს მომხმარებელს, როგორც ინტერნეტ აუქციონის მონაწილე უფლებამოსილია მოითხოვოს ანაზღაურება. მტკიცების ტვირთი სუსტ მხარე-მომხმარებელზეა, რომელიც დადასტურების შემთხვევაში იღებს კომპენსაციას.

4.4. შუალედური დასკვნა ქართული რეალობის ხარვეზებზე

ქართულ ინტერნეტ პლატფორმებთან შედარების საფუძვლზე, რომლებიც ორგანიზებას უწევენ ონლაინ აუქციონების ჩატარებას, ნათლად იკვეთება სხვაობა უცხოურ და ადგილობრივ სტანდარტებს შორის, რომელთა რეალიზაცია უზრუნველყოფს მომხარებლთა სამართლებრივ დაცვას. ჩვენი, როგორც, მომხმარებლის მიერ ნებისმიერი კითხვა, რაც შეიძლება გაგვიჩნდეს თუნდაც ტექნიკური, ნორმატიული ან/და უფლება-მოვალეობების თვალსაზრისით, ნათლადაა ილუსტრირებული ზემოხსენებული უცხოური კორპორაციების ვებგვერდზე. გარდა ამისა, ამ ყველაფრის ფონზე ზემოხსენებული კორპორაციების

მხრიდან იგრძნობა რომ მათ გააზრებული აქვთ საკუთარი პა-სუხისმგებლობა, გამსჭვალულნი არიან მომხარებლის მიმართ პატივისცემით, რაც გამოიხატება „სუსტი მხარის“ უფლება-მო-ვალეობებისა და ინტერესების გათვალისწინებაში. რის ფუფუ-ნებასაც ხშირ შემთხვევაში ქართული ინტერნეტ აუქციონის მომხმარებელი მოკლებულია. შეიძლება ეს იმითაც არის განპი-რობებული, რომ მომხმარებელთა უფლებების დაცვის თვალ-საზრისით, ინტერნეტ აუქციონისადმი და ზოგადად დისტანცი-ური ხელშეკრულებების რეგულირების კონკრეტული სამარ-თლებრივი საფუძველი ქართულ კანონმდებლობაში ჯერ გათ-ვალისწინებული არ არის. მომხმარებლის უფლებების დაცვა კი ხორციელდება ზოგად ნორმებზე მითითებით.

5. დასკვნა

მომხმარებელთა წრე საკმაოდ ფართო და კომპლექსურია, დროთა განმავლობაში, ტექნოლოგიური ცვლილებებიდან გა-მომდინარე, ადამიანებს მოუხდათ მრავალ სიახლესთან ადაპ-ტირება, მათ შორის – დისტანციურ ვაჭრობასთან, რომლის პირმშოსაც ჩვენი განხილვის საგანი – ონლაინ აუქციონი და მომხმარებელი როგორც მისი მონაწილე მხარე წარმოადგენს. იმ ფაქტზე დაყრდნობით, რომ აღნიშნული კვლევის საკითხი წარმოადგენს ნოვაციას, ის მოკლე ისტორიული გენეზისის მქონეა, შესაბამისად იურიდიული ლიტერატურა და სამარ-თლებრივი პრაქტიკა არ გამოიჩინა სიუხვით, მით უმეტეს ისე-თი ახლად ჩამოყალიბებული სამართლის მქონე ქვეყნისათვის, როგორიც საქართველოა. ნორმატიული სიმწირე წარმოშობს იმ პრობლემებს, რომლებიც ზემოთ განვიხილეთ:

- მომხმარებლის ინფორმირებულობის სტანდარტის დაუცველობა მეორე მხარის მიერ;
- დაუხვეწავი ინტერნეტ პლატფორმები;
- ხელშეკრულებაზე უარის თქმის უფლებაზე ქართულ კანონმდებლობაში ჩანაწერის არ არსებობა;
- წუნდებული პროდუქტის მიღების შემთხვევაში მომ-ხმარებელთა დაცვის გარანტიები.

ამ პრობლემათა გადაჭრის გზების ძიებამ მიგვიყვანა საერთაშორისო პრაქტიკამდე. რომლის ქართულ რეალობასთან შედარებითი ანალიზის საფუძველზე მივედით იმ დასკვნამდე, რომ ევროპეიზაცია, იმ დირექტივების იმპლემენტირება, რომლის სრულ ჩამონათვალსაც ასოცირების შეთანხმება გვთავაზობს, არის საუკეთესო საშუალება იმისა, რომ დაიხვეწოს ქართული ონლაინ აუქციონების ინსტიტუტი რათა მომხმარებელმა თავისი უფლებებისა და მოვალეობების რეალიზება სრულფასოვნად მოახდინოს.

სარჩევი

პიზნებისა და ტურიზმის სექცია:

სოფო კოდუა	3
ბუღალტრული აღრიცხვა-ბიზნესის ენა	
რატი კანაშვილი.....	10
გლობალიზაციის გავლენა საქართველოს ეკონომიკაზე	
მიშიკო ფაილოძე	13
ბუღალტრის პროფესია და ბუღალტერთა კლასიფიკაცია	
ნატა ციცქიშვილი.....	19
რელიგიური ტურიზმის, განვითარების პერსპექტივები აფხაზეთში	
ანა ცხოვრებაშვილი	21
აუდიტორული საქმიანობა უცხოურ ქვეყნებში და პროფესიის მომავალი 21-ე საუკუნის გადმოსახედიდან	
ლიკა ვარდოსანიძე.....	32
„ეკოსოფელი - მომავლის სოფელი საქართველოში“	
ილონა კაჭარავა.....	38
რელიგიური ტურიზმის განვითარების პერსპექტივები აბაშასა და მარტვილში	

სოციალური მეცნიერებების სექცია:

თეონა ბარძიმაშვილი	41
კონფლიქტი და მოლაპარაკება	
მარიამ რობაქიძე, მართა ბექურაიძე	44
მე-19 საუკუნის ქართული ფემინისტური ხედვის გავლენა თანამედროვე ქართულ ფემინისტურ აქტივიზმზე	

ლიზა გოგუა, მარი ედიშერაშვილი	47
პლასტიკური ქირურგია	
მირანდა კეკუტია, ანი ჩხავლიძე	50
გარემოს დაბინძურება	
თამთა ქეშიკაშვილი	53
საქართველოს გეოეკონომიკური პოტენციალის გავლენა მის წინაშე მდგარ გეოპოლიტიკურ გამოწვევებზე	
ნინო სალუქვაძე	57
გლობალიზაცია და საქართველო	
 სამართლის სექცია:	
ბაქარ გვაზავა	61
საპარლამენტო მმართველობის თავისებურებანი	
მაიზერ ჭკადუა, რეზო ჭუმბურიძე	67
ლტოლვილ და დევნილ ბავშვთა უფლებების დაცვა	
ბექა ექონია	78
მოგების გადასახადის ესტონური მოდელის სამართლებრივი ასპექტები საქართველოში	
ნათია ევსტაფიშვილი, ირინე რაზმაძე	80
მეუღლეთა თანასაკუთრების პრობლემატური საკითხები და ასახვა პრაქტიკაში	
სოფიო ფირანაშვილი	97
გენდერული თანასწორობის გამოწვევები ქალის მიმართ ძალადობის წინააღმდეგ ბრძოლის საერთაშორისო და ეროვნული გამოცდილება, ინსტრუმენტები	

მარი კილავა.....	100
ლიზინგის ხელშეკრულების, როგორც ეკონომიკურ- სამართლებრივი მოვლენის სამოქალაქო — საგადასახადო რეგულირების სამართლებრივი ასპექტები	
მარიამ კახიძე, მარიამ კაპანაძე	102
პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობა ციფრულ სამყაროში	
გიორგი ლაპარტყავა.....	117
ნამების მუქარის აკრძალვისადმი ევროპულ სტანდარტებთან საქართველოს მიდგომები	
მარიამ ნიკოლეიშვილი, ოთარ ლომიძე.....	124
მომხმარებლის უფლებების დაცვა დისტანციური (ინტერნეტაუქციონი) ვაჭრობის სფეროში	

გამომცემლობა „უნივერსალი“

თბილისი, 0186, ა. პოლიტექნიკური №4, ტე: 5(99) 33 52 02; 5(99) 17 22 30
E-mail: gamomcemlobauniversal@gmail.com; universal505@ymail.com